

Chiti thuh cangmi
Ringawn Awdawh le
Pathian Biaknak

Music and worship

Norman Holmes

A CHUNG IA UMMI A KONG

1. Sernak le Ringawn aw dawh a rawhrlnak
2. Pathian biaknak: Pommi le Hlawtmi
3. David thawngin Ringawn aw dawh a sining kel ah a phak
thannak
4. “Thiang Thlarau in” zeitindah Pathian kan biak lai?
5. Biatak in Pathian biaknak
6. A khing thlai cangmi Ringawn aw dawh le Pathian
biaknak
7. Pathian biak hruaining

8. A pemmi thlopnak
9. Zion lei ah!
Chapmi (A)
Cinnken awk a thami

Dal 1

SERNAK LE RINGAWN AWDAWH A RAWHRALNAK

Zeicah Pathian Nih Hin Ringawn Awdawh Hi A Ser?

Pathian nih zeizong vialte a rak ser tikah, ringawn awdawh zong a ser ve. Pakhat a fiangmi ah cun Bawipa nih a hmasa bik ah ringawn awdawh lei he aa tlakmi thilri hna kha a ser. Pathan nih ringawn awdawh thilri hna kha minung chungah a chiah caah minung nih hla an sa kho, fifik an tum kho, an kut an bengh khawh. Saram hna a umnak hmun zongah Pathian nih a pek vemi hna ringawn awdawh thil hman thiamnak an ngei ve. Hi vawlei cung, van le rili hna zong ah a nungmi saram hna nih ringawn awdawh in kan umnak cu an khahter.

Pathian nih ringawn awdawh cu i pehtlaihnak caah a rak sermi a si. Minung lawng si loin, va si hna seh, saram si hna seh, a vak khomi rungrul le thothe thakza si hna seh ringawn awdawh in pehtlaihnak an ngei kho, i helhnak, tihnung a simi le i doh i huatnak le i zawnruahnak hna ah hin ringawn

awdawh in an i pehtlai kho hna. Bianabia ah, kan inn pa pa uico mawṭaw nih a rak rialmi khi ka thei theo. Voi khat zanleiah kan innpa pa uico kha mawṭaw nih a rial i heh tiah a ai, cu lioah cun uico runpi an ra i heh tiah an rak aipi ve. Cu ti lungḥno i an ai pimi cu a thi hngami uico thlahnak hla kha a si ko. Ringawn awdawh cu a nungmi saram vialte hna nih pakhat le pakhat i pehtlaihnak i hmanmi kha a si ko. Minung lawnglawng nih bia le holh in kan langhter khawh.

Ringawn awdawh a chuahpimi hna nih cun aw kha bia he aa pehtlaih khawh nakḥnga an fonhtonḥ, cucu thil suai thiammi hna nih a phunphun in hmanthlak caah muisam an chuahpimi bantuk khi a si ve. Cu a si caah ringawn awdawh cu thil suai lei nakin a min a thang deuh. Kum zabu 19 nak i ‘Europe’ a rak leitu pa Napoleon Bonaparte nih, “thiammi phun zakip lakah ringawn awdawh nih mi a hip bik cem ko a rak ti bal, zeicahtiah mi thinlung ah lungthin a phunphun in a thlen khawh caah hrulaitu hna nih biapi ngai ah nan chiah lai tiah a rak ti hna.” Ringawn awdawh nih cun kan thinlung chungah a cangmi leng ah a langhter mi cu minung kokek kan sining he khan aa pehtlai. 1 Thesalon 5:23 nih a kan chimh bang minung cu kokek in thum komh in sermi kan rak si, kan hmuh khawh rihmi ah ringawn awdawh nih minung pum dihlahk pa a si zongah nu a si zongah a thlarau le a thinlung le a pum kha a pehtlaihter khawh dih.

Ringawn awdawh cu Thlarau a chuahluhnak lampi a si

Pathian duhmi ringawn awdawh nih a kan hlirhhlahu i Thiang Thlarau cawlcangḥnak kha kan thinlung ah a vun thlak. 1 Samuel 16:23 nak ah kan rel bangin, David nih a ṭingṭang a tum tikah, Pathian chiti thuhmi a si ve bantukin siangpahrang Saul sinin thlarau thur kha a ṭhawlpiaḥ tawn.

Ringawn awdawh nih thlarau thl pekmi zongah khan bawmh khawhnak a vun ngei ve, mah cucu Pathian bia phuan khawhnak kha a si. Ringawn awdawh a chuahpimi hna hi Pathian nih thluachuahnak a pekmi hna an si i Thiang Thlarau nih a cawlcanghpi tawn hna caah, damnak, Pathian bia phuannak, khamhnak asiloah sual in i fiannak kha a hung tla tawn.

Voi khat hlaremhnak kan rak ngeih lioah keimah cu ringawn awdawh tumtu ka rak si i thiang thlarau kha a rak tla. Pathian a zum ngaimi pa a rak thih i vancung khua kong thlahnak hla i kan rak sak ah hin, khuaruahhar Pathian chiti thuhnak kha a rak tlung. Thiang Thlarau cawlcanghnak cu kan chungah hung luang seh law cu ko cu a lo tuk. Hlasami, mi tampi hna nih Pathian sunpar lianhnngannak in an khat i an umnak cu, cuticun a khat. Pathian umpinak ruangah i fiannak kha kan ngei i cu ni ah cun Thiang Thlarau thil ti khawhnak thawnnak ruangah mi tampi hna nih an i thleng. Asinain a zum lomi hi mithi thlahnak i a rami hna cu caan tlawmpal an choiper i hi pumhnak in zei dek an thinlung chungah tehtemmi khi ngei hna seh law cu bang an um i an chuak hna.

Voi khat caan sunglawi ngaimi pakhat ah Baguio, Philippines i Cordillera Tlang, khual tam an rat tawnnak tlang ah tintan (seminar) kan ngei i keimah cu pastor in ka umpi hna. Hi tintan kan ngeih lioah hin cung lei in thlarau tlaknak nganpi a rak tlung. Cu a si caah ka hawi le pastor pawl hna sinah hi Pathian biaknak caan chungin langhngan in a phi kan hmuh lai ka ti hna.

Ni tlawmpal a rauh hnuah kan riantuannak i “vice-president” president bawmtu pa nih mipa, pakhat Baguio i hlawhhlng tam bik a ngeitu pa kha Khrih sinah a vun hruai i a vun chuahpi. Hlawhhlng chiahnak inn tampi kha a khar hna i hi tintan a kaimi pastor hna nih a siasal tampi kha an vung khanghpiak. Cun hlawhhlng a rak chiahnak inn hmai kip ah khan ca a tar hna. “Mah inn cu khar a si cang — Jesuh cu Bawi a si,” tiin a tial. Hi thil cu Pathian kan biaknak thawngin van in a rak tlami teinak a si i, hi vawlei cungah hin thawngtha chimnak in a tlingmi a si.

Pathian ringawn awdawh cu Thiang Thlarau tlawnlennak ah a

hman, asinain ringawn awdawh cu Satan zong nih a hman khawh ve. Pathian a zum lomi khuachia a biami hna nih ringawn awdawh cu thlarau thur 'khuachia' auhnak ah an hman ve. An ringawn awdawh nih khuachia rambuai kha ngeih khawhnak lam a sialpiak hna, a caancaan ah cun khuaruahhar thil zong an ser i, thlarau thur (khuachia) zong nih bia a phuanter hna. Bianabia pakhat ah, Uganda ram i pastor pakhat hitin a rak ka chimh, ka pa cu minthang ngai hnam lei sibawi a rak si a ti, cucu mah a pa kha Jesuh Khrih sinah a rak hruai khawh hlan ah a rak cangmi a si. Cu hnam sibawi pa nih cun pumhnak kha a rak tuahpi tawn hna i Satan ramhuai thlarau a chuah hlan lo tiang hlasaknak le bia kha hla bantukin chimnak kha an tuah. Cu hnu lawngah khuachia lianhngan thawnak kha a langhter tawn.

Ringawn awdawh thil ti khawhnak a sunglawimi thlarau lei ah cawn awk tapi kan ngei, cuka in cun ceunak le muihnak nih hmunhna an lak tawnnak kong kha a um. Khrihfa tapi hna nih cun evangelist in a bubu in khual a tlawngmi hna nih ringawn awdawh kha Satan ram lankak dingah an hman i thlarau tlaumi hna kha Khrih caah an vun tlaih hna ti kha an hngalh. Asinain, zumtu tlawmte hna nih cun an ral Satan zong nih Khrihfabu chung zongah Satan nih a caancaan ah ringawn awdawh in a doh ve hna ti kha an theih.

Zohchun awktlak pakhat ka hmuhmi ah zan khat ah mino te pastor pakhat cu hmasa i Baibal sianginn a rak kainak ah a vung leng. Zanlei sang i, i ton khawmnak ah hla pakhat a sa i a nolh lengmangmi biafang a um, cucu 'kan duh, kan dawt' timi hi a si. Cu hla a sak i kan duh kan dawt a ti lengmangmi cu Pathian kha a timi a si loh, hi pumhnak chung i aa telmi mino ngaknu dawhdawh tu kha a timi hna a rak si. A hlasakmi in Thiang Thlarau a hung tla kho loh, asinain vawlei pumsa duhnak thlarau thurtu kha a hung tla i hika aa pummi nu hna tu nih ka hlasakmi bia hi ka let te hna seh ti tu khi a kawlmi a si. Hi kong hi kan ruah tikah aa cawhmi thlarau a si kha kan

fiang i zarh tlawmpal a rauh ah an Khrihfabu ah aa dawhcah lomi nuncan cawlcanghna ah a rak i tel than.

Voi khat caan dangah thlarau lei dohna kha Khrihfabu pakhat ah ringawn awdawh bu pakhat ah a rak um. Hi Khrihfabu hna ka len lio hna ah hin hi ringawn awdawh hlasa pawl i hla saknak an tuahmi cungah ka lung re a thei. Ka zoh tik hna ah, cu ti an cawlcangh lioah cun ruamkainak, vawleicung nuamhnhainak, i ralchan le i dohna le keimah hi ka si bik timi lawngte hi langhter hna seh law a lo. Cu hnuah cun, phungchimnak a hung um i, bia ngaih zong an huam lo i biakinn in an chuak i biakinn hnulei duh paoh biaruah khawhna, nih khawhna, aa pummi hna hnawhna peknak kha an tuah. Aa cawhmi thlarau in Pathian thangthat a si caah cu ni aa pummi hna ahohmanh nih thlarau lei thluachuahna kha an hmu loh.

Kan pumhna a dih hnuah pastor hna he bia kan i ruah, cu hna nih cun an ngaihchiatnak le lungre theihna thilrit kha ka sinah an thumh. An chimmi ah cun mah ringawn awdawh he hla a sami hna hi mi dodaltu, mi ruamkai le Khrihfabu chung i chungtel a simi hna cungah a ping in mi a kalpitu le a tlaihiptu hna an si an ti. Pastor vialte hna zong nih pumh caan chung vialte ah thlarau dohdalna a tla tiah an ti cio.

Micheu nih cun pumh lioah zeitindah thlarau thur cu a tlak khawh lai ti ah an khuaruah a har ko lai. Asinain Job dal khatnak kan rel tikah cun hi kong hi tha tein kan theih khawh, cuka zawn ah cun Satan cu a taagmi a vanmi hna he an ra i, Satan hrimhrim cu vancung Bawipa hmai ka ah um ding kha aa tim. Vancung mi run hna lak i Pathian sui thutdan hmai hmanh ah Satan nih a dir khawh ve a si ah cun, a mi hna hi vawlei cung i kan i pumhna mibu lakah an dir kho ve ti cu khuaruahhar awk a si loh.

Genesis 15:11 nak zongah kan hmuh khawh rih. “Langta nih an run zuan hnawh hna i a thawl hna.” Langta timi cu thlarau thur tinak a si, Mark thawngtha 4:15 nak zongah kan Bawipa nih va a timi cu Satan, thlarau thur tinak a si ko. Abraham nih cun Bawipa hmai i pek raithawinak chiahmi ei awk le cohlan awk i a rami langta cu a thawl hna awk a si ko. Cu bantuk cun, kanmah zong

Pathian sin i raithawinak kan tuah lio le kan thangthat lio le kan biak lioah thurhnomhnak a kan petu thlarau thur cu kan thawl ve awk a si ko.

Pathian chiti thuhmi biaknak hmun ah Pathian cu muih thawnnak dotu ah kan hman lai, asinain kan ral pa Satan nih a rak kan dohnak caan he zong caan tampi cu kan i tong kho. HI bantu Pathian kan biak lio caan ah cun thlarau cawlcanghnak a dotu thlarau thur cu kan thawl lai, Abraham nih pekchanh raithawinak a rak tuah lio i a pekchanhmi ei awkah a rami langta pawl a thawl hna bantu kin cuti kan tuah lawngah Bawipa cu kan sinah a ra lai i amah kan biaknak kha a cohlan lai i a thluachuah a kan pek lai.

Zeicah kan ti ahcun ringawn awdawh cu a thawngmi thlarau a hung tlaknak lampi a si-thil a ti khawh zongah a ti khawh lo zongah-Pathian inn chungah thleidan thiamnak ngeih kan herh.

Ringawn awdawh nih Thinlung kha a iap

Ringawn awdawh cu thinlung ruahnak pehtlaihtertu a si. Ringawn awdawh a phunphun in an vun chuahter tikah cun na lawm kho, na ngaih a chia kho, na buai kho, asilole na hna a ngam kho i na lung a dai kho. German ram remhtu pa Martin Luther nih hitin ca a tial, Ngaihchiami hna kha hnemh na duh hna a si zongah, lunglawmmi hna kha thihphaih na duh hna a si zongah, lungrawkmi hna kha forhhaih na duh hna a si zongah, ruamkaimi hna kha i toidor hna seh na ti zongah, duhfah hakkaumi hna kha an lung na daihter hna a si zongah asilole mi lawng a huami hna kha rem daihnak ah na chiah khawh hna a si zongah, ringawn awdawhnakin thil a ti khomi le thil a thleng khomi a um loh a ti.” “Ringawn awdawhnak in thil a ti khomi a um loh a tinak a si.”

Ringawn awdawh cu minung vialte iapnak caah a tha bikmi a si. Kan Bawipa hrimhrim zong nih Luke 7:32 nak ah a rak chim cang. Bawipa nih a chimmi ah cun Tipil petu Johan le Amah

hrimhrim hna cu hngakchia rual a hraang lengmangmi ah aa tahchunh. “Thanglawi kan in tumpiak hna, sihmanhsehlaw nan lam duh lo; mithi hla kan in sakpiak hna, sihmanhsehlaw nan tap duh lo.” An chuahmi thil kha caw hna seh tiah thawngthanhnak hla in atu le atu an tuah, ralkap pakhat pa zong nih a ram a runven i a khamhnak dingah ram dawtnak hla an sakmi nih a bawmh ve. Uanthlarnak ah a hman. Mah hi zong hi ruat hmanh: Ringawn awdawh um lo buin nuamhnaihnak bu ah na kal lengmang ko lo maw? Ringawn awdawh cu puai sunglawi ngaimi a um chel ah a herhtuk.

A cheu ‘company’ hna nih cun kan thil man seh tiah thil cawtu hna sau deuh an dawr i an um pengnak kha ringawn awdawh in an tuah. Ringawn awdawh kha duhsah tein an tumpiak hna, cu ringawn awdawh nih cun an dawr ah sau deuh a umter hna lai i an thil a man deuh lai ti kha an ruat. Cu a si caah chunlingpi zongah ringawn awdawh cu an tumpiak hna i zanlei suimilam 4:00 tiang thil cawtu hna nih an dawr ah an um kho. Asinain zanlei deuh ah cun zung riantuanmi an lawi caan a si caah dawr ah mi tampi khah an i thawk cang, atu ahcun dawr ah ringawn awdawh an tummi cu rianrang tein an tum cang, mi lung a thawhtertu hla thil caw zokzok hna seh law lawi colh hna seh tiah forhhaihnak he an ringawn awdawh ki kha an thlen—a dang thil cawmi rak ra ve hna seh ti duh zongah a si.

Ringawn awdawh nih cun mi hna kha pumpak lawng in si loin, mibupi le ram tiang zong in a iap a nenh khawh. Otto Von Bismarck kum zabu 19 nak i a min a thang ngaimi pa Germany ram lungthin khat in a umter khotu le hruaitu a simi nih, ringawn awdawh cu a ram caah a biapi bikmi, mi bawmtu le amah ram lungthin khat ruahnak khat in a umter khotu a si a ti. “Kan ralkap tluk in a pungsan cu a ngan na loin a thil ti khawh thawnnak nih teitu a kan siter tiah a ti. Cu ti a si caah hmailei zongah ringawn awdawh cu aho zong nih an thlanglamh kho lai loh, zeicahtiah ralthatnak le i peknak a chuahtertu huham thawnnak a ngeimi a si a ti.” Greek mifim pa Plato nih hitin ca a

tial, “Ringawn awdawh a ki a thlen ah cun ram aa thleng ve,” tiah a ti. ‘Confucius’ zong nih hitin a rak ti ve, “Ram pakhat i minung hna hi an ziaṭha hna seh law ṭha tein uk kho hna seh ti na duh maw? An ringawn awdawh kha ngai tuah,” tiah a rak ti ve.

Hi ti bantukin thil cu hmuh khawh a si caah Nitlaklei ram mibu hna nih cun kan hnulei a luanciami kum sawm nga lioah khan an ringawn awdawh ningin an ṭhudir an cawlcang ti kha kan hmuh. Ringawn awdawh nih ziaza ṭhatlonak leiah a kal ah cun, chiatserh zaang ennak, mipi sinah a um kha kan hmuh khawh.

Ringawn awdawh nih Takpum a hip i A iap

Ringawn awdawh cu taksa he aa pehtlai khomi a si. Sining kha a thlen, awchuah ning zong a thlen, khulran deuhnak zong a chuahpi i ringawn awdawh an tum an kalpining in lungtur hmanh kha a um, thi tah tik zongah le, titsa sining, kan pum chung i ti haang a can ning le thawchuah ran deuhnak hna kha a chuahpi.

Minung pum ṭhen pakhat i ringawn awdawh a than deuhertu cu tiihaang a chuahter khotu kan pum chung i a ummi thil an si. Cu tiihaang hna cu kan kal chungin an chuak i ‘hermone’ tiah ti a si, ‘harmone’ timi hi ‘epinephrine’ asilole ‘adrenaline’ ti zong in ti khawh a si rih. ‘Hormone’ kokek a simi nih rianṭuan kan i hnek caan le asiloah a herh tuk i mipa pakhat chikkhatte ah ṭhawng ngai in le rianrang tein khua a vun ruahter khotu thil a si. Mipa pakhat i kokek a sining a cawlcanghna ah hi thil nih hin tha a pek peng. Thil sining pakhat ruangah mipa pakhat nih a re a theih tuk asiloah doh hna a rak simi cu ringawn awdawh fak piin an rak tum lio caan kha a si.

Minung pumsa nih amah le amah aa runvennak ah adrenaline kha thiluannak lam chung in thlah awkah aa tim lai. Minung nih rit hmangmi eidinnak in si loin ringawn awdawh fak piin a rin tikah cucu ringawn awdawh nih a doh hna caah adrenaline thlahnak in a doh khawh lai.

Ringawn awdawh cu kan pum khamhnak ding caah hman khawh a si i cucu hla vuak kha rang chin lengmang in an sak tikah khan a herh. Ringawn rang tuk in tum i hla vuak rang tuk in tuah i sakmi nih tha tur a ranter deuh i thi kainak a chuahter. Hitin ringawn awdawh a hmang thiammi hna cu puai nganpi tuah caan i a rak chuak tawnmi nuamhnak ca i hruaitu hna le heh tiah a cawlcangmi ringawn a tum thiammi kha an si, cucu mipi i nuam hna seh an tha tho seh tinak kha a si ve. Cu he aa ralchanmi ah nuam tein tummi ringawn awdawh nih titsa cawlcanghnak kha a dinhter. Silei a thiammi mi tampi hna nih hi kong hi an chek tikah 98% , 100 ah 98 cu a hmaan in an hmuh, cu a si caah lung retheihnak a ngeimi hna le titsa lei tlamtlin lonak a ngeimi hna nih ringawn awdawh ngaih nuammi le a daimi kha an ngaih lai. Hi ruangah hin pei ha siam thiammi hna zong nih mi leeng khaan ah mizaw i nuam hna seh tiah hnetu ah ringawn awdawh kha an chiah hnawh hna cu. Hi nih hin haa a siammi hna kha lau lo le thinphang lo tein a umter hna i an ka zong an keeu hna i an kha zong an kam a awl khunnak a si cu.

Ringawn awdawh thawnak in Damnak

Ringawn awdawh i vawleicung mi vialte cung i thil a ti khawhnak cu theih dih a si i sizung tampi le, thlopbulnak le zohkhenhnak ah siseh lungzawtnak lei hlopbulnak a ngeimi hna nih ringawn awdawh cu an mizaw thlopbul zohkhenhnak ah an hman cio. Rampi in a bu in ringawn a thiammi thlopbulnak kha U.S le Britain Mirang le Canada ram hna nih le a dang ram tampi hna nih ringawn awdawh in thlopbulnak kha an tuah cio. (Universilies) sianghleirun zongah ringawn awdawh a chuahter hna kha ‘degree’ an pek hna, hi tin mizaw thlopbulnak caah tiin a tuahnak hi kum 60 renglo a si cang, i ringawn awdawh in thlopbulnak lei ah cawn awakah aa pemi hi thong tampi an si cang. “The Journal of Music Therapy” an timi tadinca le a dang an chuahmi tialmi tampi ah ngandamnak lei i bawmchantu a si le si lo kha tha tein an zoh, cu a si caah ‘medic-

aid' an timi hna le 'Blue Cross' an timi ngandamnak sii lei in a cawngmi hna pawl zong nih ringawn awdawh cu siilei thlopbul zohkhenhna bantuk ah an chiah ve i aamah an khanpiak hna, Ringawn awdawh cu thinlung lei ah a cangmi ah siseh, taksa lei ah siseh thlarau lei zongah piahtana tampi a ngeimi hna mihrut, zuu nih a tlaihmi hna, thluak aa mah lomi hna, thinphan launak a ngeimi hna le cawlcangh a thiam lo tukmi hna le lung aa nuam kho bal lomi hna caah hmunhma tampi ah hman lengmangmi a si.

Ringawn awdawh A rawhralnak

Pathian nih ringawn awdawh cu thawnnak in a thomh i, i pehtlaihna ah a hmanmi a si. Hi vawlei pi nih hin ringawn awdawh i a thawnnak le a thil ti khawhna cu an hngalh cio, cu a si caah ringawn awdawh lei in thawngthanhna ca le, mi conglawmhna ca le a dang mipi iapna caah tiin phaisa tampi an hman. Asinain, Satan zong nih ringawn awdawh i a thil ti khawh thawnnak cu a hngalh ve. Minung hna ser hlan ah, vanmi hna cu ringawn awdawh riantuantu dingah a rak ser hna.

Vanmi hna lak i an hruaitu tha bik i chiahmi Baibal nih a chim lengmangmi pa Lucifer, ceunak phurtu ti zongah ti khawh a si, i cu pa cu ringawn awdawh lei thiamnak he a rak sermi pa a rak si. Ezekiel 28:13 nak nih Lucifer kong cu hitin a chim. "Na riantuan thawtnak i na hmanmi khuang hna le thanglawi hna cu nangmah a rak in ser ni ah khan a rak in serpiakmi a si." "Minung hna kha a ringmi ringawn awdawh he a rak ser hna bantukin vanmi pa Lucifer cu ringawn tongthamnak rian latu dingah a rak chiah. Zeibantuk khuang le thanglawi dah a pum chungah cun a ser hnga ti kha a ruah lawng in kan ruah khawh, va si kho hlah sehlaw ti khi a lo.

Cu hnuah cun, zeibantuk minung dah hri ngeimi aw thilri le, cumhbenghmi thilri le ka in chemmi thilri he a chuakmi a si tiah na ruah. Hi thilri hna kan pum chung i a ummi cu kokek sining taktak ah khan a ummi si dawh a si ko i hman

awk zong ah a thahnem.

Pathian nih Lucifer khuh-nenh ding le hman dingah a sermi thuamthil nih vanmi hna lakah a sangmi tlangbawi si awkah rian a pek le ruahnak a cheuh kha a fiang. Mah nih hin amah cu Pathian biaknak leiah hruaitu saangmi a si kha a fianter. A min in fehternak kha a um. Ezekiel 28:14 ah “Nangmah cu an congту dingah a sangmi cherub kan chiahiak.” Biathlam dal 4 nak le dal 5 nak ah vancung mi Pathian suihtudan a khuhtu a um, cu hna cu Pathian biaknak lei hruaitu an si. Lucifer cu ringawn awdawh ah a thiam bikmi le vanmi hna lakah Pathian biaknak ah vancung khua ah hruaitu ngan bik a si. Amah le amah kha a hlorh i ruamkai phorhlawtnak he Pathian kha a ralchan tikah, hi ringawn awdawh lei le Pathian biaknak lei in mi hruai a thiammi lawngte kha an si.

Pathian an rak doh hlanah hin vancung khua hi zeid a lawh hnga, ruah khawhmi a si ko. Lucifer, cherub chiti thuhmi pa nih, a ringawn awdawh cu a tum lai i vanmi run hna kha Pathian biak awkah a hruai hna lai. Vancung Pathian biakinn cu zeitluk dotlaknak in le thianhlimnak in dek a khah! A nuam tuk lai! Biathlam ah a um bantukin Lucifer, ceunak phurtu pa nih hla thar tampi kha a cawnpiak hna lai i sang deuh sang chin in Pathian sunpar lianngannak chungah a luhpi hna lai.

Asinain Lucifer nih a phorhlawt i amah le amah hlorh hram aa thawk khan cun, Baibal nih a chimning ah cun amah ca zongah sunpar lianngannak kha aa chiahi ve. Amah le amah aa hlorhnak hla zong khan vanmi hna kha hruai hna seh law cu ko cu a lo. Vancungmi tampi hna nih cun mah raltha ngaiin sakmi hla thar dawh le ruamkai phawhrlawtnak a ummi hla kha an theih tikah an lau, zumh tlak a si i a felmi vanmi hna nih cun cu hla saknak ah cun an i tel duh loh. I ralchannak le i dohnak cu a hung langh tuk cang bantukin Lucifer le a mi hna cu ruamkai phorhlawtnak hla lawngte he khan kal dawh an si cang, vawleicung i ralkap hna zong nih raldoh i an kal i lung thawhnak le forhnak hla lawngte an sak bantuk kha an si ve.

Nihin ni zongah Khrihfabu tampi a thentertu hna hi Pathian

biaknak i hruaitu hna le ringawn awdawh a thiammi hna lawngte an si ve. A cheu nih cun an pastor hruaitu sinak ah ruamkai ngaiin hitin an ti ngam, “Kannih cu mi hruai a thiam i hlasak a thiammi le Pathian biakning a theihngalmi kan si an ti. Nannih pastor hna cu ringawn awdawh lei ah zeihmanh nan si loh an ti hna. Phung lawng chim u law Pathian thangthatnak le Pathian biaknak cu kan tlaih lai an ti hna.

Cu ti cawlcangh le um kha na kan thloh i na kan kham ah cun kan ringawn awdawh chuahtertu thilri hna hi kan lak lai i a kan zulkhaltu hna zong hi kan kalpi dih hna lai, i kanmah Khrihfabu kan ser ve lai tiah an ti. Pathian biaknak i hruaitu hna le ringawn awdawh a thiammi hna nih Khirhfabu hi an cheu an then khawh, zeicahtiah annih cu mi hruaining le Khrihfabu i chungtel cungah mi hip le mi iap a thiammi an si — thatnak lei a si zongah chiatnak lei a si zongah mi an cheu an then kho.

Lucifer cu vawlei ah thlak a si tikah, amah nih ringawn awdawh a thiamnak pahrang kha a chiah ta i kokek sining hrawktu ah aa cang. Isaiah profet zong nih Isaiah dal 14:13 nak ah hitin a rak phuan. “Na ruamkai phorhlawtnak cu ‘shoeol’ (hellmei) ah thumh a si cang, i na ringawn awdawh hri ngeimi thil hna thawng zong kha sheol ah thlak chih an si,” tiah a rak ti. Nihin vawlei zongah hin Satan cu hrawh awk lawngte kha a kawl lengmang theo ko rih, hi vawlei hi ringawn awdawh in hruai a timh, vawlei duhnak le, pumsa duhnak le khuachia sinah kalpi a timhmi cu a si. Satan nih ringawn a thawnning le Pathian biaknak ca i a thatning kha a theih. Ramcar lak i Khrih a rak tukforh lioah khan hi vawlei cung a pennak kha Jesuh sin pek awakah a siam i a hna a tla, cu thil co awakah cun Jesuh nih a kun i a biak kha a duh. Satan nih cun Pathian biaknak kha ka tlaih hip khawh ah cun zeizong vialte zong hi ka tlaih hip khawh thlu lai ti kha a hngalh.

Thlarau Thleidannak caah kan herhmi

Pathian nih ringawn awdawh cu a ṭha tiin a rak sermi a si kha kan caah theih awkah a biapi ngaimi a si, Satan le a hnuzultu pawl nih an hrawkral khawh ti zong kha kan theih awk a si — lunghrinh awk a ngei lomi Khrihfa a simi hna zong nih an hrawh khawh ve i chiatnak lei ah an kalpi khawh. Naite ah Khrihfa a simi cauk ah hitin ka rel. “Pathian nih zeizong vialte hi a ṭha in a ser hna, cuka ah cun ringawn awdawh zong aa tel ve, cu a si caah, ringawn awdawh cu zeitindah a ṭha lo ti ah kan ti khawh lai?” Hi ti aa pehzulmi bia cu aa palh tuk: “Pathian nih van mi hna cu a ṭha in a ser dih hna, cu a si caah van mi hna cu zeitindah an ṭha loh tiah kan ti khawh ve hna lai?”

Van mi vawlei ah thlak a simi hna le a rawkralmi minung an ringawn awdawh kha chiatnak lei ah an kalpi khawh ve ko ti ah thleidan thiamnak kan ngei lai. Vancung khua i thlarau raltuknak a rak um lioah hin Pathian ralkap le Satan ralkap hna nih kokel hriamnam in an i do loh, ringawn awdawh thilri tu in pei an rak i doh ko cu. A fimmi ralbawi nih raltuknak hmun i ral tuk ding ning kha a theih hrimhrim a herh, cu bantukin kanmah zong nih thlarau raltuknak hmun ah hin ringawn awdawh he kan kiangkam i Pathian biaknak kha kan zoh thiam i mi cheu hna cu ringawn awdawh thiamnak caah pahrang a ngeimi le mi minthangmi an si ko lai, asinain thlarau lei ah hrintharmi an si tikah cun an ringawn awdawh cu thlarau nih zeitindah a hmanning a si kha a chimh hna lai. Thiang Thlarau chiti thuhnak um loin kokek pahrang lawng a hmangmi hna cu miconglawmh lawng an thiam, Khrihfa mi hna zong nih mi conglawmh thiam biakinn chungah a si caah an tlaihchan ko lai. Khrihfabu hna nih a hrintharmi hna sin i ringawn awdawh in hruai kha an i ralring peng lai, ringawn awdawh kha an pahrang a va si ve zongah pulpit cung i Naingnganzi a thiammi pa asiloah laam le hlasak phun a thiammi pa biachim an thiam pat ai ti i pulpit cung kaiter i biachimter cu ṭih a nung ngaimi a si, zeicahtiah a thar in khamhnak a hmu kami hna lawng an si. Pathian riantuannak ah cuna hramthawk tein pahrang le thiamnak nih a tlam a tlinh kho loh, asiloah ṭhawnnak le sannak zong nih a tlinh kho hlei loh. Hi thil a tlam a tlintertu cu Pathian thiag thlarau pek cangmi hrai chung i

a cawlcangh lawngah a tlam a tling kho.

Khamh kan i fian hnuah cun thlarau ah thleidan thiamnak kan ngei lai i kan thinlung kan tharter peng lai. Mah nih hin thlarau dik le dik lo kong hngalhnak le thleidan thiamnak a kan pek lai i kan pawng i ringawn awdawh an cawlcangh pimi zongah kan cawlcang kho ve lai, cun Pathian duhmi le a nungmi Pathian rianṭuannak chungah kan lut kho lai i, Pathian chiti tuhmi ringawn awdawh in Pathian mi hna kha mithar ah kan chuahter khawh hna lai i Pathian sunpar lianhnngannak chungah kan luhpi khawh hna lai.

Dal 2

PATHIAN BIAKNAK: POM CANGMI LE THLAWT CANGMI!

Baibal nih Pathian nih amah a biaknak kip kha a pom in a cohlang loh tiah fiang tein a kan chimh. Mi pakhatkhat nih cun hitin a chim khawh men lai, “Pathian nih Khrihfa mi nih an biakning le ringawn awdawh in an thangṭhatnak kha biatak tein an cawlcanghpi ah cun a cohlan ko lai.” Asinain Baibal chung i a hmasa bik Pathian biaknak in a donghnak bik Pathian biaknak kha kan zoh tikah hitin cun a hman loh. Jesuh nih Johan thawngṭha 4:23 nak ah hitin a chim, “Pathian cu thlarau a si i a biatu hna nih cun thlarau le biatak in an biak awk a si,” tiah a ti. Khrih bia kha kan zoh tikah Pathian duhning a si

lomi Pathian biakning kha fiang tein kan hmuh.

Baibal ca chung i a hmasa bik Pathian biaknak

Baibal cauk chungah a hmasa bik Pathian biaknak cu Genesis dal 4:3-5 nak ah kan hmuh. Cuka ah cun hitin kan rel.

“Kain nih cun a lo chung chuak cu Bawipa sinah laksawng ah a rak put hna. Cun Abel zong nih khan a sañil nih a hrin hmasa bikmi kha a rak put ve hna i a thah hna i an sa a thatnak bik kha Bawipa sinah cun laksawng ah a pek ve hna. Bawipa cu Abel le a laksawng cungah khan a lung a si. Sihmanhsehlaw Kain le a laksawng cungah khan cun a lung a si lo. Kain cu a thin a hung i a hmai a chia.”

Hika ah hin Kain biaknak kha Pathian nih a cohlang loh. Asinain ‘Genesis’ nih a chimmi ahcun Kain cu Pathian zum lomi cu a si fawn loh. Pathian he bia an i ruah, a biak, i a sinah Pathian a um peng kha a hngalh. Kain cu Pathian biaknak ah cun a nau pa a hruaitu a si i a nau Abel nih a zohchunmi a si. Asinain Pathian nih Kain biaknak cu a cohlang loh. Kain biaknak kha zeicah a cohlan lo timi cu a sining tein an kan chim loh—asinain Pathian nih Abel pekchanh raithawimi cungah Pathian nih vancung in mei alh a vun thlak, Kain pekchanhmi cungah cun mei alh a tla loh—fiang tein hmuhmi ah cun Pathian nih vancung in hi raithawinak cu a hmaan, hi raithawinak cu a hmaan loh tiin a rak hmuhmi kha a um.

Kokek sining in kan zoh tikah Pathian cu a dik loh zeicahtiah pakhat raithawinak kha a cohlan i pakhat raithawinak kha a cohlang loh kan ti khawh. Kain cu lo thlomi a si i a lo chung chuak khan Pathian kha pekchanhnak a ngei, cu bantuk cun Abel zong nih tukhal a si ve caah a tuu in Pathian sinah pekchanhnak kha a tuah

ve. An pahnih in an i tluk ko, zeicahtiah a riantuanmi veve chungin an rian ah thanchonak le khuaawng tonnak a um khawh nakhnga pekchanhnaak cu an tuah veve ko.

Asinain thlarau mit in kan zoh tik hna ah cu fiang tein an i khah lonak kha a um. Hi ti an i dan ruangah pei, Pathian nih pakhat cu a cohlan i a dang pakhat kha a cohlan lo cu.

A biapi ngaimi Pathian nih Kain pekchanhmi a cohlan lonak a um, zeicahtiah a hmuhmi theipar cu chiatserhmi vawlei in a si, ‘Genesis dal 3:17 nak ah a um. Pathian nih cu bantuk pekchanhnaak cu ka cohlan tiah a langhter loh—asinain chiatserhmi vawlei chungchuak a si ruangah a si lai i a hmun kha Pathian he aa ralchanmi a rak si. Kain cu lo thlo a si bantukin pekchanh awk cu a ngeih awk a si ko, asinain thiang thlarau nih biathlam in a langhter mi pekchanhnaak kha a si loh, asiloah Pathian nih hmailei zohchun awk an rak thawk cangmi si dawh a si.

Abel nih a biaknak, Bawipa nih a cohlanak cu aa dang ko. Abel cu Pathian nih ‘Genesis dal 3:21 nak i Pathian nih zohchunh awk a chiah ning tein a kal a zulh khawh, Amah nih saram in raithawinak kha Adam le Eve hruk aih awkah a rak tuah cang. Amah nih biatak tein Pathian a biaknak ah Bawipa nih a rak dirh cangmi pungsan hmathlak kha aa lak. Abel i thil pekchanhnaak cu thinlung tak in a si i Pathian biatak raithawinak kha a si i Pathian sinin rak phuan cangmi kha a si, cu pa cu Pathian tuufa kha a si.

Nihin Khrihfabu ah Kain le Abel bantuk kan um theo rih. A cheu hna nih cun an kokek sinak le anmah ruahnak in Pathian kha an biak, cu lioah midang hna tu nih cun thlarau le biatak in Pathian cu an rak biak ve. Cu bantukin, Bawipa nih kanmah zuamnak in kan tuah chommi Pathian biaknak cu a cohlang hnga maw a cohlang hnga lo dek. Bawipa nih cun A sin i a ummi mei kha tha te Amah a biami hna sinah thlak a duh, cu lawng si loin a dang hmelchunhnaak le a tha tiin a ruahmi thluachuahnak kha langhter a duh.

Kain ralthawi pekchanhnaak cu Pathian nih a cohlan lo tikah thinhung ngaiin le lungrawk ngaiin a um. Bawipa nih hitin a vun ti, “Ziah na thin a hun? Zeicah na hmai a chiat? Tha tein rian rak tuan law cu, na pekchanh raithawinak cohlang loin cun kan um hnga

hme maw?” Bawipa nih Kain cu a hlaw loh, a pekchanhmi lawng kha a cohlang lo i a si ko.

Pathian nih cun a hmaanmi lam in kal awkah a forh, cun a biaknak le a pekchanhmi kha cohlan awk a si hnga. Asinain, Kain nih tuufa no pakhat kha raithawinak ah a pe loh, pek awkah kokek in sianmi tuufa zong kha a ngei fawn lai loh. Toidor tein le cawnpiak khawhmi thihlung kha ngeih awk a si nain thihlung le hnahchuak in a um i a nau pa kha a thah.

Mipa khatkhat nih a pahrang le a rianṭuannak Pathian sin i a pek tikah, Bawipa nih a cohlang duh lo i thluachuahnak zong a pe fawn lo i thluachuahnak zong a pe fawn loh, Kain i a tonmi bantuk tu kha an tong ve. Pathian chimhhrin cawnpiaknak kha cohlan i a hmanmi kha lak le cawn i tuah a herh, asiloah Pathian nih a cohlanmi amah rian a ṭuantu hna kha thihlung le hnahchuahnak he doh khawh an si.

Atu ah mi tampi hna Pathian biaknak hmun i caan saupi aa tel cangmi hna nih an pekchanhmi kha Pathian nih a rak cohlan lonak kong kha an theih ko lai. Pathian voi tampi na biaknak hmun ah rocaar le a lawngpi in na um le nunnak tel loin na um tawn kha na theih ko lai. A ki cu kan theih ko asiloah voi zeizat riamruam hi dah Pathian hi kan nganh cang, a herhmi a ki kawlnak cu toidornak in amah nih hmaan te kan um khawhnak ah a kan cawnpiaknak kha kan cawn awk a si, cu ti kan tuah ahcun Amah kan biak tikah Tuufa kha kan pekchanh khawh lai. “Kain lam kha kan zuluh a siah cun” ‘Jude’ 11 nak ah kan hmuh bantukin kan sung hio le kan thin a han lioah cun Pathian chimhhrinnak le cawnpiaknak kha kan cohlang lai lo, cun kan unau a rak simi hna zohchun tlak a simi zong kha kan cohlang fawn lai loh.

Kain sualnak le palhnak cu a cheu hna cu Genesis dal 4:16 nak ah kan hmuh. Cuka ah cun hitin kan rel. “Kain nih cun Bawipa cu a kaltak i Eden nichuahlei i a ummi ram ‘Vahvaihnak ram’ timi ah cun a va um. Kain nih cun Bawipa he umṭi pengnak hmun kha a thlau a sung cang i ‘Nod’ ram ah a va um, cu i a sullam cu ‘vahvaihnak’ ti hi a si ko. Mah hi Pathian nih a dantatnak ‘Cain’ cung i a rak tlintermi a si,

Genesis dal 4:12 ah hitin a chim, “Vawleicung ah inn ngei loin a vak lengmangmi na si lai, a ti.”

Cu bantuk thiamthiam cun ringawn awdawh tum a thiammi asiloah hlasa pa pakhat nih Pathian a biakmi ah hlawhtlinnak a ngeih lo caah chimhhrinnak kha a tong. Kha chimhhrinnak kha a pom lo le a ngaih lo ahcun buu dangah aa i thial ko lai—cu hnu zongah Khrihfabu dangah aa thial kho rih—amah cu zumtu mi vaivak ah a cang lai i Pathian inn chungah cun tha tein phunmi le bunhmi a si kho lai lo i thei zong a tlai kho fawn lai loh. Cu ti a si caah hiti um cu Pathian nih a duhmi kha a si loh, Amah nih cu Kain le Abel Pathian biaknak kha i zohchun peng dingah Baibal ca a hramthawk tein hi thil a cangmi ah biatak tein ruah awk le theih awkah ralrinnak a kan pek.

Baibal chung i A hnu bik Pathian Biaknak

Baibal chung i a hnu bik Pathian biaknak cu Johan nih Biathlam 22:8-9 ah a rak tial. Kan vun rel khawh ko.

“Keimah Johan nih hi thil vialte hi ka theih hna i ka hmuh hna. Cun ka theih hna i ka hmuh dih hna tikah, hi thil vialte a ka hmuhsaktu vancungmi kehram ah cun ka bawk i biak ka zalh. Sihmanhsehlaw a ka thawh i “Tuah hlah. Pathian tu bia ko,” a ti.

Hika zawn ah hin Pathian rianquantu le hnuzultu taktak a simi Johan hmanh hi cohlan lo ah chiah a si, zeicahtiah vancungmi nih Pathian a si lo caah biak a duh lo. Johan cu biathlam an pekmi nih a tuam i a zelh i palh ngaiin Pathian hrai tu kha biak aa thawk, cucu Pathian Amah hrimhrim biak can ai ah a si. Nihin ni Pathian biaknak ah hi bantuk tih a nungmi he kan i tong kho ve, minung nih hin Pathian biaknak lei hruaitu a simi hna le hlasak a thiammi hna asiloah ringawn awdawh a chuahpimi hna kha kan uar kan duh men hna lai, cucu siasal biak he aa khatmi a si hnga. Pathian biaknak lei hruaitu hlasak hlalatu hna asiloah ringawn awdawh a chuahtertu hna zong nih mah ti an uar hna le asiloah an biakmi

hna cu an duh sual lai tiah phan awk ngai a si, cu ti hna tlak cohlannak an ngeih ah cun Lucifer bantukin mah le mah ruamkai le hlorh an i thawk kha a si ve ko lai.

Pathian biaknak lei i hruaitu pa pakhat rian tha ngai a tuan i Pathian biaknak ah aa tel lengmangmi pa tuanbia a um. A hnuah Khrihfabu chungtel a simi pakhat nih rianrang tein a ra i a rak conglawmh. Mah minu nih cun cawlcang ngaiin mah biaknak lei hruaitu pa i a riankha a fak i hitin a chim, mah mi pa a conglawmtu a hmasa bikmi sining law ka duh a ti. Biaknak lei hruaitu pa nih cun minu cu a lawmh ve i “nangmah cu a hmasa bik a ka conglawmtu na si loh,” tiah a ti. Cu ti bia an i el lioah cun pumhnak Pathian biaknak caan cu a hung dih colh, cu tikah mipa nih cun pumh a dih i a rak ka conglawm tawntu pa cu Satan a si tiah a ti.

Ringawn awdawh chuah thiammi hna le hlasak thiammi hna nih an tuahmi ah khan mi duhnak le uarnak kha an kawl. Anmah hrimhrim nih zultu ngeih kha an duh i siasal bantukin biak le upat kha an duh i minthannak le rumnak lei kal kha an duh. Cu a si caah hi vawlei thisa thinlung put bu in ringawn awdawh riantuannak cu chuahpi lo dingah kan i zuam lai i kan i ralring lai. Kan i timhmi ah minthan tuangkawnak asiloah hlawhtlinnak rumro kha a si awk a si loh—kan i tinhmi cu mi hna kha Pathian biak awkah luhpi ding le hruai ding kha a si ko, Pathian lawnglawng hi biak ding cu a si.

Baibal ca nih Pathian biaknak ah a cohlan lomi

Zohchun awk pahnih a hmasa bik le a donghnak bik Baibal ca i a ummi hna hi hi kong kan cawn tikah hin a biapi ngaimi ah ruat hna u sih. Johan dal 4:23 nak ah Bawipa Jesuh nih ka pa cu Amah bia tu hna kha a kawl lengmang a ti loh—Jesuh nih A pa cu biatak in a biatu dingmi hna lawng a kawl a ti. Kanmah zong Pathian a biatu taktak si awkah cohlanmi le cohlan lomi Pathian biaknak an i dannak kha theih kan i zuam lai i kan cawng hna lai. Cu ti a si lo ahcun, kanmah zong vawlei cung i mirun mipi hna nih anmah phunghram le

nunphung ningin le anmah ruahnak in a kalpi i kanmah cu Pathian hmai ah dotlami le cohlanmi kan si a timi hna he kan i lo soal lai. Atu te ah kan hmuh cang bantukin hi thil cu Pathian a zum lomi hna sin lawngah a tlung lai loh, biaknak lei i hruaitu hna le Pathian hmaika ah a um pengmi hna le Pathian a zul i upa tling a si cangmi hna ca zongah hi thil hi a tlung a cang kho ciomi a si.

Dal 3

DAVID THAWNGIN RINGAWN AWDAWH A SINING KEL AH A PHAK THANNAK

David thawng lawng in ringawn awdawh Pathian biaknak cu amah sining kel ah a rak phan kho, 2Samuel 23:1 nak ah David cu Israel hlaphuah thiam bik pa tiah ti a si. Ringawn awdawh le hlasaknak cu hlan deuh ah khan caan tha an ngeih paoh ah khan Pathian mi hna nih an rak hman tawn, asinain hmaan tein an hmang lo i buu zong in an rak hmang loh. Moses nih puan biakinn a sermi chungah hlasaknak asiloah ringawn awdawh a hmang loh. Israel a simi nih cun Moses sinah cun an kal i a puan biakinn ah cun Pathian kha an bia, cuka ah cun zeithawng dah na theih khawh lai? A thi liomi hna saram onh au thawng le tlangbawi hna nih raithawinak ca i saram ruak an can an ciknak thawng kha na theih lai! Moses nih cun Pathian biaknak ah ringawn awdawh le hlasaknak hna kha cu a hmang bal hna loh, thi in raithawinak tu kha biapi bik ah a chiahmi a si.

Asinain hnu deuh ah David siangpahrang nih puan biakinn thar pakhat kha a ser i Pathian biaknak ah ringawn le hlasaknak kha a hman. Zeicahtiah amah cu Pathian lung a tongtu pakhat a si ve tikah Moses puan biakinn i Pathian an biakning phung leng ah a dang hmuh khawhmi kha a ngei ve.

Salm 40:6 ah David nih hitin ca a tial, “Raithawinak le pekchanhmi thil hi na duhmi an si lo, biaktheng cungah a pum in khanghmi thawinak sa hi na kan halmi an si lo, kan sualnak thianhna ca i raithawinak tuah zong hi na kan halmi an si lo, asinain nangmah nih khan na bia kan theih khawh nakhnga ding caah hna tu kha na kan pek. Salm 141:2 nak zongah hitin a tial rih. “Ka thlacamnak cu zihmui bang in ka cohlanpiak law ka kut ka hlermi cu zanlei raithawinak sa bangin ka cohlanpiak ko,” tiah a ti. Cu a si caah David nih cun a saang deuh i a hman tungmi Pathian biaknak kha a hmuh caah Moses Pathian biakning tu kha cu a dihlak cun hman than awkah aa tim loh, cu caan ahcun a thiang deuhmi Pathian biaknak kha ringawn awdawh le hlasaknak in Pathian biaknak kha a kalpi.

***Khrihfabu chan lio i Ringawn awdawh le Pathian
biaknak sining kel ah a hung chuah thannak***

Kumzabu tampi hnuah profet Amos nih David siangpahrang Pathian biaknak a biapitning kha a puan biakinn chungah a dirh than. Pathian nih David puan biakinn cu a dirh than lai tiah a rak phuan. Tuan deuh Baibal ca thar i Khrihfabu hruaitu hna a simi nih hi profet chim chungnak cu Bawipa nih Khrihfabu chungah a tuah awk a si lai tiah an rak theih.

Amos 9:11 nak kha Jerusalem khua i ‘church council’ Khrihfabu meeting ah an rak dirpimi le chimrelmi a si i Lamkaltu 15:16-17 nak ah khan an tlen an tial than. “Khi ni ah cun a tlu cangmi David thlam cu ka tun than lai; A vampang a awnnak hna cu ka phih hna lai i a rawhna hna cu ka remh than hna lai. Hlan lio i a rak sining te ah khan ka ser than lai.

Edom ram a taangmi le ka min in auh a rak simi miphun vialte kha an co hna lai.” ‘Lamkaltu 15:16-17 nak zong kha rel than.

Hlan deuh Khrihfabu hruaitu hna nih Moses nih Puan biaknak inn hi Khrihfabu ca i Pathian a rak biaknak phung kha Pathian nih a sining ah chiah than peng kha a duh loh ti kha an theih i an hngalh. Pathian duhmi kha rak si seh law cu Zentail mi hna nih cuarpar tan kha a herh ve hnga i Moses phung kha zulh dih a herh hnga. Cu a si caah Moses Puan biakinn cu dirh than a hau ti lo i, David Puan biaknak inn tu kha dirh than a hau.

A zultu hna le a dang upa hna zong nih Bawipa nih amah umnak caah thlam sak than a hau ti loh ti kha an theih. Bawipa nih a duhmi cu Amah Pathian a mi hna David nih a Puan biakinn chung i thlarau lei cawlcanghna a ngeih i a rak tuahmi ah khan dir ve hna seh law kha lio thil sining te kha dirpi hna seh ti kha a duh. David nih a Puan biakinn chung i a tuahmi vialte kha baibal ca kan zoh tikah kan hmuhmi cu, a biapi bikmi a cawlcanghpimi le a tuahmi cu Pathian kha ringawn le hlasaknak in thanthat i biak peng kha a si ko. Hi kong cu 1Chanrelnak dal 16 nak ah kan rel khawh.

“Cun Pathian kuang cu an luhi i David nih a bunhpiakmi hna thlam chungah khan an chiah...cu hlei ah Levi mi a cheukhat cu Bawipa kuang hmai i riantuantu ah Bawipa Israel Pathian sinah thlacam awk le lawmh awk le thanthat awkah, a thiah hna. An hotu bik cu Asaph a si, a dang hruaitu pa 8 hna zong an i tel ve. Jeiel cu tingtang le thanglawitumtu ding a si, Asaph cu sumsel tumtu ding a si. Cun tlangbawi Benaiah le Jaha Ziel cu Bawipa biakannak kuang hmai ah muko a tum lengmangtu ding an si. Cuticun David nih Asaph le a unau rual hna cu khika ah, Bawipa biakannak kuang hmai ah cun, nifate a herhna bantukin riantuan zungzal awkah a chiah tak hna.”

Mah hi David nih Pathian biaknak a tuahmi kan vun zoh ta duakmi a si. Baibal ca hlun i ca dal tampi hna zong nih David nih Pathian thanthatnak le biaknak ding ah a hmanmi ringawn awdawh le a hmanmi hla hna, a hmannak ningcang kha an langhter cio. Bawipa nih Baibal ca Thar ah hi kong hi thim le hman nolh than kha a duh loh. Lamkaltu 15:16-17 ah

an vun fiantermi ah David Puan biakinn i a rak hmanmi Pathian thangthatnak le biaknak ah nihin Khrihfabu chungah Amah Pathian nih thil a rak sining tein umter than kha a duh i David Puan biakinn kong zong cu kan theih fian a herh.

Nihin Khrihfabu nih ringawn awdawh le Pathian biaknak ah piahtana le i ralchannak kha an ngei, cucu David i Pathian mi hna caah biatak a rak chuahpimi kha, a ning tein an ringawn awdawh kha Pathian biaknak ah khan an kalpi khawh lo caah a si. A cheu Khrihfabu a dirhmi hna nih cun thawngtha bia nih Pathian biaknak caah ringawn awdawh he aa pehtlaimi thilri kong a chim loh an ti. A dang buu hna nih cun kha ruahnak kha an pom ve lo i Baibal ca thar nih ringawn awdawh le Pathian biaknak ca ah a hmannak tlawmte cu a kan chimh ve ko i, ringawn awdawh le hlasaknak cu kan ngei kan zulk ko lai i ze hi dah a lang sar lai i a min a thang lai i a hlawhtling deuh hnga timi kha kan kawl lai an ti ve.

A hman taktak Baibal cathar nih cun ringawn awdawh le hlasaknak in Pathian kan thangthatnak le kan biaknak cu Thawngtha (Gospels) chungah pei a hmannak a chim ve ko cu an ti thiamthiam. Lamkaltu dal 15 nak ah kan hmuh bantukin a hmannak ningcang cu Baibal ca hlun nih pei a rak chim diam ko cang cu. David nih a kan chimhmi Pathian biaknak cu zul ko hna u sih law Bawipa biakamnak le duhnak kha a tling ko lai i Pathian cu lungthin le thlarau lawng in si loin biatak in a bia ding kan si. Johan thawngtha dal 17:17 nak ah Jesuh nih hitin a chim, “Na bia cu biatak a si.” Cu a si caah Pathian biatak in kan biak khawhnak dingah, Pathian bia kha kan ruat peng hna lai i Amah kan biak tikah a tlingmi cawnpiaknak kha kan ngei kho lai.

Pathian bia in hruainak ah tlamtling tein kan kal khawh rih lo a si ahcun, Salm hlaphuahtu pa he thlacam kan herh. “Na nawlbia in khuaruahhar thil ka hmuh khawh nakhnga, ka mit vun auter tuah.” Phungthlukbia 25:2 nak zongah hitin kan hmuh. “Pathian nih thil a thuh hi a sunparnak a si. Sihmanhsehlaw siangpahrang hna sunparnak tu cu thilfianter

hi a si.” Bawipa i Amah sunparnak chungah siangpahrang le tlangbawi can kan duh a si i uk ti kan duh a si ah cun Pathian nih a bia a thuhmi kha le biatak a thupmi kha kawlhawl i hmuh cawn awkah timhtuahnak kan ngeih a herh.

***David Ringawn le Pathian biaknak hna kha Thiang
Thlarau nih a rak pekmi a si***

David cu minote a si lioah profet Samuel nih chiti a rak thuhmi a si. Baibal nih a chimmi ah, “Cu ni thawk in Pathian thiang thlarau cu David cungah a tlung,” tiah a ti. Mah chithi tuh a sinak a phichuak pakhat cu, David nih a pa tuu a khall lioah hin, Thiang Thlarau thawnnak in Pathian biakning cang kha a rak thiam cang, tingtang he Pathian a rak thangthat kho cang. Salm 23 i a tialmi ah Bawipa nih a lu ah chiti kha a thuh i a hrai kha a liamter—lam pakhat in chim u sih law, Pathian thlarau thlak hnawh a si i a thinlung chung i thiang thlarau rianquannak a luannak cu a ringawn awdawh le hlasak ruangah a si.

David nih cun a ringawn awdawh he a cawlcanghnak chungah Thiang Thlarau lutter kha a thiam. Lungthin put a hmaan ti lomi Saul nih thlarau thur harnak peknak chungin luat a duh tikah, mino pa David cu siangpahrang inn pi ah auh a si tawn i a ringawn awdawh tummi in siangpahrang Saul cu a khamh tawn. 1Samuel 16:23 nak ah hitin kan rel.

“Cun Pathian sinin a rami thlarau thalo kha Saul cungah a tlun fate, David nih cun tingtang kha aa lak i a kut in a tum tawn: Cucaah Saul cu aa hrim than tawn i a dam: cun thlarau tha lo nih khan a chuahtak tawn.”

David cu amah lawngte Pathian he a um lioah khan Thiang Thlarau nih Pathian biakning kha a chimh i a cawnpiak. Minthangmi ringawn awdawh tum a thiammi hna sinah zehmanh cawnnak a ngei loh, asiloah siangpahrang inn chungah ringawn awdawh tum cu a cawn a thiam i, cucu amah chan chungah a langhsaar biknak cu a si kan ti kho

hnga maw. David cu ringawn awdawh in Pathian thangthatnak i hla a sakmi ah le amah lawngte Pathian a biaknak ah Thiang Thlarau nih a cawnpiak tawn. Cuticun David cu mino a si lioah hlasak cu a thiam i amah lawngte i Pathian sin aa peknak, hnu deuh ah Saul siangpahrang inn chung i ringawn aw dawh tumtu ah aa cang, cu hnuah cun siangpahrang pennak chungah, Solomon biakinn chung tiang zongah a thawng theih dih a si. Mah ka ah hin Bawipa Jesuh nih a rak chimmi kha a tling, hmunking i a thli tein chimmi kha thlung par in phuan a si lai.

Keimah cu Khrihfa mino ka rak si lio i Bawipa nih a chiti thuhmi he Pathian biaknak i ka luan kha ka vun thei. Keimah cu Pathia thangthat, kut thlir le Bawipa hmaika i a laammi hna sinin a rak hrintharmi ka si. A hmasa ah cun hi cawlcanghnak chung i, i tel kha ka sia a rak rem loh. Cu ti Pathian biaknak chungah cun lungfim khun khi ka lo, kut thlir hna kha ka ning a zak i mi hmaikhap loin ka um i phundang in Pathian thangthat kha ka zuam.

Ka thinlung in saduh ka thahmi ah cun Pathian kha tlamtling tein thangthat kho ning law a tha hnga timi hi a si i cucu ze i ti tuah ah dah a that hnga ti ah ka ruat. Asinain, keimah lawng Pathian he kan um ti lio ah mino Khrihfa pakhat a hung chuak i a sinah a sunglawimi cawn awk le theih awak a thami kha ka cawn. Kei ka rian cu zan i himnak a um khawh nakhnga ding rian hi a si i ka rian a tlawmte. A ngai te ka ti ahcun zanchiar te i ka rian cu Pathian sin i thlacam le Amah biak kha a si ko. Atu ah cun kutbengh le kutthlir i Bawipa hmai i um kha ka thiam ve cang. Atu ah cun Bawipa nih lunglawm tein Amah hmai ka i laam zong kha a ka chimh, i ka tawh thlaihnak thirhri hmanh hi khuang te bantukin heh tiah tum le thin ka duh i Bawipa umnak hi a nganmi sehzung pi bantukin siseh ti hi ka duh cang. Thuk deuh lengmang in Bawipa chiti thuhmi le toihmi cu luanter zong kha ka thiam cang i cuticun caan sunglawimi tampi ah Pathian sunparnak cu hmuh khawh in aa phuang lengmang.

A si ko, Pathian biaknak i Pathian biak le Amah he i ton

zong kha ka thiam cang. A si zongah, keimah lawng ka um ah hin Pathian sinah a sunglawimi cawn ding mi le thiam ding mi kha tapi ka cawn i ka thiam. Keimah cu midang nih Pathian an biak i Pathian hmai i an chuah zongah an ka hrelh ve loh, cu lioah cun ka thinlung put hi Bawipa hmai chuah awkah a khul a nuar deuh tawn. Keimah lawng Pathian he ka um lioah hin Amah hmai ka i chuah i a thuhmi chiti luanter kha a tha bik ti ah ka ruahmi a si.

Kanmah lawng te kan um lio i Pathian kan biak le Amah sin i kan i peknak kha a biapi ngai ah kan chiah lai, cu leng ah ringawn awdawh lei sayate sin zong i ringawn awdawh va cawn le va thancho zong kha a hmaan loh tiah kan ruat fawn lai loh. Salm 33:3 nih “ringawn awdawh kha fimkhur tein le thiam ngaiin tum awk le hman awkah a kan fial, cu a si caah ringawn awdawh lei i kan thiamnak hman awk tha ding a si khawhnak dingah a thiammi sayate sinah cawn a herh ko. Chiti thuhmi kan ringawn awdawh cu a miak hmuhnak ding caah tiah ruahmi a si loh, teima ngaiin kan pahrang thanchoter kha a biapimi a si loh.

Asinain, Khrihfa ringawn awdawh a thiammi hna le hlasak a thiammi hna cu a hramthawk te i an rak cawnnak ringawn awdawh lei ah khan dawnkhantu a rak um. Khamh an i fian hlan ah khan ringawn awdawh lei cawnnak ah rak kai hna seh law a dawh, cu a si caah an cawn an kaimi tintan ruangah an ruam a kai, nuamhnak an kawl, mi dodaltu ah an cang, milung retheihtertu zongah an cang. A dang ringawn awdawh hlasak a thiammi hna tu cu Khrihfa an can hnupi ah cawnnak an ngei ko nain, vawlei lei ringawn awdawh an ngaih i nawlcawn an hman ruangah kha vawlei lei ringawn awdawh nih khan a iap a hip hna. Hi a hman lomi thlarau lei caah tiin a hrampi dirhmi nih hin a thiang lomi ringawn awdawh kha a chuahter i Pathian biaknak lei zongah a hman lomi Pathian biaknak kha a chuak, Bawipa nih a thenh hna le a tharter hna hlan lo tiang cu an lungthin put ning kha cu thlarau lei ah a thiang kho loh.

Mah hi tuan deuh Pathian rian ka rak tuan lio i a ra cangmi a si cangmi a si. Bawipa he kan rak i ton hlanah hin keimah

cu aa hloksai ngaimi tingtang (rock guitarist) tum a thiammi le hlasak thiammi ka rak si. Kum 15 ka rak si ah hin hla tam ial kha (record) ah ka rak chiah hna, cu hla hna cu keimah tialmi lawngte an si, cu hla hna cu (radio) zong in an rak chuah. Kum 18 ka hung si ah cun (solo) pakhat lawng hlasaknak kha minung 8000 hmai zongah ka tuah ngam. Chiatnak lei ah Pathian chiti thuhmi cu ka kalpi i sualnak he aa pehtlaimi hla lawngte kha ka sa, cu ti ringawn ka sakmi nih cun Satan sal i ka taan kha ka nunnak ah a langhter.

Khrihfa ka hung si hnuah cun ringawn awdawh lei ka pahrang kha Bawipa tette khaannak caah hman ka duh cang, cu a si caah 'rock' i thui vawr a thiammi buu hna kha ka komh hna i hmunkhat ah kan dir lai ka ti hna. Caan tha tampi i Pathian kan thangthatnak le kan biaknak ah Pathian biaknak hla cu kan sa i thlarau chiti thuhnak kha a hung tlung, cu hnu ahcun hlawhtling ngaiin phung kan chim kho asiloah mipi hna ca i khamhnak caah thla kan campiak hna. Kan ringawn awdawh kha kan sining thing hlaw loin kan tum tikah zeicah Pathian nih a kan umpi hnga lo i a phuan a langh hnga lo tiah ka khuaruah a har. Mipi kha cu kan hlihhlauh hna i an cung kan thawhter ngai ko hna nain kanmah zuamnak rinh in cawlcanghnak tuahmi Pathian biaknak ah cun Bawipa cu fiang tein a langh duh loh. Keimah cu Khrihfa ka sinak hi kum 6 a si cang (Baibal sianginn zongah degree) a hmumi ka si, nain cu hlan ka sining ah cun aa cawhmi ka nunnak le ringawn ah aa thenhhlime kho lomi ka rak si rih.

Paul nih a rak ngeihmi thinlung put hi ngeih kan herh. Hitin ca a tial, Khrih kha ngeih khawhnak dingah cun hi vawlei cung pahrang kan ngeihmi le kan duhnak a tlintertu mi thil vialte hna cu 'eek' tlukceo ah ka rel hna a ti. Khrih kha ngei u sih law Pathian chiti thuhmi cu kan nunnak ca le Pathian rian ah hmang hna u sih law ti kha kan duh cio ko lo maw? Cu asi caah Paul bantukin titsa i bochannak le vawleicung pahrang hna ah khan cun zei hmanha thiam a hngal lomi bantukin um hna u sih law, cu lawngah Pathian cu thinlung le thlarau in kan biak khawh lai.

***David nih Hmailei caah Pathian biaknak a rak hmuhmi
cu a karh so i a pungzaam***

David cu Pathian biaknak leiah upa a si tikah profet ah a cang, a ringawn le Pathian a biakning zongah thiing thlarau fimnak le thawnnak thawng in upa tling ah a hung cang. Salm (hla) tampi a phuah khawhnak cu Pathian duhmi le phuanmi kha a tlaihchan ruang i thei a tlaimi an si. Hi kong hi kan cawn tikah, mah hla hna nih hin David bantuk i hla phuah thiam ngai si hi a kan cawnpiakmi a si. David cu ‘hla phuah thiam bikmi a si.’

A hnu David cu Israel siangpahrang i a can tikah, siangpahrang pennak ah i thlennak tampi a tuah. Pakhat a thlenmi ah cun tlangbawi phun a simi Levi mi hna kha a zaa, zaa in a pumh hna i Bawipa rian kha ringawn awdawh le hlasaknak in tuan awkah a cawnpiak hna. 1Chanrelnak dal 25:1 nih hitin a kan chimh. “David le riantuannak i upa bikbik hna nih cun riantuannak ca dingah khan Asaph fapa hna le Heman fapa hna le Jeduthun fapa hna lakah khan tingtang le thanglawi le sumsel hna he bia a chimtu dingah mi kha an thleidan hna.”

Hika ah hin, chiti thuhmi Thiing Thlarau nih khan a hruai hna i an ringawn awdawh in Pathian bia phuannak kha an tuah tiah kan rel. David lawnglawng kha profet a si loh, a dang mi tampi ringawn awdawh tum a thiammi hna le hlasak thiammi hna zong kha Pathian nih profet cang dingah a zuah hna, cu hna zong cu Pathian rian an tuannak i Thiing Thlarau nih a hruaimi hna kha an si. Hika baibal nih a min a chimmi hna lak ah pakhat cu ‘Heman’ a si, Profet Samuel i a techin fapa a si. Hlan profet hna thilri kha hlan a pupa chan inatu amah chan tiang a hung lan i, 1Chanrelnak 25:5 nak nih ‘Heman’ zong profet ah a cang ve tiah a chim.

Ringawn awdawh in Pathian rian a tuannak cu a fapa le 14 sin tiang ah a hung lan. Mah 14 pa hna David nih ringawn

awdawh tum a thiammi Solomon Biakinn i buu 24 hna Pathian biaknak ca i hruaitu dingah a tuah hna.

David le a hawile profet hna nih cun an ringawn awdawh le hlasaknak kha Thiang Thlarau nih a fial hna ningin an hman. Anmah sinak kokek ruahnak kha cu an hmang duh loh. Cauk dawr ah va kal i cauk le ‘video’ hna va cawk i a hnu bik Pathian an biaknak tharchuahnak ah tiin, cauk dawr kal kha an duh loh. T.V zong kha on in cawn lakmi zehmanh an ngei loh, Pathian kan biaknak ah mi buu pi sinah kan min thang chin lengmang seh timi ruahnak zong an ngei loh!

An ringawn le Pathian biaknak ah khan Bawipa nih lam a hruai hna ti kha 2Chanrelnak dal 29:25 nak ah kan hmuh. “Cun David le siangpahrang i a hmutu Gad le Profet Nathan nawlpeknak ning khan, Levi mi cu Bawipa inn chungah khan sumsel le tingtang le thanglawi he tiah a chiah hna. Zeitintiah nawlpeknak cu Bawipa sinin a Profet hna hmang in a si.”

David cu tuukhal ngakchia a rak si ka tein toidornak in a rian cu a thawk, hmunhna kip ah khan amah te lawngin Pathian biak kha a cawng i a thiam, a hung upa i profet ah a cang i a ringawn awdawh le hlasaknak in Pathian kha a biak.

A dang profet hna le Pathian mi hna kha a pumh hna i, hmunkhat te ah khan Pathian a bia dingmi hna buu pakhat kha a ser. Hi buu an thenmi hna pawl nih hin ramchung Pathian biaknak kha Solomon biakinn i upa tling a simi biaknak ah hruai le dirh a herh. 2Chanrelnak 5:13-14 nak ah Solomon biakinn chung i sunpar lianngan ngaiin Pathian an biak kha kan rel khawh.

“Cu muko tumtu hna le hlasatu hna an rian cu Bawipa lawmhnak hla le thangthatnak hla kha aw khat tein thanter kha a si,” Cun muko hna le aw dawh thilri tumnak dang hna he

“Zeitindah amah cu a that, A fekmi a dawtnak cu zungzal in a hmun,” tiin Bawipa thangthat in hla cu an hun sak tikah, inn kha Bawipa inn kha, minmei in a khat i, cucaah tlangbawi hna cu riantuan awk caah

*khan minmei ruangah cun an dir kho lo; Zeicahtiah
Pathian inn cu Bawipa sunparnak caah a khat dih.”*

***Khrihfabu chan ah David Pathian biaknak—le
khatte lei raal ah!***

Baibal ca chung i tuanbia hna ringawn awdawh le hlasaknak Pathian biaknak i hmanmi hna hi a dang ngaih nuammi tuanbia kan caah a tha kan timi hna nakin an tam deuh suaumau. Baibal ca hlun i ca dal hna pawl Pathian biaknak ca i an rak chiahmi le zuatmi hna cu Bawipa nih Ni hmanung bik Ni caah pungsan a Khrihfabu hna sinah hmuhsak awkah a kan fialmi a si. Amos nih Pathian bia a rak phuanmi Amos 9:11 le Lamkaltu 15:15-17 nak hna nih hin Khrihfabu chan ah David nih a Puan biakinn cu a sining te ah a hmunhter than lai caah an phuan, zeicahtiah “A taangmi, minung vialte nih Bawipa cu an kawl lai.” Vawlei khuazakip i thawngtha a chimmi hna nih ki pakhat an ngeih dingmi cu thlarau chiti thuhmi ringawn awdawh le hlasaknak kha ram vialte an theihter hna lai. David Pathian biakning kan cawn i kan i zoh bantuakin.

David Pathian biaknak Puan inn i an rak phuanmi Pathian biakning cu kan ca zongah a biapi tuk, Jesuh Khrih a voi hnihnak a ratnak a hngak liomi hna kan caah cun Solomon biakinn i upa tling sinak le karhsonak ding caah le Pathian biaknak caah a biapi ngaingai. Cuti a si caah Solomon pennak i daihnak le thanchonak cu profet hna i an rak chim chungmi asiloah Khrih i kum thong khat a pennak a ra hnga dingmi hmanthlak kha a si. David puan biakinn i Pathian biak a cawng i a thiam cangmi hna caah cun Baibal cathar i Khrihfabu hna Pathian an biaknak theipar kum thong khat can i a paar hnga dingmi kha a si, “Ti nih rilipi a khuh bantuakin, hi vawlei cu Bawipa fimthiamnak le sunpar lianhgannak in a khat lai.”

Pathian nih Lamkaltu 13:22 nak ah hitin a chim, “David cu keimah lungput a pumi a si,” a ti. David nih cun amah ruahnak le hmuhnak a kengmi hna kha a pawngah a chiah hna. Mah bantuk thiamthiam in ringawn awdawh a thiammi hna le Pathian biaknak lei i hruaitu a simi hna kha kan chan ah hin Bawipa nih aa zuat aa chiah ve hna lai. Pa an si ah nu an si ah Pathian mi an si paoh le anmah pumpak in Pathian an biaknak ah Pathian ton a rak cawng cangmi le a thiammi an si ah cun, Pathian biaknak ca i buu an thenmi hna pawl nih khan aa pummi vialte sinah Pathian umpinak kha an chuahpi khawh lai. Mah nih hin Khrihfabu cu rian nganpi tlamtlinnak kha a bawmh lai i a hlawh a tling lai, cu hnuah cun mithiang mi hna nih Khrih biaknak i thartermi vawlei ah khan Khrih sunparnak a lang cangmi kha kum thong khat pennak ah an luhipi lai.

Bawipa nih David cu ringawn awdawh le Pathian biaknak kha amah sining te i phak than awk i a thim tikah, amah hruainak tangah hlasa pawl le ringawn awdawh tum pawl kha tintan a kaiter hna. Kanmah zong mah profet chim chungnak in ringawn awdawh a cawngmi le hlasami hna sinah i tel ve u sih law, nihin ni ahhin David Puan biakinn cu Khrihfabu caah dirh than ve u sih law a tha hnga. Cu thil tlam tlinhnak dingah Bawipa nih ruahnak kaupi le a hmanmi Pathian biaknak a kan pek lawng ah kan lung a tling lai, thil dang nih cun kan lung a tlinte kho lai loh!

Dal 4

“THLARAU IN ZEITINDAH PATHIAN KAN BIAK LAI”

Zumtu vialte hna nih cun an thinlung chungah Pathian biak duhnak le vancung khua i a ummi Pa Pathian dawtnak kha an ngei cio. Cu lengah Khrihfa a simi vialte Pathian rian ka tuan ve a timi hna nih cun zeitindah midang hna hi Pathian

hmai ka ah ka phakter khawh hna lai tiah Pathian thangthatnak le biaknak ah hruai an i zuam hna lai. Kan hmuh cang le kan hngalh cang bantukin Pathian biaknak paoh hi Pathian hmai ah dotla a si loh.

Khrihfa sining ah upa tling a si cangmi hna nih Pathian an biaknak ah hmuichonmi kan ngeihmi um seh law cu ko cu a to timi kha a um lo awk ah i ralrin a herh. A si khomi a si, Pathian rianquantu asiloah Pathian biaknak i hruaitu a si mi nih cun pumhnak hruainak ah, Pathian duhning in hruai kha an thei tawn loh. Ringawn awdawh tumtu pakhat asiloah a cheu pumhnak chung i a rami hna nih pumhnak ah khan Thiang Thlarau tlaknak ah pehtlaihnak ngei loin hnahnawhnak tu kha an chuahpi tawn. A si zongah, Pathian kan biaknak caan chungah hin ‘a chung le a leng’ ti a um loh asilole ‘biak peng ko i vun ngol ta’ ti zong a um loh, cuka ah cun Thiang Thlarau chiti thuk luannak kha a hung um tikah Thiang Thlarau nih cun a hung tla ko nain a chuak than tawn.

Thleidan thiamnak kha ka ngeih peng cio ko caah Pathian hmai ah luh le um kha kan i zuam hna lai, cu ti kan tuah khawh a si ahcun Thiang Thlarau cu kanmah lakah a cawlcang ve lai.

Johan Thawngtha dal 4:23 nak nih a tak a hmaan a simi Pathian bia tu si ding kha a kan cawnpiak, ‘sihmanhsehlaw Pathian a bia taktakmi nih cun thlarau le biatak in an biak caan kha a ra lio i hika hi a phan cang.’”

Hika Khrih cawnpiaknak i kan hmuhmi ah cun Pathian biaknak ah a hmaanmi a si tiin ruahmi ki pakhat cu thlarau in biak thiam kha a si. Atu ah cu thil cawnnak ding le thiamnak dingah a kan bawm khotu ki pa 4 asiloah fianter hmuhsaknak nih hi kong

theihthiam awkah a kan bawmh lai.

“Thlarau in” Pathian biaknak ki pa (4)

1. LUATNAK- 2 Korin 3:17 nih hitin a kan chimh, “Bawipa Thlarau a umnak hmun paoh ah luatnak a um.” Bawipa sin i kan um ah cun, luatnak a um asiloah a luatmi thinlung le thlarau kha Pathian kan thangthatnak le kan biaknak ah a um. Bawipa nih thlarau le thinlung in sal sinak i chiah i a luat lomi si cu a duh loh, cuka ah cun kan thinlung le ruahnak cu thong chung i a ummi bantuk khi a lo. Siangpahrang David bantukin a luatmi thinlung le thlarau kha ngeih awkah cawn le thiam a herh, anih tu cu Bawipa hmai ah a thawnnak dihlak he a laam kho.

2. LUNGLAWMHNAK

Salm cauk 16:11 ah hitin kan rel, “Na sinah ka um caah lawmhnak in ka khat.” Pathian sin i kan um tikah cun lungretheihnak, ngaihchiatnak le hraam ainak hna kha cu an lo dih lai. Kan Bawipa Jesuh cu zohchunh awktlakmi, mi pakhat a rak si ve i a lung aa lawmh tuk caah A raal hna nih misurhang ding awrkhumi a si tiah an puh. Mathai 11:9 nak kha rel hmanh.

3. PATHIAN DAIHNAK

Kolos 3:15 nih hitin a kan chimh, “Pathian hngamnak nih nan lungthin kha uk ko seh.” ‘Uk’ timi bia cu pahnih karlak i biakhiah asiloah tlangtlatu tinak a si. Firit tumtu nih lente hmaan tein an i celh ah cun dai tein a um lai, asinain lente celhnak phung kha an hrawh a si ahcun dai te le hngam te umnak khan hnahnawhnak a chuahter lai i a firit a tum lo zongah asiloah

‘aalan’ tal kha cu a thlir lai. Cun lente celhna kha an ngol lai i phung an hrawhmi kong kha a chimh hna lai. Zeizong ah hmaan nak a um cang a ti hnuah firit tumtu pa nih cun dai tein lente aa celhmi hna kha a zoh than hna lai. Cu bantuk thiamthiam in, Pathian kan thangthatnak le kan biaknak kha tha te i kan kalpi lo a si ahcun, kan thinlung chung i Thiang Thlarau cawlcanghna kha a donh lai i firit tumtu pa nih a firit tummi he khan kan i lo ko lai. Cu a si caah zeidah a hmaan loh, ze i nih dah piahtana fiang lak in a hmaanter khawh timi kha hngalh i thleidan hnuah Thiang Thlarau kha luanter ding a si.

4. LUNGTHIN KHAT TEIN UMNAK

Salm 133:1-2 nak nih u le nau lungthin khat te i um cuchiti thuhmi a luangmi bantuk a si a ti. Pathian biak pumhna chung i a ummi vialte hna nih lungthin khat tein an um ah cun, phundang in kan fianter ah cun Thiang Thlarau chiti thuhna kha a hung luang tinak a si ko.

Cu a si caah mah Thiang Thlarau riantuannak phun 4 hin hmunkhat te ah aa ruang le lungkhat tein rian kan tuan ah cun, thlarau le biatak in rian kan tuannak ah thuk chin lengmang in Pathian hmai ah kan kal lai. Asinain Thiang Thlarau a luannak ah hin cuai hmaan lomi le palhna phun hnih a um tawn. Cu hna cu mah kokek sining thingin um peng le lungthin duhna rumro in kal hi an si. Mah aa palhmi phun 2 hi pung kan suaimi nih a fianter khawh lai.

Lungthin in cawlcanghna palhna # 2

“Thlarau in biak
luatna, lawmhna, daihna
le lungkhahna

Palhnak # 1
Sining thing peng ah umnak

Pathian sinah
umnak

Palhnak # 1 - Sining thing peng ah umnak

Sining tawn phung zult in Pathian thangthat le biak hi cu minung serchommi zulhmi kha a si tiah kan theih cang. Thiang Thlarau hruainak kha kan zulh khawh lo tikah sining tawn phung ah duhsah tein kan tla. Pumhkhomhnak cu a lenglei in cun a hmaanmi a lo ko lai, asinain a chunglei tu in cun minung lungthin cu Pathian biaknak taktak he cun aa hlaat tuk. Hi kong hi kan Bawipa Jesuh Khrih zong nih Isaiah chung khan a rak chim ve.

“Himi hna nih hin an kaa lawng in an ka upat, sihmanhsehlaw an lungthin taktak cun an ka hlat ngaingai, tiah Pathian nih a ti. Annih nih mi ser chom nawlbia kha Pathian nawlbia bantukin an cawnpiaak hna caah, An ka biaknak hi zehmanh a thahne lo; tiah Pathian nih a ti, tiah a rak chim,” tiah a ti.
(Mathai 15:8-9).

Cuai thlai i a tling lomi serchommi phung in kal cu hlan deuh Khrihfabu hna hlan phunglam in aa hruaimi hna sinah kan hmuh tawn. Hi Khrihfabu hna nih an ca chuahmi (bulletin) kha kan zoh tikah zei hla dah kan sak lai timi zong kha an tial chih tawn.

Hihi kan zoh tikah thinlung le thlarau in biaknak kha a ri le a hma an then. Ser chommi phung in kal cu Khrihfabu caah cun tihnung a si, cucu a min ah Thlarau in a khat i a cawlcang deuhmi asiloah ‘pentecostal’ Penticost thlarau tiah an min an i bunh. Caan

tampi ah hi Khrihfabu hna nih Pathian an biakning kha zarh fatin te aa khat lengmang in an kalpi, i Thiang Thlarau tu kha cu lam thar in kal awkah caan tlawmte lawng an pek.

Serchommi phung timi cu zeitindah kan hngalh khawh lai? Cawlcanghpinak ah a hmaan bikmi cu ki pali zulh awkah kan tuahmi kha a si ko. Serchommi phung ah cun daihnak le remnak, lungthin khat tein um khawhnak kha biapi ah an chiah lai i a herh ngai i aa ruangmi zalon luatnak le lunglawmhnak cuaithlainak hna kha an um lo a si ahcun, fawi tein kan hmuh dingmi ah cun daihnak he ningcang tein Pathian biak kan timi ah khan tumchuknak a hung um lai i misimh minor mi nunnak a ngei lomi cawlcanghnak kha a hung chuak lai. Lung i khahnak kong, ningcang te cawlcanghnak le Pathian tha tein biaknak kong kha cawnpiak ding an si.

a chuahpitu cuaithlainak ah khan an daithlang. Mah a herh ngaimi

Serchommi phungin luatnak caah Riantuan le cawlcangh tikah a herhmi Ruahnak pekmi pakua

1. Thiang Thlarau hruainak ah cun luatnak, lunglawmhnak hna kha chim hna u law cawnpiak hna uh. Mah nih hin mi hna kha dawnkhantu an ngeihmi thil le biaknak hna ah khan luatnak le chuah khawhnak a pek hna lai i a forh hna lai. Dawnkhantu thil kha an hrawh khawh lai.
2. Pathian biaknak i hruaitu hna le ringawn awdawh tum a thiammi hna kha cu Bawipa sinin luatnak le lawmhnak pek awkah a thawngmi an si lai. Minung hi kan i dang cio hna i kan duhnak zong aa lo cio loh asiloah pumh tak i hman ciomi

sining zong ah hin kan i khat hna loh. Pumhna kha serchommi phung i pumhna phun a si peng ko ah cun, Pathian biaknak ah buu pakhat in thim hna law cu hna nih cun aa ruangmi khingthlainak kha an vun chuahpi than lai i thil a sining ah an chiah khawh lai i lunglawmhnak le zalonnak zong kha a hung chuak lai. Ringawn awdawh tummi thilri hna lakah ‘tambourine’ an timi hlawh le thin i a ringmi ‘khuang te’ zong hi aa tel ve—aa pummi an tam a si le a tum thiammi an tam a si ahcun tampi in hmang ko. ‘Tambourine’ khuang te an timi hi cu Baibal nih a chim lengmangmi lunglawmhnak le lungthawh Pathian thangthatnak a chuahtertu thil a si.

Pathian biaknak i hruaitu hna nih khan pumhkhomhnak ah an duhning in thil an cuanter a si ahcun, a dang mi hruai khotu ding mi hmuh awkah zohchun awktlakmi fimnak laak a herh. Nu u, le pa (minung) hna hi Pathian nih a rak kan ser ka in thinlung ruahnak aa dang ciomi kha kan rak ngei, cu a si caah Pathian biaknak i hruaitu hna zong an kalpining aa dang cio. Pa nih cun thil hi aa chang tete in kan kalpi, nu tu nih cun thinlung chung i aa sermi sining in an kal ve. A phichuakmi pakhat ahcun pa hna cu anmah serchommi in Pathian biaknak kha an hruai. Cu a si caah Pathian nan biaknak kha phung serchommi rumro in a khah ahcun, nu hna chungin Pathian biaknak lei hruaitu thim ve ah khan a tha i cu hna nih cun Pathian biak pumhna kha an hruai lai i a ngan deuhmi zalonnak le lunglawmhnak kha an chuahter lai.

3. Aa khatmi pungsan lawng tein kal peng hlah asiloah thuan phunphai zong kha tuah hlah. Tlawmpal cu kan theihmi a um cio ko lai, Bawipa cu Amah biaknak ah cun a cawlcangh awk a si. Cu caan hna cu lunglawm tein amahthangthat le a thiangmi thangthatnak in biak le, sualnak i fianternak hna kha an si. Asinain Bawipa nih Amah chung i lut awkah lamtampi a chiah. Thlarau kha kan donh awk a si lo caah kha kha kan theih peng a herh, asinain Amah caah umnak hmun cu kan chiahpiak lai i cuka hmun ah cun a cawlcang lai. Bianabia ah, caan tampi ah minung nih Pathian thangthatnak le Pathian biaknak ah rikhiahmi kan ngei, cucu Bawipa nih a duhmi kha a si loh. Kai pumh hi a tam ko cang, hlasak lawng in pumhna k

ah cun suimilam pali hna rauh a si, hi hmun ah hin, Pathian bia phuannak le zalong tein Thlarau laksawng luannak kha a um. Cun Bawipa nih a cawlcanghna a vun ngol tikah, phungchimtu pa nih pulpiti ah a kai i phungchim awkah aa timh cangmi ‘sermon’ hmanh kha a chim duh ti lo i, thlacamnak tu in pumh caan kha a donghter.

4. Pathian thangthatnak hla cu a a rang tung i duh a nungmi a si lai. Ringawn awdawh tumtu pawl hna zong nih pumh thawk hlan ah hla nuam an sak khawh. Mah hla an sakmi nih cun pumhna i a rami hna an lung a lawmhter lai i an thinlung chungah Bawipa nih rian a tuan lai.

5. Pathian biaknak kan timi zong hi a caan sauter tuk awk a si loh, tawiter tuk awk zong a si loh, temtawnnak a chung ah a um kho tawn. A caancaan ah cun hlasak in caan hmannak hi atu le atu kan tuah tawn, thlarau lam sialpiaknak caah a si—asinain cu pumhna kan tuahmi ah rocarnak le zuhnak kha a um chin lengmang tawn. Na lung i fim hmanh, a vun changtu hruaitu pa cu a hnu a vun changtu pumhna a chuah tikah hlan nak tha deuh le hmual ngei deuh in pumhna kha thlarau ratnak lam sialnak caah a tuah khawh lai.

6. Hla thar kha chim hna. Sak ciami hla lawngte kha sak than lengmang a si ahcun ‘ticik’ pakhat a chung i ti chuahmi bantu an si lai. Hla thar kha kawlaw cu hla thar chungah cun a thiangmi bia le chiti thuh luannak kha um seh.

7. Hruaitu hna cu anmah serchommi phung rumro kha an zul lai loh. A merh ziam lai, hawikom ngamh tlak ngaiin a um lai, i mipi aa pummi hna he aa pehtlai aa kom kho ngaimi a si lai. Bawipa nih A minung hna cu Amah hmai ka i rat le ton kha a duh hna. Asinain, kan lungthin putning ah cun kan hawi minung hna sinah pumpak in Pathian cu ton khawh a si hnga maw tiah kan ti hna asiloah hlan lio pupa phunglam zulh in asiloah Pathian biaknak phung ning zong in kan ti hna. Kannih cu Khrih caah cun thlahmi palai (ambassador) kan si, cu a si caah mi hna kha kan sin ah kan ratter hna i kan pehtlaih khawh hna ah cun Amah Pathian he pehtlaihna ca zongah kan forh khawh hna lai.

8. Hlasaknak in pumh hmanna caan ah temtawnnak le, mitkuhnak le, asiloah thinlung rit in an um hna ah cun forh hna u law tha pe hna uh. Bawipa thangthat awkah forh hna u law thlarau lam kha sial uh.

9. Hla hruaitu pa le cuncawi pulpit lei i a ummi paoh hna cu zohchun awktlakmi, aa pummi hna kha Bawipa lawmhnak chungah a phakter khotu an si lai. Mizapi kha an lawmhter hna lai. A caancaan ah cun, aunak, pernak, kut thlirnak, zapei benghnak, laamnak asiloah lamkalnak tiang zong tuah a herh i cu nih cun teinak kha a chuahter khawh.

Palhnak # 2 - Thinlung duhnak in cawlcanghnak

Thinlung duhnak in cawlcanghnak a hung chuakmi hi serchommi cawlcanghnak a hung chuakmi he cun an i ralchan i cuaithlai zongah an i lerh ngaite. Kan thinlung asiloah thisa in kan thinlung ruahnak a cawlcangh tuk tikah cun, cucu Thiang Thlarau i tuahtau umpinak ruangah a chuakmi a si kha kan hngalh. Nainganzi tama pawl le cawlcangh hlasaknak a thiammi hna zong nih mipi kha an kokek thil ti khawhnak le pahrang in mipi lung thawhnak kha an cawn. Kannih Khrihfa mi hna cu thleidan thiamnak kha ngeih kan herh cu lo ahcun a cunglei kan chimmi hna he kan i lo lai. Thinlung in cawlcanghnak sawsawh nih cun lungretheihnak le hnahnawhnak kha a chuahter zeicahtiah ahohmanh Thlarau in a luangmi kha an um loh. Hi bantukin cuaithlainak aa ruang lo i aa lerhmi cu 'pentecost' lei Khrihfabu hna sinah kan hmuh lengmang, mah hna cu Pathian caah cun an lung a tho ngai ko, asinain thleidan thiamnak le fimnak leiah cun upa tling an si kho loh,

Ki pali kan tialmi zong khan thinlung duhnak a cawlcangmi ah thleidan thiamnak kan ngei. Pumh tik i thinlung duhnak in a cawlcang ngaimi hna nih hin zalon luatnak le lunglawmhnak a biapitning kha an hngalh ko lai, asinain a herhmi daihnak le lungrualnak cuaithlainak kha cu an hngal lai lo i an

daithlanh lai.

Thinlung duhnak in luatnak caah Rianṭuan le cawlcangh tikah a herhmi Ruahnak pekmi pakua

1. Thinlung duhnak le cawlcanghnak lei ah pumhkhomhnak ningcang nih khan a fuh i cuaithlai tikah aa ruang lo i khattelei nih a lerh a si ahcun daihnak kong, lung i khahnak kong, ningcang tein cawlcanghnak le Pathian ṭha tein biaknak kong kha cawnpiak ding an si.

2. Pumhnak thawk hlan ah khan, ringawn awdawh tummi hna pawl kha minit 15 tluk, Pathian biaknak hlasak thawkter i cawlcanghter ding an si. Mah nih hin Thiang Thlarau a luannak aa thawknak ah khan a bawmh hna lai i cu tikah cun pumh i biakinn chung i a rami hna nih pumhnak biatak tein awtnak caah timhtuahnak an ngei lai i an hngah lai.

Hlasatu pawl hna zong, tuan deuh ah pumhnak ah an rak chuak chung lai i thlacamnak an ngei hmasat lai. Ringawn awdawh tummi hna le hlasak thiammi hna pawl nih pumhnak kha tlai deuh thawk an duh i an i hnawhnam tuk ah cun hnawh nam ngaiin a um i rianṭuan a duhmi Thlarau kha a hung chuak ve lai i Pathian Thlarau he luanṭinak ah an i timtuah kho lai lo i Pathian duhning in an cawlcang kho lai lo.

3. Ringawn awdawh tum a thiammi vialte hna nih aw zaang dam deuhnak le nem deuhnak ringawn awdawh kha an ngei cio. A cheu ringawn awdawh tum thiammi hna nih cun khamh a rak si hlan ah an thiamnak ah khan an rak ṭhangcho tuk cang, cu a si caah minung thinlung i ṭhanghnak le hlirhhlahuhnak ah tiin an ringawn awdawh kha thang tuk in an tum. Pumhnak caan chung vialte cu a khingthlai hau lomi in thinlung thawhnak a um tuk le thlarau in an khah a si ahcun, ringawn awdawh tumtu pawl hna nih cuai a khingthlainak ah le thil a sining te ah a um ṭhan khawh nakhnga an ringawn awdawh kha nem deuh le din deuh in an tum ṭhan lai.

Pathian biaknak ca i hman dingmi ringawn awdawh lei

thilri hna zong kha tha tein tuak i aa tlak aa remmi thil cawk a herh. Thilri tampi (bianabia ah keyboard le guitar) kiboard le tingtang hna cu tlo ngaiin asiloah an tum tikah a aw a nem i duh a nungmi a si lai, a dang ringawn awdawh thilri hna a simi (khuang hna le electric aw a thummi (electric bass) timi hna nih cun hla thluk kha phundang pi ah an thlen hna i Pathian biaknak ah khan thlarau hruainak i tel loin pumsaduh hruainak lawngah khan an thil kha a hung cang.

4. Microphone biachimnak le electric thilri hna cu thang tuk in hman ding an si loh, aisloah biachimtu pa i a bia chimmi kha hrawhpiak le merhpiak ding a si loh. Mipa, pakhat thleidan thiamnak tlawmte lawng a ngei rihmi cu a ruahmi ah ngan deuh in le kau deuh in thil a sining ah tuah khawhmi a ngeih ahcun chiti thuh luannak zong ngan deuh le kau deuh in a luang ti hi a si. Cu a si caah thangpi in ringawn awdawh tummi nih, titsa sinak kha a thangh i a cawlcanghter—cu a si caah pumhna i thil theihtlei a cangmi a um zongah hi pumhna nih hin Thiang Thlarau cawlcanghna a si ti ah aamah a khang loh. Thlarau zalonna cu a um ko, titsa in luatnak zong kha a um ve ko nain hrial awkah theih le hngalh kan herh.

5. Pumhna ah lungthin duhna in cawlcanghna kha a zual hmat tuk a si ahcun asiloah mah duhna lawng in thil a can ah cun, Pathian biaknak hruaitu pa i a biachimmi le a karlak caan chung i mi a forhna asiloah hlasak liopi zong i a sining kha zoh law ralrin awk a herhna ah i ralring. Caan tampi ah mi hna cu Bawipa an ruahna ah khan an lung a caw zeicahtiah Pathian biakna i an hruaitu pa cu bia lawng kha a chim lengmang i mi hna kha a bia a ngaihter peng hna. Cu lengah microphone in hlasami hna kha tampi an um a si ahcun a forhna hna le pumh tik i hla hmanning cang zong a chimh hna mi kha a tam tuk, a herh lomi tam tuk a chap, aa pummi caah cun hnahnawhna le buainak lawngte a chuahpi. Hla kha ngol lo tein sak i Pathian biakna kha tluanter khawh thluahmah ah cun lungcawt lung vaihna timi zong nih khan Pathian biami hna

kha Bawipa ah an chim duhmi kha an chim i Bawipa aw le bia kha an ngai i Pathian hmai ah thuk chin lengmang in an lut an kal.

6. Ringawn awdawh tum thiammi hna nih minung lungthin cawtter lo awk kha an i zuam lai i an i ralring lai. Hi vawleicung ringawn awdawh tum thiammi hna nih an ringawn awdawh kha thang piin chikkhatte ah tum an duh, asiloah aa kalh aa tawn ngaimi ringawn awdawh khan anmah lei le an pahrang ah hnuh le dawh an timh hna. Sihmanhsehlaw Khrihfa lei i ringawn awdawh tum a thiammi hna cu Pathian sinah an i pe lai i mi hna kha Bawipa lei tu an hnuh an dawh hna lai.

7. Midang hna kha thlarau thleidan thiamnak le upa tling sinak ah khan hruai hna. Mah nih hin a nganmi hrai i cannak caah a bawmh hna lai i Thiang Thlarau nih anmah hmang in Pathian hmaika ah a hruai hna lai. Jesuh nih hi kong hi Mathai dal 11:7 ah a chim cang “Tipil petu Johan cu amah sin i a ummi hna nih khan a lung an tong lo i phaikung thli nih a hninhmi bantu ah a tahchunh hna.”

Tipil petu Johan cu a fekmi, a thiangmi Pathian thawnnak a luantertu pakhat a si. Upa tling a si rih lomi Khrihfa hna cu a caancaan ah cun thli nih a hninhmi phaikung ah tahchunh an si i Thiang Thlarau zong nih chem a vun thawk tikah hna ah asiloah electric a short i mei a ra lomi he khin an i lo, Thiang Thlarau thawnnak kha an sining cungah aa vuan. A phichuak hmuhmi ah cun lungcawtnak asiloah pumhnak chungah hnahnawnak le i tuainak tu kha a um.

Kan hnulei kum tampi lioah khan ka nupi le keimah nih Bawipa mi hmanmi a sunglawi ngaimi nu kha kan rak hngalh i Bawipa hmai i a um chel paoh ah cun hla aw sang ngaimi kha sak a thawk tawn. A umtuning ah, amah cu lakphakti kan so i kitli a awn thluahmahmi bantu kin a aw kha a awn ve. Amah cu Pathian Thiang Thlarau nih biatak tein arak tongh, a si nain amah nih cun chiti thuhmi a sinak ah khan baibal ningin luanter le a miak a ummi i phuanh hlauhnak kha a thei loh. Lakphak sonak ketli tu cu a so a awn i ti a tlawhter i tha tein a kal kho—Ti a tlawkmi thawnnak miak ngaiin hman

khawhna^hak dingah ‘engine’ seh a herh. Hi kong ah thla kan cam tikah, Bawipa nih a kan hmuhsakmi ah cun, mah mi nu nih chiti thuhmi kha luanter i bia phuannak ngei ding a si, a si nain cu chiti thuhmi tha te i luanternak kha a cawng bal lo i a thei loh. Ruahnak kan vun pek hnuah cun thlarau chiti thuhmi kha tha tein luanter a vun timh i cu thil cu pumhna^hak ah lungcawtnak kha chuahpi loin pumhna^hak i hman awkah a pek lai.

8. Mi pakhatkhat nih daihna^hak le lungru^{al} tein umna^hak kha a donhkhanh lengmang a si ahcun, amah pumpak kha ruahnak pe uh. Micheu hna cu pumh lio i hmunkhatte luan^{ti} kha an duh lo i an thiam loh. An lung a tho ngai nain theihhngal^hmi le fimna^hak an ngeih lo caah Pathian biak pumhna^hak lehlam kha hnahnawhna^hak an pek i biatak tein Bawipa ton aa timmi hna zong kha hnahnawhna^hak an pek fawn hna.

Caan dang hna zongah a ruam a kaimi mipa nih cun amah ca hrimhrim ah a tha lai i mi lung^hlang zong hlang seh timi kha a tuah lai. A sining tawn lopi hna khin ‘thlarau’ in a khat tinak ah a um lai! Mi pakhat nih pumhna^hak ah donhkhanhna^hak le hnahnawhna^hak a chua^hter i cawnpia^hknak sawhsawh zong kha a theih khawh lo i pastorte le hruaitu hna forhhai^hna^hak bia le tha peknak bia zong kha a ngaih hlei lo a si ahcun ruahnak pek a herh. A hmasa bik ah cun Mathai dal 18:15-17 nak i Jesuh nih a tlang a van cangmi piahtana tei i hmailei i karhlannak kong kha a um. Khrihfabu hruaitu a tuan liomi hna bia kha a ngaih lo i a pek duh lo ahcun a dang karhlan dingmi ah a si kho hnga mi kha lak i cawnpia^hak a hreh lai.

9. Lungretheihna^hak asiloah thil pakhat a hman lomi nih na thlarau kha a tuaitam ahcun, thlarau thur aa tel ve ti kha hngalh le thleidan thiam a herh lai i kha thlarau thur kha pumhna^hak chung ah tem^htawn a herh lai.

1Korin 14:33 nak nih hitin a chim, “Pathian cu lungretheihna^hak a chua^htertu a si lo i daihna^hak lawng kha a chuahpimi a si.” Asinain aa ralkahmi ah thlarau thur hna nih Pathian mi hna teinak ah lungretheihna^hak le hnahnawhna^hak chuahpi awkah an i zuam. A caancaan ahcun pumhna^hak nih tha tein le hman tein a luang kho

tawn loh. Ringawn awdawh tumtu hna nih a hman loin an ringawn hri kha an tum tawn, asiloah hlasatu hna kha rualrem tein an um loh.

‘Electric’ lei thilri a simi nih khan hmaan tein rian a ùan lo ahcun, asiloah aa pummi hna lak i mipi hna nih Pathian biaknak caah tiin an thimmi buu hna he hmunkhatte ah an luan ùi khawh lo a si ahcun a poi tuk ding a si. Voi tampi cu hi thil chamhbaunak le tlin lonak ruangah hi thil hna hi an chuak an cang tawn. Cu hlei ah, caan dang hna zongah khan thlarau thur nih khan hi kokek sining a cangmi ah khan iapnak a ngei i hnahnawhna le tuaitamnak kha a chuahter i Pathian biak pumhna kha a hrawh i a tei tawn.

A caancaan ah cun ral pa nih khan pumhna kha doh le tuaitam a zalh i mi pakhat sinin hnahnawhna a chuahter asiloah a hmaan lomi laksawng kha a vun langhter. Lamkaltu dal 16:16:18 lim khuavang a ngeimi, minu pakht nih Paul le a hawile ‘evengelist pawl’ hna a zulh ve hna i a au lengmang. Amah hi hmailei kong a chim kho ngaimi lim khuavang a ngeimi a si. Cu nu nih cun “Hi hna hi cungnung bik Pathian sal an si i anmah nih hin zeitindah sal nan si khawh lai nak kha an in thlah hna,” tiah a ti. Khrihfabu hruaitu tampi hna nih cun an Khrihfabu ah member ngeih kha an duh i anmah nih an mi hna sinah hruaitu hna cu a liannganmi Pathian sal an si i mi nih an nawl an zulh awk a si tiin atu le atu an phuan tawn! Asinain Paul nih cun cu bantuk biaphuan mi ah cun thlarau thur aa tel a ti i, minung chung i khuachia kha Jesuh min in a chuah. Kanmah zong nih thleidan thiamnak ngeih kan herh i cuticun Thiang Thlarau laksawng kha kan cawlcanghpi khawh lai, asinain kan ral kha cu pumhna ahluhter lo ding a si i pumhna kha a ping ah a kalter lo awk a si. Lamkaltu dal 16 nak i minu hi Khrihfa cu a si loh, Baibal nih a kan hmuhsakmi ah Pathian a zum ngaimi hmanh hi kan ral pa i hlennak ruangah a ping ah a kal kho. Zultu Peter nun ah zohchun awktlak Pathian rianñuannak kha kan hmuh. Caan tawmpal hnuah khan Pathian nih Jesuh cu Khrih a si ti ah phuan a fial, hi kong hi

Mathai dal 16:22 nak ah kan hmuh, i Peter nih Jesuh kha vailam tahnak ah kal hlah a ti.

Asinain Jesuh nih a vun theihthiam colh i Peter cu Satan nih an hman tiah a hun ti, i hitin a leh colh, “Satan ka sinah um hlah!” tiah a ti. Mah hihi Khrih zultu a simi hna hruaitu cung hmanh ah a tlun khawh a si ahcun, aho kan si cio zongah kanmah cu ‘thlarau’ mi kan si i kan ral nih a ping in a kan hruai kho lai loh kan ti kho hnga maw? A thang dingmi kan si i than cu kan herh ko, kan than hnu lawngah thlarau thleidan thiamnak kha kan ngei lai i kan pumhnak kha kan ral Satan dohnak um lo dingin tha tein kan hruai khawh lai i khuaruahharmi Pathian hmaika ah kan chuahpi khawh hna lai.

“Thlarau in” Pathian Biaknak

Thlarau in Pathian kan biak tikah hin a biapi tung i aa cawhmi zalonnak, lunglawmhnak le daihnak le rualremnak kha a um a herh. Mah aa cawhmi thil hna hi kan ngeih lo le Pathian rian kha tha tein kan tuan lo a si ahcun, kan tlaw lai i a ping in kan kal ko lai—serchommi phung le nunnak a ngei lomi phung ah asiloah thinlung a cawlcang i pumhnak kha hnahnawhnak asiloah mi lungthin thawhnak nun men lawng ah tuah a si hnga. Thlarau in Pathian thangthat le biaknak ah a ki kan cawn i kan theih cang bantukin Pa Pathian nih a kaw lengmangmi le a duhmi a hmaanmi Pathian biatu si awk kha kan i zuam lai. Pathian lung a tongmi si kha kan i zuam lai i kau deuh le thuk deuh in kan hung cawlcangh tikah Amah sunpar lianngannak chungah ka um ve lai.

Dal 5

BIATAK IN PATHIAN BIAKNAK

Johan thawngtha dal 4:24 (NIV) ah Jesuh nih hitin a chim,

“Pathian cu thlarau a si i Amah a biami hna nih thlarau le biatak in an biak lai.” A donghnak ca dal ah, Jesuh nih a chimmi cawn kha kan i thawk i Pathian a bia taktakmi hna nih cun a Pa kha thlarau in an biak lai a ti. Atu cu a pahnihnak a cawnpiaknak ah kan kal lai, cuka ah cun Khrih nih Pathian cu biatak in kan biak lai a ti. Biatak in Pathian kan biak tikah hin a hram pi pahnih a um lai. Mah hna cu Pathian a biatu hna le, Pathian biaknak kha a si.

Biatak le Hmaan tein Pathian A biatu

Pathian bia tu taktak can awkah nangmah cu a hmasa bik ah khamh liomi zumtu na si lai. Cu a si caah Bawipa Jesuh nih tikhur i minu sinah Samaria mi nih Pathian biaknak taktak kha an hngal loh a ti. Baibal cahlan ah cun, khamhnak cu Judah mi hna sinah pek a rak si cang. A dang biaknak hna zong nih zultu an ngei ve i Pathian biaknak ah phun tampi in zuamnak an ngei, asinain a hmaan taktakmi Pathian bia tu si awkah a hmasa bik ah biatak a simi Khrih kha kan cohlan lai. Mah hi a hmasa bik karhlan Pa Pathian sinah phakter i Amah kha biak awk a si.

Cu leng ah, mi pakhat nih a hmaanmi Pathian bia tu si awkah, mipa asi zongah, minu a si zongah biatak in kar a hlangmi a si lai. Hlan i khamhnak rak cawlcangh pimi lawng kha cu a za loh, atu lio i Amah biatak ceunak chungah kan um khawh tung lo ahcun. A biatak ceunak nih hin thil tlam a tlinte i Bawipa naih le a sin i umnak kha le Amah kha biatak biaknak pek awkah le cohlan awkah a kan duh. David zong nih a biapi ngaimi Pathian biaknak kong kha a chim ve. Salm 40:6-8 nak kha zoh. “Raithawinak le pekchanhmi thil hi na duhmi an si lo, biaktheng cungah a pum in khanghmi thawinak sa hi na kan halmi a si lo. Cuaah cun hika ah hin ka um ko: Keimah cawnpiaknak ding caah na chiahmi cu Nawlbaw cauk chungah an um ko. Ka Pathian zeitluk in dah na duhnak tuah cu ka duh! Na cawnpiaknak cu ka lungchung ah kaa chiah hna,” ti ah ka leh.”

A sang bikmi Pathian biaknak pek awkah hin thinlung le nunnak pek kha a si ko—cucu Pathian duhnak a si. Mah hi lo hin cun, kan

ringawn awdawh in hla kan sak i kan thangthatnak cu Bawipa sinah pakpalawng thawng ringmi sawhsawh ah an i cang ko lai. Asinain, mah hna he hin cun, kanmah cu Pathian bia tu tak ah kan cang lai i kan nun chung i kan tuahsernak vialte kha Amah Pathian biaknak ah kan hman lai.

Pathian Biaknak A Hmaanmi

A hmaanmi Pathian biatu si awkah kan nuncan cu a tling lai, kan Bawipa zong nih Pathian kan biaknak cu a hmaanmi a si lai a ti. Johan thawngtha 17:17 chungah Jesuh nih hitin a chim, “Na Bia cu biatak a si.” Tuan deuh ca dal i kan chim cang bantukin a duhnak hi Pathian kan biaknak cu Pathian bia biatak ningin a kal lai.

Balbal nih a kan pekmi ah ki tampi an um i hla kan saknak le ringawn awdawh kan hmanmi hna zongah tha tein a khingthlai ciami an si a herh. A vun changtu then hna hi ca dal chung i a ummi nih hin baibal lei in thil kawlnak ki kha a kan pek i cu nih cun biatak in Pathian biaknak chungah luh kha a kan bawmh.

Ki # 1 - Pathian thangthat le Pathian biaknak ca i lam pakua

Kan rak hmuh diam cang bantukin, David cu Pathian lungthin a tongtu pa a si i Bawipa biaknak caah ringawn awdawh le hlasaknak in Pathian a rak bia i thil a rak sining te ah a chia than khotu pa a si. David le Israel mi hna nih lam pakua an ngei. Cu he aa lomi baibal nih a kan cawnpiakmi biatak in Pathian biaknak zong a um.

Aw in:

1. Thangthatpeknak
Salm 100:4,69:30
1Chanrelnak 16:4
2. Hlasaknak
Salm 147, Kolos 3:16
3. All = Pumsa dihlak in
Salm 32:11,47:15

Kut in:

- Ringawn in Pathian
thangthatnak
Salm 150:3-5,149:3,
1Chanrelnak 16:4-6
5. Kutthlir
Salm 134:2,63:4
  6. Kutbengh
Salm 47:1,98:8

Pum in:

- Laam le choi
2 Samuel 6:14,16
Salm 149:3
8. Kuun le khupbil
Salm 95:6
Genesis 24:52
  9. Dir
Salm 134:1,135:1-2

Aw in Pathian he cawlcanghnak

A hmasa bik suaimi lam pathum ah khan kan aw kan hman khawh. Lunglawmh peknak cu lunglawmhna k bia kan chim tikah le ringawn kha hla he kan kawp i kan tum i hla kan sak tikah hman ding a si. Aw in aukhuan timi cu kan aw kha kan

thazaang chuah in kan aumi kha a si.

Baibal nih kanih cu Pathian sinah lunglawmhna aw he a au ding kan si a ti. Salm 47:1 kha zoh. Hika zawn ah a sullam tling tein theih i a bia hmanning thiam ah cun mah hi cu san a tlai ngai te. Hebrew baibal ahcun ‘ruwa’ ti a si i a sullam cu hna i thleh, au, le ralrin pek tik i tummi tuah, lunglawmhna aw ser, le teinak i lunglawmhna tuah ti hna hi an si. ‘Teruwah’ an timi zong hi bia hrampi taktak a si i a sullam cu fak piin au le khuan asiloah raltuknak i au tinak a si ko. Baibal ca chung i mah bia a hmang lengmangmi hna hi raltuknak i aunak khi a langhtermi a si. Hi aunak cu Jericho vampang a cimh hlan i Jesuh le Israel mi hna nih teinak an hmuh tik i an rak hmanmi teinak kha a si.

Teinak ca i aunak kan tuahmi hi Pathian kan thangthatnak ah zumhna phuannak a si. Teinak i lunglawmhna he aunak nih hin chiti thuhna luannak kha a chuahter. Salm 47:5 nih cun ‘Pathian cu aukhuannak he a kai cang.’ (teruwah) Bawipa a thawhtannak lunglawmhna in lehmi ah cun teinak aupimi zumhna phuan kha a si ko. Zoh awk tlakmi pakhat ah Pathian a zum ngaimi siangpahrang Abijah nih amah ralkap nakin let hnih in a tam deuhmi raldohnak ah khan kan hmuh. Raltuk an thawk hlanah khan, hitin kan rel. 2Chanrelnak 13:5 “Khi tikah Judah mi hna cu raldohnak au khan an au. Cun Judah mi kha an au tikah Pathian nih Jeroboam le Israel mi vialte kha Abijah le Judah mi hna hmai ah a sunghter hna.”

Pathian kan biak lio zongah hin thlarau raldohnak ah teinak kan hmuh cang ti aunak in kan au lai. David nih zohchun awktlakmi a tial.

“Atu cu ka pawngkam i a ummi ka ral hna cungha ka lu ka thlir lai: Cu a si caah Pathian sinah raithawi lunglawmhna kha Amah biakinn chungah ka pek lai. (teruwah) Salm 27:6 kha zoh.

Hi Salm hla hi na zoh fate David nih ral a doh hlan i a ral hna teinak a rak cawn i a thiammi kha na hmuh lai. Bawipa biakinn chung i teinak a kaw lioah khan teinak nun he a au cang, a ral hna cu tei than an si lai kha a hngalh chung.

A caancaan ahcun Pathian kan biaknak i kan i pumhna ah thangtha hlasaknak ah lunglawmhna ngeih le zumhna ngeih ah kan chambau ngai. Asinain pakhat nih a thinlung ah teinak nun a rak ngeih a si ahcun ‘hallelujah’ asilole Pathian cu thangthat si ko seh a ti ko lai. Mah nun nih cun a thiangmi chiti thuhmi khan aa pummi chung i mit a kumi, mithiang mi hna kha a thangh a hlauh hna. Au peng timi zong kha a si kho fawn loh, au lengmang ahcun pumhna ah khan bia ngaih khawh a si lai loh. Lunglawmh teinak nun he tlawmte aumi nih thangthatnak ah a sang deuhmi nun kha a chuahter. Caan sunglawi deuhmi niahcun, Pathian biak hruaitu nih aa pummi vialte hna kha teinak au in hmunkhat teah a auter hna lai. Mah bantu thlarau thil ti khawh teinak he aunak hi thlacam pumhna a phunphun le Pathian biaknak caan ah voi tampi ka hmuh cang. Voi khat zongah, kan Baibal sianginn ah thil pipa ngaimi hlan ding ah kum khat renglo caihhmainak kha kan rak ngei. Na kan hlanh khawh a si ahcun voi dang na hlanh hna nakin a let hnih in hlanh man cu kan in pek lai tiah a a ngeitu pa sinah kan chim. Bawipa nih hi hmunhma cu a rak kan pek cang caah kan i caihhmai than rih. Asinain a ngeitu pa nih cun a kan tong duh lo i, thlarau raldohnak in heh tiah kan doh. Pathian biaknak i kan vun i pumh than ah khan kan Baibal sianginn pi in cu thilri hmuh ngeih awkah teinak au in heh tiah kan au. Khrih nih Mathai 11:12 ah a rak chim cang bantu kin “vancung pennak hi tonghmang loin tuknak a ing i tonghmang loin khua a sami hna nih cun lak an timh,” a ti bantu kin tonghmang loin teinak au in heh tiah kan au i thil kha phun dang pi ah a hung cang. A thaizing ah cun thilri lei rian ‘manager’ nu nih khan kha kong kha a zung riantuanmi hna le a sihni pa kha kha kong caih dingah bia ka khiah cang tiah a ti. Ruah lopi in a sihni pa he cun kan vun i caihhmai ti i, hlannak i a man nak niam deuh in a kan pek.

Kut in Cawlcanghna

A pahnihnak rin ah tuahnak phun thum kan tialmi ah khan, kut in cawlcanghna tuah ding a si kha na hngalh ko lai. A

pakhatnak cu ringawn awdawh tumnak kong a si. Ringawn tumnak thilri hna cu kut kha hmai i tum an sihna. A ngai te kan ti ahcun, Hebrew holh in ringawn awdawh tum timi cu a hri kha ‘tawh’ tinak a si ko. Thiam ngaiin ringawn awdawh tum kha Salm 33:3 nak nih a kan forh, kan kut nih a thiam cangmi hnu zongah thiam deuh dingah kan i zuam than lai.

Lam dang in Pathian kan thangthat le kan biak tik i kut kan hman tikah cun a thlir in thlir ding khi a si ko. Kokel cawlcanghna i kutthlir an kan fialmi ah hin a sullam tampi a um. Hi thil hna zong ah hin thlarau telnak a herh ve.

Bianabia ah, kutthlir mi hi vawlei pumpi nih cun ‘i pek i ap’ hmelchunhna tiin a hngalh. Cu bantuk thiamthiam in, Pathian kan biak tikah hin Bawipa sinah kan i pek le kan i ap a herh, cucu bia in si loin kuthlirnak in kan langhter lai.

Kan ruah khawh rih dingmi ah cun, mi hna nih vanlawng chungah an luh lai le thong inn chungah an luh lai ah, dah an tong cio. Congtu (guard) pakhat nih thuhmi a um sual hnga maw a ti i thil a kawli a dah lioah an kut a thlirter hna lai. (Cucu khapmi thil an keng sual hnga maw tiin dahnak an tuahmi cu a si.) Cu bantuk thiamthiam in 1Timothy dal 2:8 nak ah ‘thinunnak zeihmanh um lo le bia alnak zeihmanh um loin Pathian sinah cun an kut hler hna seh.’ Tuah sernak he Bawipa kha hung kan dap tiahan ti lai. David nih a thinlung put kha a phuan i hitin a chim, “Maw Pathian, ka pur cikcek law ka lungthin hi hngal ko...ka chungah hlenthawinak a um sual hnga maw, a um sual ahcun ka hmuhpiak,” tiah Salm 139:23-24 nak ah a ti.

A dang kuthlirnak phun khat cu mi pakhat nih a biapimi biachim a duh asiloah chiatsernak chim a duh ah kutthlir a si ve. Biachim tupa nih a kut a thlir a si ahcun, mipi kha dai tein um u tinak a si i asiloah ka bia ngai uh tinak zong a si fawn. Biachim tupa pakhat nih a kut a thlirmi cu biatak chiatserhna tette khannak ca zongah khan a si rih. Hla kan sak i ka kut kan thlirmi zong hi biatak tein tette kan khaan tinak caah a si.

Ringawn awdawh tumnak le kutthlirnak kong a dih hnuah

a pathumnak lam cu kan kutbenghnak kong kha a si. Hla kan sak tikah a aw thluk he aa tlak in kan kut kan bengh ve, cucu ringawn awdawh thilri can ah khin a si ve. A dang kutbenghnak phun khat cu mi bupi i pumh tik i Pathian thangthatnak ca i kutbengh khi a si ve, mibu nih mi pakhat an uar i an thangthat an conglawmh bantuk khi a si ko.

Takpum in Cawlcanghnak

A pathumnak kan suaimi ah khan takpum in cawlcanghnak phun thum a um. A pakhatnak cu laam le perchoi a si. Mah hna hi cu fawi tein kan hngalh khawhmi hna an si i lunglawmhnak nganpi langhternak ah hmanmi an si. Kan thinlung chung i lungthawhnak nih khan dai tein a um thiam lo tikah, takpum in laamnak le perchoinak kha a hung kekkuai i a lang.

Khual ka tlawn i ni khat ka rauh hnu i ka hung tlun i kafa le pawl tuahtawnmi kha ka theih khawh theo rih asiloah khual ka tlawn i ni tampi hnu i ka rak tlun zongah kutka lut lai te ah khan ka auh dih hna i biakchonhnak le conglawmhnak kha ka tuah hna. Ka fale hna nih ka aw an theih cang ka in, innleng ah an hung chuak hna i “Ka pa inn a phan cang,” tiah an au cun an laam i an perchoi. Ka tlun chel paoh i ka fale an i lawmhning ka hmuh tikah ka kut in cawi cio hna i, lunglawmhnak an sinah chim phuan ka duh, cu bantuk cun, ruahchannak thinlung put he vancung kan pa Pathian ratnak kha kan hngah lai i kan don lai. A kan vehvatnak caan kha kan hngalh tikah cun, ngakchia te pakhat bantukin kan lung a tho lai i kan lawmh ve lai i kan choiper ve ko lai lo maw?

Baibal bia nih hin laam le perchoinak kong a kan cawnpiak. Salm 149:3 nak i ‘laam’ tiin a hmanmi bia cu ‘machowl’ an ti. A duhnak cu laam tikah a zit in i zit asiloah ‘o’ pum bantuk in a hel in i hel ti hi a si. 1Chanrelnak 15:29 nak ah an hmanmi bia cu ‘raqadti’ a si i ‘laam’ he a khatmi a si ko nain a duhnak taktak cu ‘choi’ i laam, per, i hlawh, tinak

hi an si ko.

Baibal nih lam tampi ah a vung langhtermi bia ah kanmah le kanmah kha lunglawm tein um i lamnak in le i hlawhpernak in kan duhmi kha langhter ding a si ko. Asinain, Baibal nih zeibantuk laam hi dah a chim lo i tha a pe loh timi ah khan fimkhur kan herh. Tai hngirh hna kha cu a um loh asiloah atu chan i takpum cawlcanghnak an hmanmi laamnak hna zong hi a chim loh. Mah cu bantuk laamnak nih khan cun pumsa duhnak leiah a hruai hna lai i vawlei thisa hiarmi sualnak kha a chuak lai.

Kan hnulei kum tampi lioah khan pastor tampi pumhnak hmun ah ka rak kai ve. Hi ton khawmnak (meeting) a kaimi pastorte hi (300) an si, i 100 ah 95 cu pa an si. Hi ton khawmnak meeting Pathian biaknak hruaitu ah mi lungklang ngaimi nu pahnih an i tel ve. Anmah cu Pathian thangthatnak ca i rian tha pekmi mi hruaitu kha an si. “Pathian cu a thi loh, Amah cu a nung peng ko! timi hla an sak hlan lo tiang hla kha an sa peng ko. “Pathian cu a thi loh, a nung peng” timi hlasak an vun thawk belte cun ‘an lu ah an i chem’ i an lu kha an sawh. Cu hnuah ‘kan liang in kan theih’ an ti hoi i an liang kha heh ti ah an cawltter, cun kan tai in kan theih an ti hoi i an tai cu an sawh an zoh i hnulei le hmailei ah an thui hna. Cu bantuk a cawhmi zoh dingmi kha an chuahpi caah pastor tampi hna nih cun an zoh ngam hna lo i an mit an i chimh asiloah thlarau in a khatmi hna nih cun ka dang pi kha an i zohter.

Khrihfabu hruaitu hna nih hrut ngaiin laamnak le vawlei duhnak he laamnak ah khan ralring tein thleidan thiamnak an ngei lai, i mit zoh a rem lo tikah khan cun a thiang deuhmi nun in an nun khawh nakhnga an forh hna lai. Hi lawng si rih loin Khrihfabu hruaitu hna cu mi pakhat nih a thiang lomi thinlung a ngeihmi ah ralring tein thleidan thiampiaknak an ngeih lai i a laam ning cang kha an zoh lai, a hleice in Khrihfabu hmai i an lam ko ah theihngalh khun an si.

Bianabia ah, Khrihfabu nganpi chung i voi khat kaa

pumhna ah nu no tete pawl kha aa pummi hmaiah an hung chuak i hla an sak chung vialte kha cu an laam hna. Cuka Khrihfabu ka len lio hna i ka hmuhmi ah cun Pathian kha biatak tein an bia loh tiah ka ruah—tlangval no helhhumnak tu ah khan an i hmang an laam hna i, dai tein an laam lio kan hei zoh i kan theihmi bia a thli tein an chimmi ah, ‘hung ka thi’ timi hi a um.

A dang Pathian biaknak i kan hmanmi cu lukhun le khupbil hna hi an si. Pathian biaknak ca i Baibal nih a hmanmi bia pahnih cu bawh le kun in upatnak pek hi a si. Mah hi cu a leng in mah i toidornak phun kha a si i, asinain Pathian cu kan thinlung dihlak in kan biak lai.

A caancaan ah cun, aa pummi hna nih kunnak asiloah khupbil in Pathian he um tinak kha an tuah lai. Asinain mi hna nih voi tampi tuah loin an um tawn. Baibal duhning in Pathian thangthatnak le biaknak kha hla in kan sak tikah, James 1:22 nak ah forhnak kan hmuh bantukin mi hna kha Pathian bia ningin riantuantu si awkah, bia ngaitu sawhsawh si lo dingin forh le fial an herh. Hlahruaitu le Khrihfabu chung i hruaitu a simi hna zong nih mah cawnpiaknak hi an zulh lai. Mah nih hin zohchun awktlakmi ah a ser hna lai i a tangmi hna zong kha tlamtling tein Pathian an thangthat le an biaknak ah a bawmh hna lai.

A pathumnak Pathian thangthatnak le biaknak cu takpum i dir i cawlcangh ding a si. Mi pakhat sin i upatnak kan langhtermi bantuk a si. Ralkap hna nih cun reng a sangmi bawi hmai i an um tikah cun an dir, nunphung zong nih siangpahrang aa thawh a hmuh ah cun dir a hau tiah a ti. A liannganmi kan Pathian le siangpahrang cu upat awkah a tlak taktakmi a si.

George Erikerich Handel nih Hallelujah Chorus kha a ringawn awdawh caah a tha bik (Messiah) caah tiin hi hla a phuah i a lim tikah a sin um pa sinah a chimmi cu hi hla ka phuah lioah hin hmuhnak ka ngei i A lianngan Pathian kha vanmi run tampi nih an kulh kha ka hmuh. Hmuhnak a ngeihmi ringawn awdawh a tialmi cu Pathian nih a rak hmuhtermi kha a si.

Handel nih Messiah ca i hla phuahmi cu a hmasa bik ah Lon-

don ah an sak, Hallelujah Chorus sak an vun thok paoh ah khan England siangpahrang bawipa cu a ke in a dir. Mah hi cu rumra a ngeimi siangpahrang, amah nih a kan umpinak kha ‘choir’ ‘khuai ar’ in sakmi a si, ‘Hallelujah! Bawipa Pathian nih a pen! Siangpahrang i Siangpahrang, Bawi vialte i Bawi!’

Siangpahrang Bawipa a hung dir tikah cun, a taangmi, mipi hna zong kha ‘Hallelujah chorus’ a sak chung vialte an dir dih. An tuahmi hlasaknak ah an hlawh a tling tuk, cu a si caah Handel’s Messiah timi hla cu a min a thang tuk i vawleicung pi Pathian biak hlasaknak ah an hman. Nihin ni tiang zongah ‘Hallelujah Chorus’ an sak chel paoh ah cun dir ding ah phung bang ani ngeih cio hna. Hi ti dirnak an tuahmi cu England siangpahrang upatnak ding caaha si lo asilole ‘George Handel upatnak ding ca zongah a si lo, asinain siangpahrang i siangpahrang upatnak ding caah tiin hi hla cu an saknak a si. Dir buin Pathian thangthatnak caan cu sauter ding a si loh, mipi caah a har soal lai. Hla hruaitu pa nih mipa hna sau tuk dirter lo ding kha a hngalh lai. Pathian kha dir buin saupi biaknak a um ah cun mipi kha tlawmpal cu thu ta uh ti khawh an si, cun dirter than khawh an si, cucu Pathian biaknak ah duh fahnak a um tik caan i hman dingmi khi a si. Pathian biak pumhnak kan tuah tikah, Khrihfabu i chungtel a simi vialte an i tel dih lai.

I tel—asiloh Nacing ko lai!

1 Chanrelnak dal 15:28-29 nak ah David nih ram pumpi i pumhnak nganpi kha a tuah, cuka ah cun Pathian thangthat le Pathian biaknak ah zeitindah i tel awk a si ti kha kan hmuh. Hika pumhnak ah hin 1 Siangpahrang hna kha an i tel i David nupi Michal cu aa tel loh. Hitin kan rel, ‘cuticun muko le saki le sumsel aw zulh cun Isarel mi vialte nih au pah in Bawipa biakamnak kuang cu an hunpi i, hla fak piin an sa i tingtang le thanglawi kha fak piin an tum hna. Cun Bawipa biakamnak kuang cu David khua i a rat lioah khan, Saul fanu Mikhal nih khan thlalangawng in a hei zoh i David siangpahrang a laam len ko le aa nuamh len ko kha a hei

hmuh i a lungchung in a nihsawh.

Mikhal cu Pathian biaknak ah i tel loin siangpahrang innpi chungah a um. Pathian an biaknak le an thangthatnak a theih i a hmuh tikah thlangawng in a zoh hna, mizohtu sawhsawh lawng ah aa cang, vai i tel ve i a teltu si kha cu a duh lo. Mikhal nih cun a vapa huham le rumra hna kha ringawn awdawh le laamnak in Pathian a thangthat ruangah a zomhtaih zei ah a rel loh, cu ti a um caah amah cu soi le hlawt in Pathian thangthat le Pathian biaknak ah a um.

Hika baibal ca nih Mikhal cu Saul fanu a si a ti, David nupi zong a si a ti fawn. Hi dirhmun pahnih hi a nun chungah a lakmi a si i pakhat cu a chuah ka in, a dang pakhat cu va a ngeih in mah nu i a nunnak dirhmun pahnih hna nih hin Khrihfa mi vialte i kokek sining phun hnih ngeihmi ah ruahnak a pekmi a um. Kokek sining hlun kha kan ngei cio i cucu Adam sinin a rami a si. Mah hi cu kokek in Mikhal cu Saul siangpahrang fanu a rak si bantuk kha a si ve. Asinain kan vun hrinthar i Khrih mo kan si hnuah khan cun a tharmi kokek sinak kha Khrih ah kan hmuh. Mah hi cu Mikhal nih David nupi a si hnu i a tharmi ziaza le dirhmun bantuk a si ve.

Ngaihchia ngai a simi ah cun, Mikhal nih a thinlung le a ziaza kha David he lungkhahnak ah a hmang loh. Hmang seh law cu Pathian hmaika le mipi hna hmaika ah khan a va he an laam ti hnga? Hika Baibal ca nih amah cu Saul fanu a si a ti bantukin, a pa Saul ziaza umtuning hoih in a kal ve. A pa siangpahrang Saul nih David a zomhtaih bantukin amah zong nih a zomhtaih ve, a fanu nih a pa bantuk tein a tuah ve.

Mah tuanbia hi kanmah caah aa tlak ngaimi a si. Zeicahtiah ahopaoh nih kan nun chungah hi bantuk hi kan ton ciomi a si. Rom dal 6 nak le dal 8 nak ah kan nunnak chung i a ummi Adam kokek sining hlun le a tharmi Khrih kokek sining nun kha a um. Adam kokek sining hlun kha cu kan hloh i Khrih he kan i pehtlaih kha a herh, Mikhal nih a pa bantuk sinak kokek sining kha a kaltak lai i David he an i pehtlai lai. Khrihfa kan si tung i Adam sining hlun ah khan

kan um peng ko rih ah cun, ka thinlung kha kan hahter i Pathian thil kha kan sawi tinak a si ko. Lunglawmhna he Pathian biak pumhna kha soisel kan i thawk i, hrintharnak chungah va tel ve tung loin zoh sawh lawng in kan zoh lai.

2Samuel dal 6:20-23 nak nih Mikhal tuanbia a donghna kha a kan chimh. David nih inn a lawi tikah a sik i a caak. Cu bantukin a lungthin put a um caah, Baibal nih hitin a chim, 'Cu a si caah Saul fanu Mikhal nih cun a thih tiang fa a ngei loh.' Mikhal cu a sual ruangah a biaceih in a um i a cing. Cu bantukin kanmah zong Pathian thangthatnak le Pathian biaknak kha kan soi ve ahcun thlarau lei ah kan cing ve ko lai. Ka nunnak le Pathian rian kan tuanmi ah a theipar a um lai loh. Mi pakhat asiloah Khrihfabu nih Pathian thangthat le biak kha an soi ahcun Mikhal bantukin Khrihfabu pi cu a cing ko lai.

Nihin ni ah a cingmi Khrihfabu tami kan hmuh hna. Thlarau lei ah an thang lo i, a numbar zong in an karh loh. Asinain mah cinnak a damtertu hi a um ko. Isaiah 54,1-3 nak ah khan rel hmanh. 'Jerusalem, nangmah cu fa a ngei lomi nu bantuk na si. Sihmanhsehlaw atu cu hla na sa kho cang i lunglawm in na au kho cang. A va nih a kaltak bal lomi nu nakin fa tam deuh na ngei cang lai. Na umnak thlam kha ngan deuh in sa. A hri kha sauh hna law a tung kha fehter chinchin hna. A kamkip in na ramri cu na kauh lai: Miphun dang nih atu ah an umnak ram hi na mi nih an co than hna lai, atu i a kingmi khua hi a linsa than lai.'"

Hika ah hin Pathian nih cinnak a damnak nak i a tialmi ca kha a um. Cu i a duhmi cu hlasak le fak piin au hi a si ko! Mikhal bantuk piahtana a chuahter i a cingmi damnak he cun aa ralkah. Cu a si caah a thar in Pathian thangthatnak le Pathian biaknak kha kan zomhtaih lailoh. An sin tu ah kan i tom lai. (Baibal nih a phuanmi a si)

Khrihfabu pakhat nih a thar in Pathian thangthatnak i an cawl tikah a phichuak caah zeidah a si te lai tiah an i timhtuah a herh. Isaiah dal 54:1-3 nih a kan hmuhsak bantukin, lam pathum a um. A hmasa bik ah aa thlengmi, mi thar tami an

um lai — “A va nih a kaltak bal lomi nu nakin fa tam deuh na ngei cang lai.” A pahnihnak cu inn saknak kauh than dingmi kha a si. “Na umnak thlam kha ngan deuh in sa, a hri kha sauh hna law a tung kha fehter chinchin hna.” A pathumnak cu ‘Mission’ thlahnak ‘program’ a si. ‘Miphun dang hna nih atu ah an umnak ram hi nan tefa hna nih an co than lai.” Hi a biapi ngaimi a phichuak hmuh awkah Khrihfabu i chungtel kip hna hi kutbeng dingah, hlasa dingah, au dingah, laam dingah, kutthlir dingah le a herh caan ah lukhun ding in kan forh hna lai. An ning a zah i, asiloah anmah lawng ah an i fian peng ah cun anmah lawng Bawipa he an um tikah hmang hna seh cawng hna sehtiah phun kua kan fiantermi Pathian thanthatnak le Pathian biaknak ah khan kan forh hna lai. Anmah lawng an um i Pathian an thanthat le an biaknak ah thil tlami a um i cu thil cu an cotin ah cun, zapi lak an um tikah cu thil tinconak ah a har in zei hmanh an thei ti lai loh. (zapi Pathian biaknak ah)

***Ki # 2 nak—Pathian Thanthat le Pathian Biak
Thiamnak***

Pathian thanthat le Pathian biak timi ah hin zeidah an i dannak a si? Hi cawlcangh hna ah hin an pahni in an i lo ko, i thleidan awk zongah an har ko. A tanglei kan fiantermi hna nih hinan kokek sining le a hmanning an chimh hna lai.

Baibal ca chung i a ummi bia ah Pathian thanthat timi cu i uanthlar, conglawmh, hnatlakpi, duh, le thanthat tinak an si ko. Pathian thanthat timi cu a fawinak bik in kan chim ah cun ‘Pathian sinah lawmhnak in conglawmhnak peknak’ ti hi a si ko.

“Pathian biak timi tu cu upatnak peknak, biak, lukhun in kun i, i peknak kong kha chim’ tinak a si. Pathian biak kan timi ah thlarau cawlcanghna kha Pathian thanthat cawlcanghna in a thuk deuh i, Pathian he i hawikomhnak le i pehtlaihna kha a si.

Baibal ca nih cun minung zong hi thanthat an phu ve a ti. Phungthlukbia 31:30 ah hitin kan rel, “Bawipa a tihmi,

minu pakhat cu, amah kha thangthat in a um ve lai.” Asinain “Baibal nih fiang tein a chimmi ah cun Pathian lawng hi thangthat awkah aa tlakmi a si.”

Pathian thangthat timi cu tuahnak in asiloah Pathian riantuannak in lehnak kha a si. Cu a si caah Pathian thangthat cu Pathian biaknak in thawk fawi deuhmi a si, i a lenglei Pathian riantuannak in lehnak kha a si ko. Asinain Pathian biak timi cu kokek thil sining le Pathian sining tiin an um. Pathian biaknak thawk cu a har ko, zeicahtiah Pathian thinlung hmuh cu a harmi a si.

Pathian thangthatnak ah cun pumsa in cawlcanghnak, rang deuh in chimrel uarnak, duh a nungmi hla le asiloah hla fum ran tinak hi an si ko. Mah thil hna nih hin zumtu pa kha a thangh i Bawipa kha tlamtling tein a theihter. Pathian biaknak tu ah cun pumsa in cawlcanghnak le hla in chimnak kha cu a tlawm ngai, caan sunglawi ni le bang ah cun hla cu a um lo lawlaw. Titsa in cawlcanghnak ah cun toidor tein um i Pathian hmaika i kan luh tikah dai tein kan lut, cucu Amah cungah hngatchannak a um caah khan a si. “Zakariah 2:13 Pathian upatnak he biaknak kong kha a chim.” “Miphun vialte hna, Bawipa hmaiah dai tein um tuah u! Zeicahtiah amah cu a um ziar, hmunthiang khan aa thawh cang.”

A dang aa dannak cu, pakhat kan thangthatmi nih a um awk a si loh. Asinain, Pathian tha tei biaknak ah cun mi pakhatkhat cu aa tel ko lai. Mah an i dannak i a phichuak cu, Bawipa cu hung i phuang seh law, hung lang seh tiah a lenglei ah thangthatnak kha kan thawk lai. Hi ti bantuk phun hin voi tampi ah Pathian kan thangthat. Pumhnak tampi ah Bawipa kong rel hmasa loin pumh kan thawk, zeicahtiah pumh thawk hlanah thlacam a herh asiloah ringawn awdawh a tummi hna nih an thilri hmang in tummi kha an ngeih hmasa ruangah chiti thuhmi kha Bawipa a biakinn thieng chungah an vun luanter khawh. Pumhnak tampi hna cu dai tein a hmasa ah Pathian thangthatnak kha an tuah. A leng in Pathian vun i phuang seh tiin Pathian thangthatnak kan tuah tikah cun, kan thangthatnak nih Amah sinah a chungah lutnak nawl a kan

pek lai. Pathian sin i kan um hnuah khan cun, Pathian thangthatnak ah i thial khawh le thawk khawh a si cang. Pathian biak awakah kan i pum kan ti tikah hin Pathian kha thangthat i cun biak kha a si ko.

Hi bantuk a hrampi a simi Pathian thangthatnak le Pathian biaknak cu Moses Puan biakinn zongah khan an rak chim cang. Cawlcangh tikah aa dannak an rak um asiloah Moses Puan biakinn ah hin rualrem tein i tonnak kha a um, cu nih cun thlarau le phunghram nihin i kan ca hrang i aa tlak a thami kha a kan cawnpiak i a kan chimh. Israel mi hna nih a hmasa bik biakinn kutka khan Pathian biak awakah an lut lai i cun Pathian biak awakah an kal lai kanmah zong nih Pathian kan biak lai ah Pathian naih awakah a herhmi kaarhlan tete kha kan zoh lai.

A lenglei Pathian biaknak i rak luh tikah hin, Salm 100:4 nih ‘a kutka chungah lawmhnak he kan lut,’ tiah a ti. Hi thil hi cu thlarau thawngin a tlam kan tlinh khawhmi a si, pumh kan thawknak in cawlcanghna kha a vun i hong i lawmhnak peknak, thlacamnak, baibal relnak, asilole forhhainak kha a um lai. Cun a lenglei in thlarau cawlcanghna ah kan luh bantukin, cu thil hna zong cu a leng in thlarau nih a rak chimphanmi kha a si. Cu hnu lawngah Hebrew 13:15 nih a chim bang in Pathian sinah raithawi thangthatnak kha kan pek khawh cang, cucu Israel mi nih a lenglei Biakinn i raithawinak an rak pekmi bantuk kha a si.

Hlasaknak le thangthatnak in Bawipa cu aa phuang i a lang tawn. Hi ruangah hin pei biakinn chung i a thiangmi hmun ah kan luh tawn khawhna a si cu. Mah hi cu aa khuhmi, Bawipa nih a khumzualmi hmun a si. Hi Pathian umpinak a tlun tikah hin, a thiangmi hmun ah khan kan lut kho i cuka hmun i a lut khomi paoh nih zeizong vialte kha sui meivaannak nih a cerh dih kha hmuh cio a si. Mah nih hin Thiang Thlarau umpinak ruang i ceunak kha a chim. Hmunthiang i kan luh bantukin le Pathian umpinak he kan cawlcangh tikah khan cun Pathian thangthatnak ah Pathian biaknak ah kan thlen khawh, Salm 132:7 nih hitin a ti, “Bawipa inn ah khan kal u sih, a bawi thutdan hmai ah khan amah cu bia u sih,” a kan ti.

Pumpak in Pathian he i pehtlaihnak chung i kan luh tikah cun, thlarau in Pathian biaknak kha kan thawk khawh.

Pathian kha naih chin lengmang kan duh a si ahcun Biakinn chung i a chunglei bik ah khan kan kal lai, cu hmun cu A thiangmi lakah A thiang bikmi hmun tiah auh a si. Cu A thiang i A thiang bikmi hmun ah kan luh tikah a hnu bik puanzar khan kan lut lai, cu i a hmuhsakmi cu pumsa in thihnak kha a si. A thiang i A thiang bikmi hmun ah cun, minung nih an tuahmi cawlcanghnak zeihmanh a um loh, A nganmi Tlangbawipa tu cu kum khat ah voi khat a lut i “ngaihthiamnak caah sathi” timi kha a hung vorh. Mah nih hin a fiantermi cu, Khrih i a rian a limnak kha a si.

Mah hi cu Pathian biaknak innleng he khan cun aa ralchan, cuka ah cun Pathian ca i pekchanhnak le raithawinak kha a um caah mi hna nih saram in raithawinak le darkheng tehna tawlnak ruangah an tha a di ngaingai. A thiangmi hmun chungah cun a zaangmi rian lawng kha an tuan, tlangbawi hna nih changreu an thlen, biaktheng ah rimhmi khanghmi kha an chiah, i mei in kha a zaa lai tiin an van. Asinain A thiang A thiang bikmi hmun ah cun minung rianuannak cu Pathian nih a chuh hna i Pathian nih A sunparnak kha a langh i A velngeihnak thutnak in bia a vun chim. Cuka hmun cu minung nih Pathian tonnak hmun a si loh—A thiang i A thiang bik hmun ah cun minung a tongtu cu Pathian a si. Exodus 25:22 nak zongah Bawipa nih hitin a phuan. “Cuka ah cun kan ton lai; Israel mi hna caah timi ka nawlbia vialte cu kuang chin cung le kuang cung i a ummi ‘cherubim’ pahnih hna karlak cun kan pek tawn lai.”

Cu bantuk thiamthiam in, A thiang i Thiang bik hmun ah kan luh a si ahcun minung cawlcanghnak vialte kha toidornak le daihnak ah Amah hmaika ah chiah a herh lai. Pathian he kan i ton tikah a herhmi cawlcanghnak vialte kha a tuah lai, bia a chim lai i A sunparnak kha a langhter lai. Cuka lianngan sunparnak he a langhnak hmun cu ‘shekinah’ ti a si i, kan thinlung hna cu dawtnak in a khat i Amah he i pehtlaih a si i Bawipa hmai ahcun titsa in a si vialte kha cu an dai ko.

Ki # 3 nak. Baibal Number le Ringawn awdawh

Pathian nih a fimnak in zeizong vialte hi a rak ser, cuka a sermi hna thil ah cun ringawn awdawh kha aa tel ve i cucu a thil ti khawhnak le thlarau nawlbia zulh khawhnak ding caah khan a rak si. Baibal kan zoh tikah, number nih hin thlarau lei ah biapitnak asiloah sullam a ngei. Atu ah Baibal number hna thlarau lei biapi an sinak le ‘science’ lei zong in ringawn awdawh number hna an biapitning hi kan hmuh lai.

Ringawn awdawh cu (a hri, a awng, le aw hri etc..) hna he an tuahmi kha a si i, cu hna cu fak nawn hnur ah aw a chuak. A herhmi (note) thil tete hna kan hnur tik hna ah a cheu in cheu, asiloah a let hnih ah chiah, an si ahcun, cu thil he aa lomi aw kha theih khawh a si, aw pariat a sang deuhmi asiloah a niam deuhmi ti lo ah khan cun Octave (aw pariat) timi chungah cun (the, do, re, mi, fa, so, la, ti) timi hna kha a i tel. Mah hna hi keyboard a rangmi in hman an si. Baibal ah number pasarih timi cu ‘tlinnak’ le ‘dinhnak’ kha a hmuhsak; cu bantuk a si caah hmelchunhnak biafang pasarih kan tuahmi nih kan (scale) kha a tlinte. Baibal ah pariat timi cu a thar in thawknak a si a ti, cu bantukin biafang pariat nih a tharmi (octave) aw riat kha a thawk khawh.

Awfang vialte kha a fonh tik hna ah keyboard cung i a ummi ki a nakmi hna kha aw a cheu a simi (scale) kha kan ngeih, ‘chromatic scale’ kan timi aw a cheu in a chuakmi ah cun, keyboard cung i a ummi awfang hna kha an i tel dih, i awfang hlei hnih a um. Mah phun hlei hnih awfang nih hin ringawn awdawh vialte kha a uk dih hna, cu bantuk cun pahlei hnih timi cu Pathian number ah uktu tinak a si. (Israel mipahun hlei hnih, Khrihfabu a dirhtu zultu pahlei hnih, ni khat ah suimilam hlei hnih a um, zan zongah suimilam hlei hnih a um ve, i kum khat ah thla hlei hnih a um).

A dang Pathian thlarau phung le Amah kokek sining sernak ah zulh hnga dingmi zohchun awk tlakmi an um kha kan

hmuh, awfang pathum komh in hri pakhat chuahmi a um. Mah awfang thum komh, awthum in sak dingmi kha hri khat ah kan chiah i cucu Thum komh Pathian, Pa le Fapa le, Thiang Thlarau hna hi an si; mah pathum hna cu thumkomh Pathian pakhat an si.

A hmasa bik awfang a hri i a ummi cu awfang thawknak a si, Pa nih zeizog hrampi a si bantuk hi a si ve ko. A pahnihnak ringawn awdawh ca i awfang cu ‘a laifang awfang’ kan ti i Fapa kha remnak sertu kan timi bantuk kha a si ve. A pathumnak awfang cu ‘uktu awfang, ti ah kan ti i cucu Thiang Thlarau nih a kan uk asiloah a kan hruai bantuk hi a si ko.

Aw thum in saknak hri ah hin a hrampi pahnih a um. A biapi deuhmi hri hna nih ‘lunglawmhnak’ asiloah a ceu deuhmi aw, an ngeih hna i a biapi deuh lomi hri ah cun ‘ngaihchiatnak’ asiloah ‘a mui deuh’ mi aw a um. Mah nih hin a kan chimhmi ah cun van kong kha a um (cucu van ah cun lunglawmhnak lawngte a um), i (vawlei ahcun chiatser ngaihchiatnak kha sualnak ruangah a um ve) ti hi a si. Mah hna nih khan vancung khua nuamhnak le vawlei harnak kha an aiawh. Hi vawlei cung ringawn awdawh zongah hin a niam deuhmi (minorkey) an timi ah cun ngaihchiatnak ringawn awdawh kha a um. Vaa hna le saram hna zong nih mah hi cu an fehtermi a si. ‘Scientist’ pawl nih hin vaa onh le saram onh, rilipi i (whales), ‘vuailahnga’ an timi hna hmanh nih hin a niammi ‘minor key’ in hla an sa ti ah an hmuh. Adam a tlak hnuah cun ngaihchiatnak in vawlei cu a khat i, cu kong cu Rom 8:20-22 ah hin kan hmuh. Hi kong zong hi ringawn awdawh in a lang. Cu a si caah ringawn awdawh i a niam deuhmi (minor key) le ‘minor hri’ ah kan i ralring hna lai, 2Korin 7:10 nih ralrinnak a kan pek bang in ‘hi vawlei cung ngaihchiatnak nih thihnak a chuahter.’

Ringawn awdawh ah ‘mayor’ le ‘minor’ “a pipa deuhmi aw” le a niam deuhmi aw in an ummi cu, a laifang aw kha an thumh ruangah a si.

Hi kokek sining ah hin an vun hmanmi a um. Aw laifang a simi aw kha a niam bik le a hme aw in an thumh ruangah ngaihchiatnak a um. Khrih zong a laifang i a umnak khan an thumh tikah cun ngaihchiatnak a ingmi, mipa ah a cang ve.

Chiatserh sualnak in kanmah kha khamh awkah, vancung sunpar lunglawmhnak kha chuahtak in hi vawlei cung minung ah aa cang. Amah hrimhrim nih kan tuarternak le sualnak kha a lak i vailam cungah a thi, cu a thihnak cu kanmah kha kan ngaihchiatnak le kan sualnak chungin chuahter a kan duh caah a si. Amah cu a thi nain ni thum hnuah a tho than i van ah a kai. Atu ah cun kanmah zong Khrih he kan tho than cia cang i vancung ah kan thu cang, remnak a kan tuahtu pa nih kan sualnak le sal sinak chungin a kan chuah i van lunglawmhnak kha kan hla thar ah a ser. Cucu zei he dah kan tahchunh lai kan ti ah cun, ‘aw lai’ timi (middle note) hri kha kan santer ahcun a niam bikmi minor hri ngaihchiatnak hrizong kha a cawisan ve lai i a biapi bikmi ‘mayor music’ ringawn awdawh ah aa cang than lai.

A dang artlang in a ummi ruah awkah a herh kan timi cu aw fang pahlei hnih keyboard i a ummi hna hi an si i, cu hna cu ‘mayor’ a biapimi ca he ‘minor’ a bia temi ca he hman khawh an si. Ringawn awdawh cu ki (24) in tial khawhmi a si. Mah ki pakul le pali hna cu ramkip i hlaphuah thiammi hna nih an hmanmi a si, cu a si caah an ringawn awdawh zong kha ‘a ki’ an tialmi zulh in a min an sak tawn. Bianabia ah, Mendelssohn’s Symphony No. 4 cu A mayor a si. “Symphony” cu awdawh tumnak thil a tling he tummi hla tinak a si. Handel’s concerto No.5 zong D. Mayor an ti ve. ‘Concerto’ timi cu hla sau tinak a si ko. Beethouen’s symphony No. 9 zong D. minor an ti. Mah ki phun (24) chung ah (12) cu a bia pimi ki ah an chiah i a dang (12) baak cu a bia temi ki ah an chiah, ringawn awdawh lei hla phuahnak ah tlamtlinnak a pek.

Zei he dah kan tahchunh lai kan ti ahcun biatak tein Pathian biaknak langhternak caah a si ko i, Solomon i biakinn pahnih le vancung Pathian biaknak kha a tahchunh duh bikmi cu a si ko. 1Chanrelnak dal 25 ah Pathian an biaknak ah ‘team’ ‘bu’ (25) an um hna i, cu hna cu David nih Solomon Biakinn i Pathian biak tik i hman awkah a tuahmi hna an si, Biathlam dal 4:10 zong nih upa (24) Bawi thutdan pawng i Pathian a

biami hna kong kha a chim: Cu a si caah ringawn awdawh i ki (24) David i team (24) a chiahmi hna le biathlam i upa (24) a timi hna he artlang in an kal, mah nih hin Baibal cahlan le cathar i Pathian tlamtling tein biaknak kong kha a chim.

Cu he aa pehtlai aa tlak tiin kan hmuhmi ah ni khat chungah suimilam (24) a um. Ringawn awdawh in Pathian biaknak zongah ki (24) a um fawn, cucu ni khat ah suimilam 24 a um ve bantuk khi a si ko. Mah suimilam 24 ah 12 cu chun a si i a dang 12 cu zan a si, cucu ki 24 ah 12 cu biapimi ki ah chiah i a dang 12 cu bia temi ki i chiah bantuk kha a si ve ko. Pahlei hnih a ceu deuhmi 'mayor key' cu chun i suimilam 12 ah tahchunh a si i a dang suimilam 12 cu zan i suimilam 12 caah chiah a si ve. Cucu 'minor key' a te bikmi ki i hlei hnih he khan tahchunh a si ve. Pathian tlamtling tein biaknak kan timi zongah hin lunglawmh deuhnak le ceu deuhnak lawng kha a um lai lo i ngaihchiat deuhnak le muih deuhnak zong kha a caancaan ah cun a um ve lai. Job kha vun i tahchunh usihlaw, amah cu a muih deuh caan zongah Pathian kha a biak i lunglawmhnak le thluachuahnak he a um lio caan zongah Pathian kha a biak thiamthiam, teitu tling taktak kan si ahcun Satan zong nih a kan doh zongah a sung ko lai.

Artlang in a kalmi Baibal number le ringawn awdawh i a ummi a hlei in an chapmi aw fang hna zong kha a hrampi a simi hri ah an peh. Mah nih hin a hri umtuning kha a thlen. A pasarihna aw fang kha aw pathum a chuakmi hri khat ah na chap ahcun, 'mayor' seventh cord' A biapimi pasarihna hri kha na ser. Mah bantuk hri in a chuakmi aw cu i dinh tik i ngaih awkah a tha, Baibal nih pasarih a sullam a fiantermi cu 'dinhnak chung luh' ti hi a si ko.

A pakuanak awfang awthum komh hri ah an chap tikah a pakuanak hri kha a chuak. Baibal ning tein kan chim ah cun number 9 nih hin Thlarau riantuannak kha a sawh, thlarau laksawng phun kua a um i, thlarau theipar zong phun kua a um ve. Hri kuanak nih aw kha a cawisan i thaw ngaiin Pathian biaknak ah thlarau kha a tlakter. Hri kuanak aw cu ngaih a nuamh tuk caah kumzabu 20 aa thawk ka ah ringawn awdawh tum thiammi hna nih, penticost ni thlarau cawlcanghnak kha

a tlak than i a sining te ah a chuah khawh than nakhnga vawlei cung Khrihfabu kip nih an rak hmanmi a si.

A dang hri hnih, (11) nak le (13) nak hri hna cu an hman tikah a ngaitu hna lung an tong loh. A aw hna zong hi an i ruang lo i an i tlak lo caah ngaih an nuam loh, cu a si caah vawlei lei ringawn awdawh a tummi hna nih' mi dotu hri' tiah an ti. Hi ti thil tuaknak hna hi Baibal nih sullam ngei ngai i a chiahmi number hna he an i tlar ve, i doh i ralchannak number ah chiah an si, Judah nih a doh hna i zultu (11) lawng kha an taang, Number (13) cu a hmasa bik ah 'Genesis baibal ca dal 14:4 nak ah 'i doh i ralnak' tiin a um.

Scientist nih ringawn awdawh phung tiin an sermi le Baibal number i thlarau lei biapitnak kan chimmi hna hi artlang in an kal, Bawipa a fimnak ruangah biak le upat in, a thiangmi forh haihnak kha kan kawl hna lai. Hi fimnak zongah, a hman zia ning kan thiam lai, Amah a pennak a kauh chinchin khawhnak ah ringawn awdawh cu hmual ngei ngai in hmang hna u sih mu!

Dal 6

A KHING THLAI CANGMI RINGAWN AWDAWH LE PATHIAN BIAKNAK

Kan thlarau thanchonak caah a biapi ngaingaimi ki (key) pakhat cu kan nun chung i hmun dangdang in kan kalnak zongah thil sining kha hman tein a khing thlai a herh. Baibal nih Bawipa nih a kan ser a ti—i kan thil ti khawhnak cu Amah biaknak ca dingah a si—hika zongah hin khingthlai a herh. Abiapi tungmi cawn hnga dingmi zong kha an vun chim te lai nain kan rak cawn liomi lawngte kha an si ko, cucu biatak in Pathian biaknak kha a si ko.

Minung kha Then Thum Ah

Genesis 1:26 kha kan zoh tikah Bawipa nih hitin a chim. “Atu cu minung kan ser cang hna lai: kanmah mui an keng lai i kanmah he kan i lo lai.” Minung cu Amah lo dingah a rak ser hna i then thum a simi thil kha a pek hna. Paul zong nih 1Thessalon 5:23 nak ah hitin a chim, kannih cu thlarau le, thinlung le takpum in sermi kan si a ti. Mah hi kong hi catkap (70) nak a hmasa bik catlang rin ah, kan ‘chart’ ‘cazin’ ah kan langhter.

Lamkaltu Paul zong nih thlarau in sermi minung cu Thiang Thlarau nih a hruai lai a ti i cu thlarau cu a hrintharmi, Khrihfa mi sin kip ah a um a ti. Kan thinlung chung i rian a tuanmi Thiang Thlarau nih thlarau thinlung in kan khah khawh nakhnga a kan hruai khawh. Thiang Thlarau nih kan thlarau le thinlung le takpum hmang in rian a tuan tikah kan nunnak dihlak kha thlarau mi ah a cang kho. Mah hi cu pumsa duhnak leiah a kalmi Khrihfa hna he cun an i ralchan. Cu lengah Khrihfa nunnak hi an thinlung nih a uk i Thiang Thlarau nih an thlarau kha a uk lo a si ahcun, upa tling ah an cang kho lo i, hlan i an sining hlun thiamthiam nih khan a uk ko hna.

***Thumkomh minung, Pathian biaknak le
Ringawn awdawh***

Thumkomh
minung
1Thessa 5:23

Pathian kan
biak tik i a
herhmi*****
Deut 6:5

Ringawn
awdawh

i thumkomh

A phi
chuak

A khingthlai cangmi Thlarau
lei ringawn
awdawh
Salm 68:24-25

Ringawn
awdawh
a sining
dawnak
nih mah
khingthlai
nak hi a chim

uar ngaimi
a si.

Pathian thla
rau dihlak
kha ka hal

Na Bawipa na
Pathian cu na
thinlung tik in
na dawt lai

Aw dawh hruai-
nak aw fang kha
thlarau nih a zullh

thlarau kha
a thanter

pakhatnak
awdawh hlan
ah hlasatu
hna nih hmai
ah an chuak
hla (aw) in
hruai an si

thlarau lei
Khrihfa mi
ringawn awdawh
Eph5:19 Kolose: 3:16. Acheu ring -awn awdawh Khrihfa nun phung in a
chuak asilole mihip nakin Mathai 5:13

-----

thinlung

Na thinlung
dihlak in

i rem i tlaknak an chapmi awfang nih thin lung kha a ruah		in kan langhterBawipa hmai ah lai, cun kan puma laam ti kha kan in kan langhterhmuh i cucu lai. Bawipazohchun tlakmi a Jesuh nihsi. Asinain mi Deuteronomypakhat nih 6:5 nak i nawlbiaPathian biaknak nganpi kha akha takpum kan chimh.asiloah ruahnak “Bawipa nathinlung in a Pathian cu nachuak lomi asilole “lungthin vialte (thlarau) khan na ruahnakPathian a biak ah vialte le nacun mah khing thawnaak vialtethlai lomi Pathian in na dawt lai.” biaknak cu Pathian biakPathian nih a tikah kancohlang loh. thinlung aat el lai, Pathian nih cun cun kan ruahnak ‘thlarau le biatak nih a vun zuhl lai, in’ biak kha a cun kanduh. Kan cazin i thawnnak dihlaka pahnihnak kha dawtnak lecatlang rin nih Bawipa biaknak kha a sullam ah kan hman lai! fianh a kan ding phunghram 2 Samuel 6:14 bawmh. chiahmi kha a si. nak kan zoh Thlarau in tikah David cu a Then Thum in Pathian biaknak thazang um ek in Ringawn cu kan thlarau in kan thawk lai, cun kan thinlung
thinlung kha a conglawmh	pum kha a hlah a lung a thawhter	
hlasaknak thilri nih khan a zulh, pa 2nak remtlaknak kha zulh in bawmh	cu lakah cun nu hna nih tambou- rine khuangte (thinmi kha) an tum A pathumnak hla aw (an thuh)	
thinlung ring awn awdawh, chan he aa tlak mi hla, zuun ngaihna hla, ruahnak i a chuak mi hla thinlung hna nak hla ram dawtnak hla, duhnak hla.	i hninhsaihnak ringawn awdawh disco, tuk lea ritmi thir in ser- mi ringawn aw- dawh - cu leng ah Pathian a bia lomi hna ringawn awdawh-Hindu, Africanmi le voodoo (vudu) mi	
----- Takpum kha mawh -chiatnak um loin him tein a umter	Then thum in Pathian Biaknak	
Na thawnnak dihlak he	Pathian kan	
Hlavuak umtu ning nih pum kha a uk		

awdawh

Chart (catlap kaupi) i a pathumnak catlang rin ah ringawn awdawh kha then thum in an then kha kan hmuh: awdawh, rem tlaknak, le hlavuak hna kha an si. Chales Walton, vawlei lei ringawn awdawh a thei ngaimi pa nih a cauk chungah hitin a fianter, a cauk chungah cun ‘Ringawn awdawh a hrampi pungsan’ tiin a tial. Ringawn awdawh tuanbia vialte ah, hlaphuahtu hna nih phunghrampi an sermi kha an zulh cio, cu nih cun a tlangkawmnak ringawn awdawh i thilri umnak ding kha a tuah—hla vuak, awdawh le rem tlaknak kha a chuahter. Mah ti phun hin, kumzabu kip ah hi pungsan hin ringawn awdawh lei thanchonak ding caah kalpi a si.

(Chart) catlap ah kan langhter cang bantukin hi then thum i thenmi ringawn awdawh hna cu, thlarau, thinlung le minung takpum ah an i peh.

Awdawh kan timi nih awfang kha asiloah ringawn awdawh i a “aw” kha a hruai. Hika then hi cu hla in ka sak lengmangmi a si. Hlasatu hna nih a hleimi awfang asiloah awdawh an chap khawh tikah awdawh a chuahnak rin i hla cu a zungzal hlasatu i an uar deuhmi kha a si. Ringawn awdawh zong kha awdawh rin pawngah khan an ser tawn, hla kha a kalning a hruaitu a si.

Hla i a awdawh kha kan thinlung nih a daw. Awdawh tha tein tuahmi nih cun kan thinlung kha a cawisan zeicahtiah awdawh kha sang deuh ah an vun cawi caah khan a si ve. Awdawh a hung chuah tikah cun kan thinlung cu aa din i, awdawh hri nih a tlam a tlin tikah a tlingmi theihngalhnak kha a kan pek. German hlaphuah thiam pa ‘Richard Wagner’ nih hitin ca a tial, “Awdawh timi cu a hmaan taktakmi holh a si i cu chungah cunringawn awdawh lei thiam pa nih khan mi kip thinlung ah bia a chim,” a ti.

Mah biatak hi Baibal cathar hmun hnih ah kan hmuh. Efesa 5:19 nak nih hitin a kan forh. “Hla dawh le bia dawh in pakhat le pakhat i chawn u; Bawipa cu hla le awdawh in nan lung tak in thangthat u.” Kolose 3:16 nak zongah hitin a um ve. “Thangthatnak hla, Pathian biaknak hla le hla tiang kha sa hna uh. Pathian kha

lawmhnak in hla in thangthat u.” Hika baibal ca caang nih Baibal in fehternak kha a bawmh zeicahtiah Bawipa sinah awdawh in hla kan sa i cu zong cu kan lungthin tak le thlarau in kan sakmi a si. Pathian vel zong kha kan hmuh khawh i (Cuka ah cun Thiang Thlarau chiti thuhnak kha aa tel) kan thinlung in hla kan sak tikah cun, a vel zong kha kan sinah a hung luang lai.

A pahnihnak thenmi hla cu ‘rem tlaknak’ timi kha a si. Remtlaknak kan timi (harmony) cu awfang fonhmi asiloah hri awdawh hla i chapmi kha a si i, ‘thinlung cawlcanghnak kha’ a chuahter, asilole kan thinlung put kha a ser. Cu ti a si caah kan thinlung (kan ruahnak le kan tehtuarmi) hna nih ringawn awdawh he an i pehtlai i mah kha aa cawhmi asiloah hnahnawhnak a chuahtertu awfang tiah tahchunh le ruah a si. Minthang ngaimi thil suai thiam pa Leonardo da Vinci, nih mah hi a theihngalh ve hna i hitin a ti, “Thinlung nih aa tlak aa remmi hla a phuah ti kha nan hngal maw?” a ti.

Awfang kha a biapimi hri ah kan ser i kan fonh tikah cun, lunglawmhnak thinlung kha a vun chuahpi, a niam deuhmi hri nih ringawn awdawh kha “ngaihchiatnak” leiah a kalter ve bantuk kha a si ko. A dang aa remtlakmi sining nih kan thinlung chungah thil ti khawhnak tampi a ngeih, cu hna cu daihnak rak tlunternak hnahnawhnak, lawmhternak asilole khatte lei kap lawng i ðannak tehna kha a chuahpimi a si.

A pathumnak ringawn awdawh lei ah cun hlavuak, hla a ran le a fum timi kha a um. Hla vuak cu a tuknak kha a si i ringawn awdawh tum lio i a ranternak le a caan khiahnak a si. Mah hi ringawn awdawh lei thil hna hi kan pum he aa pehtlaimi a si, zeicahtiah kan pum cu amah te khan, hlavuak le lungtur le thawchuahnak nih a uk. Kan pum cu kutbenghnak ah kan hman, kan ke kha a khawnter asiloah a laam, kan pum nih ringawn awdawh hla pehtlaihnik cu hla i a vuak thawng in a si.

Catlap (70) nak ah ringawn awdawh i thenmi a phunphun nih minung i a phunphun thenmi he khan pehtlaihnik a tuah, cu hna cu catlap kaupi cungah ðial an si. Mah i pehtlaihnik hi

hlan lio Greek mi nih khan an rak chek i an rak tial. Hi i pehtlaihna fehternak hna hi ‘Jean Rameau’ nih a rak tial cang, amah hi (French) France mi hlaphuah minthang ngaimi a si i kumzabu (18) nak ringawn awdawh sining a rak thiammi pa kha a si, ca a tialmi ah cun ringawn awdawh fianternak ca ding ah pumsa cu tuk le hla vuak ah aa fu a ti: Mah nih cun lungthin a cawlcanghter, aa ralkahnak cu i rem tlaknak (harmony) khan a si. Mah ringawn awdawh i then thum a simi hna ah awdawh nih thinlung kha a thanter, i rem i tlaknak nih khan lungthin kha a conglawmh, i hlavuak nih khan takpum kha a lung a thawhter, catlap kaupi i tlang linak ah khan kan langhter.

Mah phun thum a simi ringawn awdawh nih cun khingthlainak kha ringawn awdawh caah a ngeih lai i cuka cun Thiang Thlarau kha a luang lai. Awdawh nih khan aa remtlakmi le hlavuak kha a hruai hna lai, kan thlarau nih kan thinlung le kan pum thlarau mi si awkah a hruai ve bantuk kha a si ko. Cu bantuk thiamthiam in, vawlei duhnak in a ummi mipa cu a titsa nih a hruai lai, vawlei lei hla an sakmi cu hlavuak le asiloah a tukmi nih a hruai lai.

Bianabia ah, a caancaan ahcun, nangmah le nangmah zong ‘disco club’ lam hla piin zei dek a thei bantukin na um men lai. A hmasa bik then ringawn awdawh na theihmi cu thangpi tukmi asiloah hlavuak kha a si lai. Mah kha cu disco ringawn awdawh caah a herh bikmi then a si, hla i awdawh a chuahmi zong a si loh ringawn awdawh zong in a si loh. Cu ti a si caah, disco ringawn awdawh cu thinlung kha halsaknak in cawisannak caah a si loh. Ringawn awdawh tu nih laamnak lung a thawhter—titsa kha a forhfial tikah thathur tuk khan a si. ‘Rock’ timi cawlcangh laamnak, disco le tukvuaknak phun nih vuak tuk i aw a thang bikmi ringawn awdawh kha a uar cucu mi hngirhtlohnak ca le titsa hlihhlahnak caah khan a si. Cu a si caah, a fum, a nemmi ringawn awdawh cu ‘aerobic cawlcanghna hmanh ah’ tlawmte lawng kan theih lai, rock concert, rock cawlcangh laamnak le asiloah ‘disco club’ zong ah cu bantuk cu an hmanh lai loh.

Ringawn awdawh chuahnak dingah hi pathum hna hi

hmuh le zohthiam an herh. Cu a si caah mah aa cawhmi a khingthlai tikah ringawn awdawh in rianṭuannak nih minung kan kokek sining kha a thangh i phun dang piin thlarau lei ah, thinlung a cangmi ah asiloah titsa ah a canter. Cu bantuk thiamthiam in mah aa cawhmi pathum hna hi hmunkhat te ah do a tlami Pathian thangthatnak le Pathian biaknak ah hman awk an herh, catlap kaupi catlang rin panganak ah kan hmuhmi bantuk kha a si ko.

A Khingthlaimi Thlarau in Pathian Biaknak

Kan hnulei i baibal ca dal hna ah khan Bawipa nih zeitindah David kha a hman i chiti thuhmi hlasaknak le Pathian biaknak nih a sining thing ah a phakternak kha kan ruah kan theih cang. Biathlam pakhat David nih a rak hmuhmi ah zeitindah a khingthlai cangmi thlarau lei biaknak kha kan hmuh lai cu nih cun Bawipa nih a kan lennak ding le a ratnak ding kong kha a langhter. David nih a tanglei bantuki Pathian biak pumhnak kha a tuah. Salm 68:24-25 nak kha rel tuah.

“Maw Pathian teinak in na kal cu mi vialte nih an hmuh. Pathian ka siangpahrang hmunthiang chung i a luh cu an hmuh dih. Hlasatu pawl kha hmanung ah an um, awdawh tum thiam pawl kha hnulei ah an um, an karlak ah khuangtuntu nu pawl kha an um.”

David nih Pathian biaknak ah ti ah a tuahmi phun thum a um: Hlasatu kha a hmasa bik, hmaisuang ah a chiah hna, cu hnuah ringawn awdawh tummi hna nih khan an hun zulh, a donghnak i an chiahmi hna cu ‘tambourine’ khuangte tlai pawl kha an si. Hi Pathian biaknak lei i bu hna nih hin Pathian lungton awkah hmunkhat te ah rian an ṭuan i cun Biakinn thiang chungah Amah kha an luhter khawh. Mah hi kanmah zong nih kan duh vemi a si—Bawipa nih hung kan umpi seh law Pathian biak pumhnak ah hung kan leng seh ti kha kan duh.

Pathian biaknak ah hmaisuang i an chiahmi hlasa bu hna

kha an si. Mah hna nih hin kan i pumhna zongah then tampi ah an kan hruai ve. Anmah hlasakmi kha an theih tikah cun mipi zong nih Pathian biaknak ah khan an kan telpi lai. Vawlei lei tummi ringawn awdawh nih hlasak kha a uar loh, zeicahtiah an tummi thawng kha a thang tuk hla biafang theih khawh a si loh. Ralrin kan herhmi ah, ringawn awdawh le, hlasatu hna nih ‘microphone’ an hman tikah fak tuk in an au hla an sa i an hla le an bia theih khawh a si loh. Ringawn awdawh bu hna fak tuk in an aukhuan ahcun, Khrihfabupi i chungtel hna pawl kha rak i tel ve uh tiah kan forh ngam hna lo i nan thinlung dihlak in hlasa uh ti zongah kan ti ngam hna loh. Chungtel hna cu Pathian biaknak lei i bu hna nih an tuahmi paoh kha ngaih awakah kan forh lengmang hna, Pathian biak pumhna cu an caah tuahpiak dingmi kha a si i, cu lioah cun chungtel a simi vialte cu mipi ah an i cang i asiloah zohtu zongah an icang fawn. Pathian biaknak bu’ hna nih khan pumhna i a rami paoh kha Pathian biatu taktak an si nakhnga an forh hna lai, a si nain thang piin tummi an ringawn awdawh in uk an tim hna lai loh. Mah tiphun in vawlei lei ringawn awdawh bu hna pawl nih mipi an sin i bia a ngai lengmangmi hna kha iap le nenh an timh tawn hna.

Bianabia in, Pathian biak pumhna kha a muisam kan suai lai loh, kan hnulei kum tampi lioah khan Khrihfabu khat nih an biakinn ah pumh an rak ka sawm, cu lioah cun ka fanu upa bik hi kum 8 lawng a si rih. Pumh lai fangah, ka fanu kha zeidah a tuah hnga tiah ka hei zoh i a dir ko, hla zong a sa loh. Cu a si caah, Bawipa sinah hlasak i a biapi tuknak kong kha ka chimh, asinain ingpuan buin hitihin aa ka leh, “Ka pa, kei caah an hlasak cu zehmanh san a tlai loh, a ti. Ringawn awdawh an tummi a than tuk caah keimah aw hmanh hi ka thei kho loh a ti.

David Pathian biaknak i ringawn awdawh tumtu hna cu hlasami hna kha an zulh hna. A khingthlai cangmi Pathian biaknak ah cun ringawn awdawh cu zulh awk a si ko, bawmh awk an si i hlasak kha forh a herh. A hmasa bikah, hlasakmi nih khan pei mi vialte kha Pathian sinah a hoihter khawh dih hna lai cu. Pathian a biatu kha ringawn awdawh in forh ding a si an thinlung ah ringawn awdawh nih Bawipa dawtnak kong kha a cawnpiak hna lai. (an

thinlung le an ruahnak)

A donghnak, David nih Pathian biak pumhnak i a hmanmi hna cu Salm 68:25 nih a chim bantukin tamborine (khuangte) a tummi nu pawl kha an si. Tambourine khuangte cu hlavuaknak i an hmanmi thilri a si. Awdawh kha ringawn awdawh ah a chap lai loh, mah nih hin a tlawmte lawng ringawn awdawh hla aw laaknak le hla i aa rem tlaknak ah khan a chap. Asinain, a tuknak asiloah hlavuak ah khan a chap, cu nih cun hlasak pumhnak kha lung a thawhter i ningcang tein a umter.

A thami hlavuak kha hlasaknak le ringawn awdawh ah kan herh, minung pum nih rianṭuannak ah ‘hlavuak’ a herh bantuk kha a si ko. Kan lungtur nih a tur lo i asiloah kan cuap nih thawchuah a ngawl ahcun, rianrang tein kan thi lai. ‘Cu bantukin, kan ringawn awdawh ah hlavuak a um lo ahcun a cawlcang kho ve lai lo i a thi a dai ve ko lai. Asinain a dang cuaithlai lomi cu, kan pum hi tampi in an kan tuk asilole an kan vuak a si ahcun, kan thi a kai lai asiloah kan lu a fak lai. Cu ti a si caah kanmah cu ‘tuk asilole hlavuak’ nih kan ringawn awdawh kha a uk lo dingah kan i ralrin a herh. Hlavuak ‘tambourine’ khuangte nih a chuahpimi cu a donghnak then thum David nih Salm 68:25 a rak tuah i a rak chimmi kha a si. Mah nih hin a thami khingthlainak hlavuak ca i Pathian biaknak bu hna caah a langhtermi a si. A niam deuhmi asiloah a hme deuhmi hmun kha hla awdawh sami le a remtlaknak in ringawn awdawh a tummi hna nakin an ngeih awk a si.

Hlavuak caah cun mah a thami cuaithlainak kha tha tein kan zoh le kan hmuh a herh, minung pum kha Pathian nih rianṭuantu ding ah a rak chiah bantuk kha a si ve. Pathian nih minung pum cu rianṭuan ding hrimhrim ah ‘pungsan’ a lakmi a si. Kan lungthin a cawl peng ko i kan cuap nih a thaw a chuah, a si nain caan tam deuh ah cun mah ‘hlavuak’ kong hi kan thei loh. Cu hna nih cun kan cawlcangh i kan tha a dit dah ti lo ahcun dai tein an kan umter, anmah nih khan rianṭuannak hmunhma chimh cangmi ah a lang i rian an ṭuan lai. Kan lungtur asiloah thaw tet nawn i kan chuah, cucu cawlcanghnak fak piin kan ngeih caah a si, asinain a rauh

hlanah mah hlavuak nih khing a thlai than lai i dai tein an um than lai. Cu bantukin, kan hla i hla vuak nih tlawm deuh in aa pek a herh lai, zei hngal lomi sal bantukin rian a tuan lai, fak piin kan cawlcangh dah ti lo ahcun, ringawn awdawh ah cun voi dang tawn i a um bal lomi lawmhnak, ralthatnak le duhsah tein hla i a thang chin lengmangmi kha a chuak lai. Asinain hmaan tein a luan lioah cun, hlasak chung i ringawn awdawh cu a si tawnmi khingthlainak ah a hung tla lai i awdawh a simi hlasaknak kha a chuak lai, tlak remmi ringawn awdawh bawmhnak le hlavuak ah fiang lo ngaiin umnak zong kha a chuak lai.

Ringaw awdawh ah biatak in thancho le fimkhur tein hmanna zong kha kan ruah a herh, a caancaan ah cun vawlei ringawn awdawh cu David nih a rak dirhmi ringawn awdawh he an i kalh. Caan tampi ah, ringawn awdawh thiammi hna nih hlasak an thawk tikah khuangtumptupa kha a tum, a tukning an dirhter lai. Hlavuak a chuah i a luan hnuah ringawn awdawh lei thilri nih khan a zulh lai. Mipi hna zong nih khan a tukning in an leh ve lai i an kut an bengh lai, a pum kha an thui lai asiloah an laam lai. Hlasaknak an thawk hlan deuh ah mipi hna cu an pum in an i thang i an lung a tho. Pungsan pakhat (David nih Pathian biaknak i a sermi he aa ralchanmi) zong vawlei ringawn awdawh tummi hna nih a chuahpi tawn.

Asinain mah hi cu Pathian biaknak ca i hlasaknak le ringawn awdawh caah zohchun dingmi pungsan cu a si loh. Kan pum kha cu a hlihhlauh khawh ko lai, asiloah kan thinlung kha a conglawmh, a si nain hi hna hi cu Pathian biak pumhnak ca i tinhmi cu a si loh. Kan i tinhmi cu kan Pathian le kan siangpahrang nih a thiangmi a biakinn chungah a rat a kan len khawh kha a si i mah hi tlamtlinhnak caah David nih Pathian biaknak caah tiin khing a thlai cangmi kha kan zulh lai i Pathian mi ah ka siter hna lai.

Zeibantuk ringawn awdawh lei thilri an si zongah, khingthlai cia in kan hman ah cun, Pathan chiti thuh biaknak ah kan hman khawh ko lai. Asinain, a cheu thilri hna cu ringawn awdawh caah an rak tuahmi a si nain a khingthlai

loin hmanmi le thlarau lei a si lomi ringawn awdawh hna kha an si. Bianabia ah, khuang kong kha ruat hmanh. Ringawn awdawh caah ringawn awdawh lei aw cu tlawmte lawng a ngei i cu nih cun ringawn awdawh kha a bawmh. An i tinhmi cu ringawn awdawh hlavuak kha tha tein le ningcang tein le lungtho ngaiin a chuahnak ding caah a si. Hi vawlei cung khuangtumtu hna nih an ringawn awdawh thilri kha hlavuak uar tuknak ah an hman i vawlei duhnak kha a chuahter, vawlei pumsa duhnak, mi donhkhanhnak, i ralnak asiloah mi bu aa in tuah khawhnak (hi bantuk cu Hindu ringawn awdawh ah a um lengmang. Khrihfa lei ringawn awdawh a thiammi hna zong hi thil ah an i ralrin lo caah an cungah lungtlin lonak le lunghrinhnak kha a um, kha hna nih khan ringawn awdawh tumnak le hmunhna ah tlaihipnak kha an tuah khawh i rawhrlnak a tlung kho. Thilri, ringawn awdawh hlatuknak i hmanmi cu uar a si zongah tha tein hman ding a si lai, hi hna nih hin Pathian biaknak le hlasaknak ah zeihmanh uknak le thawnnak an ngeih awk a si loh.

Zeicah kan ti ahcun ringawn awdawh a kalning nih hin hi vawlei pumsa duhnak kha a chuahter, cucu vawlei duhnak ringawn awdawh ah an hman caah a si, cu a si caah a khingthlai a herh, Paul nih Rom 12:2 nak i zulh ding i a tuahmi cawnpiaknak zong hi tha tein kan ngaih a herh.

“Hi vawlei kalning in kal lengmang ti hlah u, sihmanhsehlaw chunglei in Pathian nih nan lungthin kha a dihumnak in, in thleng hna seh cu tikah a thami thil le Pathian nih a lawmhmi thil le a tlingmi thil kha nan hngalh khawh lai, cucu Pathian duhmi an si.”

Kan hlawk ko kan ti i kan thinlung ah thanchonak a um i kan thinlung kan tharter tikah ringawn awdawh i thleidan thiamnak le zeizong kip ah theihnak lei ah kan thang lai. Vawlei duhnak kha cu kan zul lai loh, asinain a tlingmi Pathian duhnak kha fiang deuh in theih kan i zuam lai. Mah hi cu a biapi ngaimi a si, zeicahtiah Baibal nih ruahnak a kan cheuhmi ah Pathian duhnak timi ah hin aa cheumi a phunphun a um i asiloah i ruannak timi zong kha a um. A tanglei hi kan ruah

ahcun fiang tein kan hngalh ko lai. Mi pakhat nih ngakchia no kha tampi a ngeih hna ah cun, tuahnak nawl an pek lomi hna thil kha a um lai, bianabia ah (motorcycle) i cit asiloah a buai ngaimi lam tan hna kha a thloh hna lai. Amah duhning in va tlongleng ko seh ti zongah a pa nih tuah lo dingmi le tihnung a simi kong kha a chimh lai. A pa nawl le a pa ruahnak lawngte ah a um lai. Luke dal 15 nak i a ummi fapa tlaupa bantukin kan um ah cun fak piin palhnak kha kan ngei lai, Pathian zumh le a nawl ngaih kan cawn hlan ah cun vancung Pathiani a tlingmi a duhnak kha kan thei kho lai loh.

Khrihfabu pakhat i khual sinak in bia ka rak chim lioah Bawipa nih cuaithlai lomi ringawn awdawh le Pathian biaknak ah zeitindah thlarau kha a tongh timi kha a ka cawnpiak. Cuka i ka rak um lioah cun Pathian an biaknak i thil pakhatkhat nih ka thlarau kha a kham. Mah hi cu ringawn awdawh bu hna chamhbau ruang ah a rak siloh. Ringawn awdawh a tummi hna hruaitu pa kha minthang mi chan he aa tlakmi ‘Jazz-rock’ an timi laam cawlcangh ‘rock’ lei ah a thiammi a hrinthar hlan kha a rak si. Ringawn awdawh bu a cawnpiakmi hna cu an thiam tuk, mibupi kha cu an duh paoh in an hruai khawh ko hna—asinain piahtana pakhat cu a um ko! A caancaan ah cun mi kha Pathian hmai ka ah an phakter ko hna, asinain caan dang tampi ah an sining, pahrang le aw thannak ruangah tlaihip an hau ve tawn. Hi lio caan ah cun pumhnak ah Thiang Thlarau chiti thuhmi a luan le luan lo hngalh a si loh.

Hi kong ah thla ka rak cam bantukin, Bawipa nih ka thlarau mit kha a au i zeidah thlarau pennak hmun ah a cang timi kha ka hmuh. Biakinn hmun thiang chung ah khuachia nih Bawithutdan hmete ah a thu a rak i manh lio caan kha a rak si. Mah thlarau thur nih pei hi Khrihfabu pi a tlaihip hna hi ti kha ka theih.

Cu khuachia nih ringawn awdawh tum a thawk kha ka hmuh. A ringawn awdawh tum a vun thawk khan, biakinn chung hmunthiangmi ah khan a thlarau mi iapnak thawnnak kha a vun vorh. Amah mi hipnak in biakinn chung cu a khat ko, biakinn hnulei ka hei zoh i, innka aa hung i ‘hell’ lei ah a tummi hna kha ka hmuh hna. Ringawn awdawh a tummi nih khan lam a sial, a thawng ngaimi khuachia siangpahrang nih cu lam cu a vun lamh i biakinn

kiang kam kha a vun hel.

Hi hlan ah hin, Bawipa nih a mi hna Pathian biak pumhna*k* i a rak vehvatnak hmun ah ka rak i pum bal. Voitampi a pum cangmi ka si i Pathian kha tha tein kan biak ah cun, vancung mi nih an hung tum i kan sinah an rak i pum ve. Cu thil he aa ralkahmi cu a um pek lai loh ti ah ka rak ruah. Chitithuhmi ringawn awdawh nih van mi kha vancung khua in a vun tumter hna i kan sinah an rak i pum ve, asinain a rawkralmi, ringawn awdawh nih khuachia hna kha hell in a vun chuahpi hna!

Cu hnuah cun pastor pa he bia kan rak i ruah i Khrihfabu ringawn awdawh bu i thlarau lei aa cawhmi a umnak kong kha ka chimh. Amah zong nih a ka thohkhan i piahtana ngan pi a um a ka ti. Ngaihchia ngaiin a ka zoh i hitin a chim, “Guitar” tingtang a tum i bu a hruaitu pa khi ka pa a si a ti. Keyboard a tumtu nu khi ka far a si a ti, khuangtumtu pa khi ka nau a si a ti than. Kan biaruah a dih cun, a si tak, kan innchungkhur khar ah piahtana a chuak lai ti a phang hi teh aw ti kha ka theih, a si nain Khrihfabu piahtana kha cu sersiam le remh a tim loh tinak a si.

Bawipa nih Amah kan biaknak ah hin thleidanthiamnak kan pe seh law khingthlai cangmi Pathian biaknak ah hung kan chia ko seh. Mah thlarau thleidannak he hin, Pathian nih a kan hmuhsakmi lam ah thinlung tak in dinfelnak he kal hna u sih. Bawipa nih hitin a vun langhter. “Jesse fapa David kha ka hmuh cang, ka lung a ka tongmi pa a si i, ka duhnak vialte kha a tuah lai.” Lungthin tak tein Pathian duhnak kha kan zuluh ah cun kan ringawn awdawh in Pathian biaknak cu hmual a ngei lai i a thiang lai, David ringawn awdawh bantuk a si lai. Cun kan Pathian le kan siangpahrang cu kan biakinn thiang ah a rat khawh nakhnga sawm khawh a si hnga. David bantukin kan ringawn awdawh cu chiti thuhmi ah cang seh law thlarau thur kha thawl hna u sih—a sawm in sawm hna hlah u sih!

Dal 7

PATHIAN BIAK HRUAINING

Pathian biaknak i hruaitu a simi hna nih cun a biapi ngaimi hmun kha an tlaih asinain Pathian rian an ÷uanmi cu a har ko. Nangmah zong kha pumpak in Pathian biaknak ah hruaitu na si lo zongah asiloah ringawn awdawh thiammi na si lo zongah Khrihfa hruainak ah auh le sawm cu a ÷ha ko. Pathian rian÷uannak i aa ÷awnmi zong kha nan theih lai. Khrihfabu ah, hruaitu sinak ah miakmi fimnak tampi an hmuh i thleidan thiamnak zong kha an ngei, mah rian nganpi tlaih an fialmi hna zong an bawmh hna lai. Na aw cu van mi bantuk aw si loin utlak bantuk aw a si ah cun Pathian biaknak ah hruaitu a si kho bal lai loh, mah hi ca dal hi rel law na ca hrangah a ÷hahnem ngai lai!

Tuah hnga dingmi thil tampi a um i cucu Pathian biak pumhna ca i ‘hmuichonmi’ khennak le Pathian duhnak tlinternak caah a si. Hlasak lioah cun, Pathian biaknak le hruaitu pakhat nih ringawn awdawh tum thiammi vialte kha a pumh hna lai mibupi a pummi hna he khan a hruai hna lai, cucu zei he dah aa lawh ti ah cun awdawh tumnak thil a tling tein tummi hla hruaitu pa bantuk he an i lo. Mah Pathian rian÷uannak i thlarau leirian hna cu kokek pahrang le bu rian÷uannak a herhmi nakin a ngan deuh. Pathian biaknak i hruaitu pa cu thlarau lei sining kha a thei ngaimi a si lai, amah nih mi pi hna kha thuk deuh in Pathian hmai ka ah a hruai hna lai, thlarau luannak dawnkhantu thil hna kha a hrial hna lai i dohdal ralchannak a tuahtu hna kha a tei hna lai. Biaknak lei hruaitu pa nih Pathian bia tu kha a si awk a si, bu dirhtu, hlasatu, mi zohkhenhtu zong a si i thlarau raldohnak i aa pemi zong a si lai.

Pathian biaknak Hruaitu hna i an Herhmi

A pakhatnak Pathian biaknak hruaitu hna nih an herhmi

cu a hmaanmi hmuhnak kaupi kha an ngei lai, cucu Pathian rian an tuannak ah an i tinhnak chungah a herh ngaimi a si. Mah hmuhnak kan timi cu an kalpi lai anmah cu Pathian bia tu an si ve lai i mipi hna kha Pathian biaknak lei ah an hruai hna lai. Kan Bawipa Jesuh nih Johan thawngtha dal 4:23 nak ah hitin a kan chimh, A pa cu Amah a biami taktak hna kha a kawl hna, mah hna lawng nih Pathian lung kha an ton khawh, mipi ca zongah a biapi ngaimi a si. Hi ti a si caah Pathian kan biak tikah hin Amah lawh awkah kan i thleng lai.

Pathian biami si tikah cun mi dang kha Pathian biaknak chungah a hruai hna lai i cu hmuhnak nih cun Pathian biaknak hruaitu pa i thinlung kha a tlaih lai, mi tampi hna nih cun a niam tukmi hmuhnak le tinhnak kha an ngei. A niam tukmi tinhnak kong cu a tanglei ah kan vun fianter.

1. Nuamhnak hruaitu pa

Mah bantuk Pathian biaknak i hruaitu pa nih hin mi hna hlirhhlahnak le lungthawhnak caah le cawlcanghnak caah a forh hna. An zumhnak ah a thami Pathian biaknak cu hmual a ngei lai, a thang lai i a thawng lai, an ti. Pathian biaknak kha dai te le duhsah in hun tuah a si tikah cun pumhnak chungah temtawnnak a um tiin an ruah, cucaah duhnung deuhmi pumhnak kha ser a herh. Nuamhnak hruaitu pa cu mi kha a forh hna lai i Khrihfabu kha tuah hnga dingmi a chimh hna lai, cuticun mipi kha an hlirhhlah khawh hna lai. Hla hruaitu pawl nih Pathia biak awkah mi an forhnak thawng kha ka theih lengmang, cu lioah cun anmah cu ze hmanh tuah khawhmi zohchun awk tlak zehmanh an ngei tung loh! Khrihfabu kha an thlahdorh hna, an thlahdorh hna nak cu titsa

duhnaq lei ah kha a si deuh i, chiti thuhnaq le Pathian biaknak taktak ca i thlahdorhnaq kha a rak si loh.

2. *Mi Conglawmtu*

Hi bantuk phun Pathian biaknak a simi ah Pathian biaknak hruaitu pa nih cun a thil tuahmi ah mi uar a ton i mi kip nih pumhnaq khaan uar ah cun ka rianṭuan ah tlamtlinnaq ka ngei tiah aa ruat. Mi cawnglawmtu hna nih thinlung le thlarau kha an thleidang thiam loh. (Hebrew 4:12) naq kha zoh hmanh. A hnuah cun minung thinlung nuamhternaq lawng kha an i tinh i dawhnaq, pahrang, capo, le drama lawng te kha an hman i thlarau in luan le Pathian rianṭuantu kha cu an tuah kho loh. A tuahmi cung i a minthannaq le hlawhtlinnaq ruangaq, Bawipa ca tu ah i pe ti loin, minung lungtonnaq a tuahtu ah aa ser i Pathian lungtonu kha cu aa tim loh.

Mi conglawmtu hna nih cun cuaithlai lomi thil pahniq ah pakhat kha cu an zulh lai. A caancaan ahcun Pathian biaknak hruaitu minthang pa i cawlcanghning kha aa cawn lai i thlarau mi ngai bantuk khin a lang lai. Asinain hi thlarau rianṭuannaq cu a hmaanmi thlarau rianṭuannaq vailam tahnac in a chuakmi cu a si loh, i titertu lawg kha a rak si. Mi hmai i a chuah tikaq cun thlarau mi ngai bantukin a lang lai, cu lioah cun amah nifate a nunnac cu vawlei pumsa duhnaq le suaunaq lawngte kha a si lai.

A dang cuaithlai lomi pakhat cu ‘mi conglawmtu’ pa pakhat nih vawlei thisa hlasatu hna le ringawn awdawh thiammi hna sinah an sining kha aa lak asiloah, vawlei tita duhnaq Khrihfa hla lei hruaitu sin zong in a lak thiamṭhiam. Pathian biaknak lei hruaitu pa nih thlarau thleidannaq lei ah a derthawm i a chamhbau a si achun hlawhtlinnaq lawngte kha aa tinh lai i cu thil hna cu a lenglei mipi i an hniksak i an lehnac, minthannaq, biak in kai huam chin lengmangnaq le tangka lei i hlawhtlinnaq teha kha an si lai. Vawlei tita duhnaq lei ah a kal i khamh a si ṭung rih lomi hna hlaa pawl le

ringawn awdawh tum pawl hna nih cun hi bantuk miakmi hi an hmuh lengmang. Cu hna pawl kha Khrihfa mi nih an zulh hna a si ahcun kha bantuk vawlei lei hlawhtlinnak kha an miak khawh ve lai. Satan nih Jesuh Khrih kha ramcar chungah rakka bia law, hi vawlei cung thilri vialte hi na ta a si lai a rak timi bantuk kha a si cang, nihin ni ah Pathian biak hruaitu hna le ringawn awdawh thiammi hna nih hi bantuk tukforhnak hi an ton ciomi a si.

Pathian biaknak i hruaitu hna cu, “Mi conglawmtu” ah an i cang i palhnak kha an ngei, cu a si caah Paul nih 2Korin 10:12 le 18 ah hitin ralrinnak a kan pek i ca a ñial. “Cu tluk sang i aa chiami hna he cun kan i tahchunh ngam in kan i relchih ngam taktak lai lo! An va hrut thiam dah! Anmah tahnak dingah khan anmah lila nih pei tahnak tlangrel cu an i ser ko cu. Zeicahtiah mi cu amah le amah kha ka ðha ti i a ruah tikah hin Pathian nih a cohlan a si lo i Bawipa nih a ðha tiin a ruah lawngah hin a cohlan a si.”

Pathian biaknak i hruaitu pakhat nih Pathian hlorhnak kha hmuh a duh ahcun David sining kha aa zoh lai i a cawn lai. David nih cun mi hlawhtling ngaimi ah ka cang lai tiah a rak ti ngam lai loh, cucu a lenglei in a rak i hmuhnak a si, asinain Pathian nih cun amah kongah hitin a rak ti. “Bawipa nih minung hmuhning bantukin a hmu loh, minung nih cun a lenglei kha an zoh, asinain Bawipa nih cun thinlung kha a zoh.” Cu ti a si caah David nih Pathian lung kha a ton. Israel mi hna lakah ‘hlaphuahtiam bik ah’ Pathian nih a chiah i a cawisan. Hmuhnak le duhnak kan ngeihmi le kanmah kan biaknak kha Pathian thinlung ah kan peh kan fonh ah cun, cucu kokek conglawmhnak le hlawhtlinnak kha cu a si loh, David nih Bawipa cawisannak le thangthatnak a hmuh bantukin kanmah zong nih kan hmuh ve lai.

3. Thiam ngaiin Cawnmi thil

Pathian biaknak i hruaitu pakhat nih thatnak lawngte aa tinh ah cun, cu nih cun lung mitcawtnak le tuainak kha a chuahter lai, zeicahtiah aa tinhmi a biapi bikmi Bawipa biak a rak si kha a philh. Ringawn awdawh lei pahrang a ngeimi hna le bu ca ðha tein rian a

tuanni hna cu an biapi ngaite, asinain siasal ah an i cang kho. Pathian biaknak i hruaitu pakhat nih thiamnak in a chuakmi thil lawngte kha a kawl tikah, a thami le pahrangh mi pumhnak kha tuah khawh a hung si, cu thil hna tu kha pei Pathian nakin an biak deuhmi cu an si cu. Cu ti a si caah, mi pakhat nih a pahrang le a ringawn awdawh chuahnak lawng kha cawisan i hrial khawh lo ding in mipi hna zong kha a tlaih hip khawh hna a si ahcun Bawipa an biaknak ah mipi hna cu an fil lai.

***A Herh rih! Pathian biak pumhnak, Ringawn awdawh
hlasak puai tu kha cu si loin!***

Voi khat ah, Khrihfabu pakhat sinah ka pum i Bawipa nih Pathian biak pumhnak caah a biapimi le a thiangmi hmuhnak ngeih awkah ka mit a ka auter i a ka hmuhter. Hi pumhnak cu ringawn awdawh bu nih an hruaimi a si i cu hna nih cun Khrihfa lei ringawn awdawh hlasaknak puai kha an tuah. Mah bu hna nih cun khual biachimtu pa ding hi ringawn awdawh thiammi a si i Pathian biaknak ah hruaitu a si fawn ti kha an hngalh, cu lengah ringawn awdawh le Pathian biaknak pumh khomhnak kip ah hruaitu a si ti zong kha an hngalh. A dang cawlcanghnak lakah, a khual bia chim dingmi pa kha iap le tei an duh. Keimah zong nih iap le tei an ka duhnak kong hi vawlei hmun kip le Pathian biak pumhnak kip ah ka chim tawn.

Pumhnak cu khuangtum tu pa i ‘pung’ tiah a khuang kha vun tuknak in thawk a si i a pakhatnak hla kha vun sak a si. Electric lei tingtang tum thiam pa nih a vun pehtlaih ve i zeitin khin dek a thilri kha a merh, cuticun a tingtang khan a rit ngaimi thil aw thawng kha a hung chuak. An ringawn aw dawh tummi cu a thang ngai i cu lioah cun hlasatu hna zong nih aukhuannak in an leh ve. “Thanghter hna Pathian! aa pummi mibu nih an kan pehtlaih i hla kha an nolh khawhnak dingah an ti.

Pumhnak cu ngol hngal loin peh a si i a rauh hlan ah ka hngalhmi

cu ringawn awdawh tummi hna bu cu ringawn awdawh hlasaknak puai i an rak sak tawnmi hla kha pei an vun sak than ko hi ka ti. Cu hlasabu pawl nih an sakmi hla cu aa pummi nih an thiam loh, cu a si caah cu caan i mipi hna cu hlasa lo bantukin an um. Cu ti bantuk cun ringawn awdawh tummi hna bu cu an um lengmang ko, mipi nih an hla an thiam le thiam lo kha cu an zoh loh, asiloah kut hei bengh ve i hei zoh lawng khi a si ko. Mah ti i an um cu Bawipa ni i zing pumh ah a si i biakinn chungah a si fawn, kei le bang cu kaa pum loh, hlasaknak puai ah pei ka um ko hi tiah ka ti.

Pathian biaknak caan cu rianrang tein an kalpi, kei tu cu Bawipa biak awk le ton awkah thla ka cam. Caan tlawmpal a hung rauh cun zing thawngthachim dingah an ka auh cang lai tiah ka ruah. Bawipa ka auhnak cu a chiti thuhmi a hmai ah a luan khawhnak ding ah le, hlasaknak puai i a langh khawh lo zongah kan pumhnak ah a rak i tel ve khawhnak ding caah khan a si.

Cun ka nupi kha ka zoh. Anih le bang hla zong a sa lo i kut zong a beng loh. Ka vun i hngauh i hi tin ka ti, mah hi cu Pathian biak pumhnak hmanh a lo loh ka ti, asinain kan pehtlaih ko hna lai i Bawipa cu kan ton ko lai ka ti. Ka nupi nih hitin a ka leh, “Atu ka hmuhmi hi rak hmu ve law cu hla zong na sa hnga lo i kut zong na beng hnga loh a ka ti.” Na hmuhmi cu zeidah a si tiah ka hal. A ka lehmi ah cun hitin a ti, “Bawipa nih hmuhnak a ka pekmi ah ringawn awdawh hlasatu bu hna cungah siasal anmah a khuhtu kha ka hmuh, cucu donhhlei cung i hla an sak lai fang ah a si a ti. Amah nih ringawn awdawh hlasatu pawl siasal an biak kha a hmuh—cu hna i an siasal cu an ringawn awdawh kha a si.

Phung ka vun chim dih i ringawn awdawh bu pawl nih a donghnak kha hla nal ngaimi in an vun sak i an donghter, an hruaitu pa cu ka sinah a ra i “Kan Pathian biaknak cu zeitindah na ruah,” tiah a ka ti te lai dah tiin ka um, cu ti a ka ti a si ahcun aa lawm lo bantukin bia ka chim te lai ka ti. Asinain ka sin bia chim a vun thawk khan cun kei cu ka holh ti loh. A hmasa bik i a chimmi bia hna cu: “Mah hlasak pumhnak cu a

ṭha tuk a heiti.” Hlavuak pakhat zong kan thlau loh a ti. Khuangtum pa nih khuangtum a vun thawk cangka in, ze paoh ah a tlam a tling ko a ti. A ringawn awdawh pawl lawng kha a fak hna i kei cu zehmanh ruahnak a ka halmi a um loh, asiloah thilfianmi ngeihmi zong kha a ka hal loh.

Kha hmuhnak kha ka nupi nih rak hmu hmanh hlah seh law, an pahrang ringawn awdawh lei i an hmanmi cu siasal a si tiah a fiang ko. An hruaitu pa i, lungput cu a bu hna nih an tuahmi fak lawng kha a si, cu bantukin donhhlei cung i a kaimi vialte hna zong nih an hruaitu pa i thinlung put kha an ngei cio.

Zeicahtiah an ringawn awdawh rianṭuannak cu anmah tein an tuahmi kha a rak si, Hi bu hna nih hin Khrih Bawipa a sinak ah khan an i ap loh, cun an pastor te sin zongah khan an i ap fawn loh. Thla tlawmte a luan hnuah an pastor pa nih an Pathian biaknak kha ṭha deuh seh tiah remh aa tim. Kha thil kha ringawn awdawh tum pawl nih an theih tikah an duhning in tlawm khawh ding kha a si ti lo caah kha Khrihfabu kha an chuahtak hna i Khrihfabu kha an i ṭhen.

Kan cawlcanghna le hmuhnak ah hla hruaitu pa asiloah ringawn awdawh thiammi hna cu Bawipa inn ah cun an biapi tuk i an sang tuk. Mah nih hin kan ruahmi le kan tuahmi ah a kan hruai lai, hmuichon kan khen ah siseh, Pathian duhnak kan tlinernak ah siseh; asiloah kanmah minung duhnak le tinhmi lawnglawng in kan kal zongah siseh, lungthin tak tein Pathian a biatu si kha i zuam ding a si, cucu Amah nih a duhmi a si.

***Rianṭuannak le tuahsernak in Bawmhnak nih Pathian
biak pumhnak kha a hruai***

Kan thinlung ah a hmaanmi hmuhnak a um tikah, tuahsernak le cawlcanghna ah kan i chapmi finak tampi a um lai. Cu nih cun Pathian biak a thiammi ah khan a kan canter. A cunglei hna hi cu karhlanmi pakhat a bawm khotu, Pathian rianṭuannak ah ṭhangcho seh law rian thiammi ah i cang seh tinak a si.

1. Na Thinlung kha na Timhcia lai

A hrampi kan herh ciomi cu Pathian he kan thinlung pehtlaihter peng kha a si ko. Salm hla phuahtu pa nih Salm 66:18 nak ah hitin a ti. “Ka sualnak kha rak thupning law, ka thla camnak cu a rak ka ngaihpiak hnga lo.” Thlarau rian kha tha tein tuan khawhnak ah, kan thinlung kha sal sinak chungin thianter kan herh. Cucu kan tling tinak caah si loin, kan hngalh awkah a herhmi cu Khrih thisen nih a kan tawl cang i a thiangmi ah kan tla cang, cu a si caah a hmaika ah ningzah awktlak zei hmanh kan si ti loh. Mi pakhatkhat nih hika zawn ah amah le amah i lunghmuihnak a ngeih lo a si ahcun, teinak kha thinlung tak tein a kawl lai asiloah mipa khatkhat kha Pathian biaknak ah hruai a fial lai i Pathian biak timhlanhnak kha kha pa nih a chimh hna lai i a fial hna lai. A dang lam pakhat kan herhmi cu kan thinlung ah timhnak ngeih i a ra laimi pumhnak caah tiin thlacam thawk kha a si ko. Bawipa kha kan kawl lai i a rian limnak dingah Amah nih a bia le hmuhternak in a kan hruai lai. Pathian biak pumhnak cu raltuknak hmun bantuk a si, cu a si caah ralbawi pa nih zeitindah ral kan tei lai tinak kha a suai dih lai. Pumhnak kha hruai awkah kan dir tikah thlacamnak nih chiti thuhnak a luannak dingah lam a sial.

Kan thinlung cu kan timhlanh peng a herh ko, Bawipa sinah cun i zumhnai ngaiin kan um awk a si, cu hnu lawngah mipi hmai ah kan dir kho lai. Ralbawi pa nih a phan bikmi cu raltuknak hmaisuang i a ummi hna hi an derthawm sual lai ti kha a phanmi a si. Asinain Pathian nih Joshua thinlung a timh bantukin an timh ve a si ahcun, na mi hna nih hruaitu na sinak ah an in zulk ve ko lai. Na mi hna hmai i na dir tikah Bawipa kha zum law, Amah nih A hmai ah a hruai hna lai i A hmai ka ah a chuahpi ko hna lai. Merh peng law (smile) na si ning te kha thlau hlah, thom tur in riantuan hlah law asiloah tih hlah.

A donghnak bik kan thinlung timhtuahnak ah a herhmi

cu Bawipa ah i lawmh kha a si ko. Kan ngeih cangmi ah khan midang zong kha kan kalpi ve hna lai. Pumhna ah thilrit bai pahnak, thinlung ah a khatmi piahtana he rak i pum hlah. Jesuh tu kha zoh ko.

2. Hlasak dingmi kha timtuah

Pathian biaknak hruaitu pa nih hlasak dingmi cazin kha a hlankan in a tuah lai. Phungchimtu pa zong nih phung a chim hlanah aa timtuah lai i thla a cam hmasa ve lai, Pathian biaknak hruaitu pa nih tampi timhtuahnak kha a ngei lai i, tuah awk hnga dingmi kha a tuah thlu dih lai. Pumh lio i hman awk le tuah awk timi paoh kha cu a lim dih a herh, asinain seh bantukin na um lai tinak cu a si loh, phungchimtu pa cu a hlankan in phungchim awk i a rak i timh hlan bantuk khan cun a um lai loh, thlarau nih a hmanmi si a herh cang. Asinain hlasakmi kha remhna a um zongah, hlasak dingmi cazin ning thiamthiam in hla cu kalpi ding a si ko.

Pathian biak pumhna i hruainak cu pakhat ruahnak lawng in chuahpimi a si loh i Pathian ruahnak lawng in tuahmi a si loh. Khrihfabu hna nih cun ringawn awdawh tumtu hna zong kha an ngeih lai, hlasatu asiloah ‘choir’ ‘khuaiar’ pumhna a hruaitu zong kha a um lai. Hla cun a hlankan in rak cawn le rak thiam a herh. Nan Khrihfabu nih ‘projector’ timi seh an ngeih i zapi caah hla a langh dih ahcun, kha seh uktu pa zong nih a seh (projector) hmaan tein rian a tuan le tuan lo kha a zoh lai, a bia a fian le fian lo zong kha a zoh lai.

Hla timi cu ringawn awdawh ki in an tuahmi a si i sak ding kha a si ko. Hla thawknak ah hla aw lak kha naa ralring ngai lai, zeicahtiah hla kha sak tikah a niam tuk ah cun a tha lo i a san tuk zongah a tha fawn loh. Aa pummi mipi hna nih Pathian thangthatnak le Pathian biaknak hla sang tuk i an sak kha cu a tha loh!

Khrihfabu kip nih hlasak dingmi cazin kha an ngeih cio lai, i hla an sak tikah a ki ning in sak a si lai. Hi bantuk cazin tuahnak ah thiamnak na ngeih lo a si ahcun, a tuah khomi kha kawh hna. Hla

kha a ki ning in tha tein sak khawh ahcun a tha, bia na bia ah a ki kha 'C' ki a si ahcun, 'C' in hlasak dingmi paoh kha na kawh hna lai, i cuticun hla hna nih an luang kho lai. Cuticun hla kha fung khat hnu fung khat in sak khawh a si lai i ringawn awdawh tumtu hna nih a thar in a ki kawh kha cu a hau ti lai loh. Cu ti tuah khawh ahcun Pathian biaknak ah hla luan cu a fawi temi a si. A cheu hla hna kha aw sang deuh in sak na duh hna a si ahcun, a sang deuhmi ki hna kha na kawh i na thim a herh lai. A biana bia ah 'D' ki a va si ko hnga, cu ki cu 'C' ki hnuah a hung chuak hnga cuh, cu nih cun Pathian biaknak kha a cawisan lai i thil thar a chuahpi lai, hlasak tikah zei hmanh lungretheihnak a um lai loh.

A pahnihnak Pathian biak tik i hmanmi, tuang seh law a hma kal seh timi cu 'cung tar' mi asiloah 'subject' ngeih kha hla zongah a herh. Kha ti hla bia thim i tuahmi kha Bawipa nih a hleice in a duhmi a si. A cheu hla an thimmi ah cun; lunglawmhnak, khamhnak, le tlanhnak kha an ti tel i Zion, Pathian tiva, thlarau raltuknak, Khrih thisen, teinak le a dang hla dang zong tampi an i tel. Bawipa nih na thinlung chungah hla thim dingmi kha an chimh ahcun na lung hmuih ngai awk a si i, cu ning cun thawngtha bia kha pumhnak ah na kalter ko lai i na luanter ko lai. A caancaan ahcun cu bantuk chim dingmi a tlangtar kha a ngeih lai. Cutin thil a um tikah, Pathian biak pumhnak nih khan mi kha timhlamh a fial ha lai i, a bia kha fehter a si lai i pumh chung paoh ah khan Bawipa cu ngan piin a hung lang lai.

Pathian biak pumhnak Thiang Thlarau nih a tlangpi a vun phuan i thil a hung cangmi i thluachuahnak a hung tlak lio pumh cu a nuam. Inn pakhat Pathian sin i an ap lioah thil pakhat tuah ka duhmi cu Jesuh thisen kong hla tampi sak kha a si ko. Bawipa kan vun biak tikah Khrih nih a thi in a kan tawlnak kong kha kan vun aupi, cu caan cu Pathian nih kan sin i a rat i inn le thilri a thianter hlan chung paoh kha a si.

Ni tlawmpal a hung luan ah khin, mah minu i a vapa nih ningcang loin a hung um. Minu nih Khrihfa a rak si lioah hin a vapa cu, phekap le zuu ding a rak si. An tual leng i a dir lioah, an innpa hna tual in auhnak aw thawng kha a theih,

“Hika ah khin ra law, kan ding ti lai i phe kan i kah lai i caan tha kan hmang ti lai, tiah an run ti. A vapa nih cun aw thawng cu fiang tein a theih ko, asinain cuka hmun ahcun ahohmanh an um loh! Anmah cu khuachia, cu hlan i amah a rak tlaih hiptu le an sin i a rak au lengmangmi tu hna kha an si,” Zeitindah innpa hna hruang nih a ka donh tung le na sin ahcun ka rat khawh lai ka ti hna? Nanmah hika ah hin ra ve kou ca ka ti hna. Khuachia nih cun hitin an ka leh, “Hruang kha kan kai kho lai loh, zeicahtiah na pawngte ah khan Jesuh Khrih thi tampi a um tiah an vun ti! Mah a voi khatnak Pathian biaknak ah khan Pathian huhphenhna a tla i mah minu le a inn chungkhar hna cu phundang piin an hung um, a rauh hlanah a vapa zong Khrihfa ah a cang ve i Pathian duhning in kum tampi an cawlcang cang.

A dang Pathian biaknak pakhat cu chim caih cangmi a si ko i Pathian biaknak kha thangthatnak in biaknak ah kal kha a si ko. Mah hi kan i pumhna ca i zohchun dingmi kha a si ko. Asinain mah thangthatnak in Pathian biaknak lei i kalnak ah suaimi zohchun dingmi le zulh ding a um, cucu hnek in zulh ter dingmi kha cu a si lai loh. Bawipa nih pumhna ah Amah thangthat cu a hleice in a duh theo lai tiin Amah biaknak i tel lomi kha cu a duh lo. Caan dang hna ah cun, mi hna i an thinlung cu an rak timhtuah cang theo lai, thlacamnak zong in asiloah pumh hlan ah ringawn awdawh tumnak zong in a rak ngei cang lai. A dang caan tham ah, temtawnnak asiloah Pathian biaknak ah ‘rih’ nak a um ah cun, hla in Pathian thangthat kha Pathian biaknak a dih ah cun a tha, cuticun a tangmi pumhna a dih hlan paoh ah tuah ding a si ko.

Cu bantuk thiamthiam in, Pathian biak pumhna cu tuah tikah hla rang deuhmi in, hla fum deuhmi ah kal a herh. Hla rangmi nih hin mi ‘a thangh’ khawh hna i lunglawm tein Pathian biaknak ah a umter khawh hna. Asinain Pathian he aa tong liomi hna sinah cun duhsah tein hlasakpiak kha a tha.

A dang zohchun awktlakmi pakhat cu hlasak dingmi cazin kan tuah lioah kanmah duhmi paoh hla kha hei sak zongah a tha, cu hnu cun Bawipa hla kha kan sak awk a si. A caancaan

ah cun hlasaknak in pumhna kha kan tuah i pakhat le pakhat kani chawn kan i nuam hna i—cu lioah cun kuttlah in i cohlannak le dawtnak kha langhternak ah kan hman. Caan dang hna ah cun, dawtnak hlasaknak in kan i forh hna i kanmah cioah khan thawngthabia kha a vun i phuang—Bawipa kha thangthatnak in pumh kan thawk lai asiloah thlarau raldohnak ah kan lut dih lai. Mah hla vialte hna hi kanmah le a dang Khrihfa ‘members’ chungtel a simi vialte hna nih kan sak lai. Mah hihi ‘a phei in’ i forh haihna tiah kan ti asiloah ‘pum in Pathian rianṭuannak’ tiah kan ti. Mah nih hin a sunglawimi timhlahmna le Pathian biak pumhna chung i pakhat sinak kha a forh. A sang deuhmi Pathian biaknak i kan i tinhmi cu kan pumhna a dih ti kha kan hmuh kan theih tikah van lei kha kan zoh lai, i kan thinlung kha Jesuh tonnak ah kan hman lai. Mah hi ‘a tung in’ Pathian biaknak’ tiah kan ti, asiloah ‘Bawipa sin i rianṭuannak,’ ti zongah ti a si.

Hika ah hin, hlasak dingmi thim kha kan thiam lo ahcun, hnahnawk ngaiin pumh chungah kan um lai, vawlei cung i mi thiangmi hna hmang zong in hla kan sa lai i Pathian umnak van lei kha kan hoih dih lai, hlasaknak ah chuk le cho ah kan kai lengmang lai. Zei he dah aa lawh than rih kan ti ahcun Pathian biaknak innleng i tum kai he zong aa lo i cun A thiang in A thiang bikmi hmun ah hla fungkhat sakmi karlak ah rak kai le rak tum bantu he zong kan i lo.

A donghna bik i Pathian biak pumhna caah tiin ruahna pekmi cu atu lio i biatak a simi hla kha hman ding a si asiloah a thiangmi chiti thuhna kha ngeih awk a si. Kan hnulei Pathian biak pumhna i thil a ti kho ngaimi hla hna kha an min tial hna, law na thinlung chungah atu nai i a hung ummi hna hla kha cing peng hna. A caancaan ah cun zingka teah naa than i na thinlung in hla na sa tawn. Salm 42:8 ah a um bantu kin le 77:6, nak zongah a um rih ve bantu kin, Pathian nih ‘zaan hla’ timi a kan pekmi kha a um ve. Kan i hngilh liopi hman ah, Thiang Thlarau nih kan thinlung kha hlasa

dingah a hninhsaih khawh, kan vun i thangh tik zongah Thiang Thlarau nih a ka pekmi hla kha a zeidah a si tiah kan ruah lai. Pathian biak pumhnak hruaitu ding kan si le bang ah cun, a ra laimi pumhnak caah, cu zan i hla cu hman a herh. A ki laknak ca zongah a tha.

A Thami Hruaitu pakhat ah i cang

Pathian biaknak ca i hruaitu pakhat cu a rian nih bia a chim—hruaitu pakhat a si i, zultu pakhat cu a si loh. Na rian cu Pathian biaknak i (team) bu hna le pumhnak i a rami vialte Bawipa tonter kha a si ko. Lau a hmangmi hla hruaitu pa cu a ral a chia i dersawn ngaiin mi a hruaimi hna nih hruaitu an sinak ah i zumhnak a chuahter kho lai loh.

Pathian biaknak kha na hruai lio a si ahcun, umtuning cang ding kha tha tein chim hna law, khoika ah dah a kan hruai lio a si ti kha an hngalh ko lai. Mah nih cun mi vialte kha hmunkhat ah a luanter hna lai i hnahnawhnak zehmanh a um lai loh. Cu bantuk umtuning cang na chimh tik hna ah fiang tein chim hna. Hlasak nan vun thawk tikah cun, na pei bengh na thawk khawh cang, fak piin hla na sa kho, asiloah na kut kha thui law ka thawk cang tiin chim hna. Kut benghnak zong in hla fum ran cu tuah khawh a si ko, khangte hman zongah asiloah na kut thuinak zong in. Mi vialte kha cawlcang dih hna seh ti na duh hna ahcun (cucu kutthlir le laam a si ko) a hlankan in chim hna, hlasak thawk hlanah asilole hlasa loin dai te i an um lio caan ah chim chung hna.

‘Chorus’ a nolhnak kha, nolh than na duh ahcun, hla kha sa ko rih asiloah na kut zong in piah hna law hla cu sa ko rih u tiah ti hna. Hlasak kha ngol na duh tikah, kut bengh zong kha ngol law dai tein le hngam tein dir, asiloah na kut lawngpi kha thlir law aho paoh nih an hmuh dih ko lai. Mi vialte kha Pathian biaknak ah hruai na duh hna a si ahcun na kut thlir, a nolhnak ‘chorus’ a dih hlan ah cun, na mit kha i chimh law Pathian biaknak kha thawk, ‘microphone’ zong

kha pehtlai ti hlah, cun cunglei ah zohmi thil a um tikah hmelchunhnak langhternak kha hman a herh. Hla kha rianrang tein tial zokzok lo ahcun hnahnawh donhkhanhnak a chuak lengmang, asiloah a hmaan lomi bia kha an chiah sual zongah cu bantuk thiamthiam kha a si ve. Projector piahnak pawng i a ummi pa kha dai tein hmuhsaknak na hei pek khawh asiloah computer pawng i a ummi pa a si zongah na lu zong na suk khawh asiloah na kut zong in na peh khawh, cu hnuah cun a pahnihnak, a van changtu hla kha lu cung in sak khawh than a si.

Mipa ‘projector’ a hmanmi nih cun an zoh peng ko hna. Bawipa biak dingah an mit an i chimh tuk hna a si ahcun, an hruainak kha an nganh lai i Khrihfabu pi kha lungcawtnak in, an caan an dihter hna lai.

‘Projector’ a tawngtu pa he cun mit in kan i pehtlai, cun a nolhnak sak tikah cun ka kut in ka peh. Atu cu a donghnak caan hla nolhnak caan a si cang lai ti zongah kan hei piah khawh, cu tikah cun a vun changtu hla ah khan kan kal lai. Hla fung pakhat kha per i kal ka duh ah cun, ka kut kha ka peh i ka kutdong pahnihnak kha ka langhter i, cuticun duhmi hla kha sak khawh a si. Sak ciami hla kha sak than ka duh ah cun, ka kut kha a lettalam in khatte lei, khatte lei ah ka lek, i cun sak ciami hla kha sak than khawh a si.

4. Zultu Tha ah I cang

Pathian biaknak hruaitu pa nih tha tein hruaining kha a thiam lai, zultu tha pakhat si awk zongah a cawn lai. Khrihfabu pakhat i pastor rian caan saupi a tuan cangmi na si lo ahcun, Khrihfabu i hruaitu sinak ah tuah awk le hngalh awk a herh an timi kha na hngalh dih lai. Pathian biak pumhnak kha tawi te lawng in caan hman an duh hnga maw? A tawimi an duh ah cun tawiter ko. Nang cu pastor pa tangah, pumh hruaitu pa tangah, cun ringawn awdawh i lu bik a simi pa tangah hruainak na tuah. Pathian rian na tuanni ah, hngatchannak le

zumhna an ngeih a si ahcun, Pathian biak pumhna ah a tlingmi zalonna kha pe hna, cun tha tein hruai hna. Nang cu na cawn lio lawng a si ahcun asiloah Khrihfabu i hruaitu sinak ca dingah hruaining kha Pathian biaknak hruaitu caah an in pek diam cang hna ahcun, zulh ding awk an in pekmi hna paoh kha cu zul ko. Hla tawi sak hruainak lawng kha an in pek ahcun, pumhna kha cu tlaih hip hlah law, phungchintu kha i zuam, biathlam kha phuang, asiloah biaktheng i auhna ah khan i pe.

Caan tampi ah cun hruaitu hna i cawlcanghmi ah Thiang Thlarau cawlcanghpinak cu Khrihfabu hruaitu si dingah rian thiah pekmi he an i khat loh. Khrihfabu hruaitu sinak i hruainak phung zulh loin um kha cu an duh loh, Pathian nawl ngaih loin um zong kha an duh loh. Hiti a si caah Pathian biaknak hruaitu hna nih mah hi cu an theih peng a herh (a dang Khrihfabu hruaitu a si liomi hna zong nih) Thiang Thlarau cawnpiaknak chungah an um peng a herh. Cucu pumhna ah Pathian biaknak kha a luan khawhna dingah an caihhmai ti lai. Pathian biak pumhna ah zaang thawwnak le zaang dernak kong zong kha ding tein kaw law a thleidan thiam, phundang deuh in vun i hruai tikah a tha deuhmi phichuak zong kha a um ve lai. Hi bantukin hruaitu sinak a la liomi hna bu nih pumhna caah an thil ti khawhna kha upa tling ah an chiah lai. I caihhmai tinak nih hin hruaitu a si liomi hna kha ruahna tha deuhmi a cheuh hna lai i Pathian biak hruainak i an i zuamnak ah thil tlam a tling lai. Cun Pathian biaknak an hruai tikah, i mersanna tha deuhmi kha an chuahpi khawh lai. Na hruai hna nak ah khan Pathian biaknak ah zalonna an in pek lo a si ahcun, nangmah duhning cu tlaihhip hna hlah law hruaitu sinak kha lungtling lo zong in um hlah. Hruaitu hna nih an pekmi hoih na kal khawh a si ahcun, nangmah cu zei bantuk dawnkhanhna le khapmi a um zongah Pathian rian kha cu a tuan ko. Bawipa cu khapmi an ngeihmi tang i a tha bik in rian na tuanmi cungah a lung a tling lai.

5. Pathian Biak Pumhna Thawknak

Pumhnaq kha a hramthawk tein na hruai hna a si ahcun, a pummi mipi duhnaq kha na tuak lai i, cu hnu lawngah kalpi hna. Mah hi cu thlacamnaq in, Baibal relnaq in le asiloah forhhaihnaq in tuah dingmi a si. A dang a simi (pastor asiloah ringawn awdawh tum thiammi hna) nih pumhnaq kha an rak thawk cang i mi hna he an luan ti cang ah cun, a hruaining kha thiam hna, khoika in dah an hung luan ti zong kha zoh. Pumhnaq cu ‘relayrace’ an timi bantuk a si. Bu an um lai i kha chung khan tlik, ti lio, tibantuk kha an lak hna lai i an tuahter hna lai. Leeknaq phun khat a si ve ko, nangmah zong nih hruai na thawk hnu ahcun hruaining kha na thiam lai. A hram cun thawkter than hna hlah. Aa pummi hna nih ‘microphone’ pek hlan ah Pathian thangthatnaq hla kha an sak cang a si ahcun, Pathian biaknaq lei hruaitu pa nih sak hnga ding ti i a thim cangmi hla ah khan a zortermi a um a herh. Thangthat pumhnaq voi khat i phun hnih komh cu a sau i tha a dih. Mi vialte nih an thinlung kha an timh dih cang i (convention pumhnaq ah asilole meeting ton khawmnaq saupi tuahnaq hmun ah) cucaah cun Pathian biaknaq hla lei tu ah khan na kalpi hna lai i, thangthatnaq hla kha cu sak lo lawlaw in na umter hna lai.

6. A luanning chimh

Hlasak pumhnaq cu Thiang Thlarau cawlcanghnaq nih a hruai i a kalpi a luanter ahcun a tha. Baibal nih a chim bantukin Thiang Thlarau cu thli, ti le, chiti he an i lo. Hi hna nih hin cawlcanghnaq an ngei kho cio, cu bantukin Thiang Thlarau nih kan hlasak pumhnaq in cawlcangh a duh ti kha kan theih lai.

Pathian biaknaq i hruaitu pa nih hla fung zeizat dah sak ding timi zong kha a hngalh lai. Caan tampi ah hla fung khat te zong nih pumhnaq ah teinak kha a luanter. Hla nan nalh i chiti thuh luannaq zong kha a karh ahcun, voi tampi zong in nolh ko. Exodus 15:20 nak kan zoh ahcun teinak hla hna kha cu chun nitlak cat loin an nolh hna i an sakhna. 1Samuel

18:6-7 nak zong kha rel.

Hla pakhat sak tikah a luanning le chiti thuhmi kha a zor ti na hngalh ahcun kha hla sak kha dihter law hla dangah kal ko. Ringawn awdawh lei zongah ṭawnnak a um kho, asiloah a hmaan lomi hla zong a si kho asiloah bia sawhsawh zong a si kho. Pathian nih chiti a thuk lomi hla kha cu sak lo dingmi a si ti kha kan hngalh lai, toidornak i tel loin kanmah duhning in cawlcangh sawhnaq khan cun kan kal kho lai loh.

Pathian kan thangthat i kan biak hlanah thlahmi kha kawl. Teinak luatnak le lawmhnak a um lo ahcun hla ki caah thla cam. Teinak cu hla saknak le, thlacamnak le asiloah forh haihnak in a ra kho. Tuahser cawlcanghnaq (au, laam asiloah kutbengh) hna zong nih thlahnak kha a chuahpi.

Mi hna kha lung cawtter lo ding tein hruai hna. Lungcawtnak kan timi ah i chawhlehnak, biakinn lengah thawng rinter, asiloah awthannak asiloah ringawn awdawh lei thilri ṭaṭha hman khawh lo ruang zongah lung muihnak le lung cawtnak a chuak. Mipi kha Bawipa sinah merter hna u law (Khrihfa upa hna le lam chimtu hna zong) nih ze i piahtana dah a um timi ah an i ralring lai.

Pathian biaknak hruaitu pa i a rian cu mi thinlung kha khahter i Bawipa sin i hruai kha a si ko. Mah tuah khawhnaq dingah, mipi bia kha an ngaih lai i keimah tinak ruahnak le zuamnak chung khan an chuah hna lai i an cawisan hna lai. Pumhnak kha a hung ṭancho tikah, mipi hna duhnak kha Bawipa sinah an chim lai, hika zawn ah hin Pathian biak hruaitu pa le Pathian biaknak i bu (team) chiahmi hna nih cun mipi hna duhnak le ṭanghnaq kha an thlau ṭheo tawn.

Tipil petu Johan chan lioah hi bantukin Pathian rian ah ṭhanchonak kha a rak um. Mipi kha a hmuh tik hna ah rianrang tein thazang a ngeimi Pathian rian kha a phuan colh. Tipil petu Johan nih Jesuh ratnak lam a rak sial hnuah, John tu cu hnulei ah a tolh. A zultu hna nih an tlokcjar i Pathian rian a ṭuannak cu mi lungtong a si kho ti lai loh tiah an ti. Johan nih cun hi bia lawng hi a chim khawh. “Amah cu a ṭhangcho lai

i, keimah tu cu ka zorchuk lai,” tiah a ti.

Mipi duhnak kha Bawipa sinah kan merter khawhnak ding lam hna cu a tanglei bantukin a si. (Kanmah le kanmah i hlawt)

- a. Pathian bia tu si ko, hla hruaitu le director (mi cungah nawl petu) bantukin um kha i tim hlah.
- b. A herh lomi biachim kha hrial, mi forhnak asiloah hla bia nolh zong kha hrial.
- c. Zulh dingmi tampi pek zong kha hrial, Thlarau a cawlcangh tikah pumhnak kha reng tuk in tlai hlah. Bawipa caah na caan tha pe (a dang zong) a rianṭuan awkah, Bawipa kha hngak peng uh. Biaphuannak caan tha kha pe hna law a dang Thiang Thlarau nih a langhtermi kha phuang.
- d. Nangmah duhnak sawhsawh in cawlcangh kha cu hrial. Hika zawn ah hin, midang he bia i ruahnak, cungcawi donhhlei i, i hnawhnam ngaiin umnak, mah le mah kut in i sawh, ti bantuk thil hna kha cu hrial. Thiang Thlarau nih a hung cawlcangh tikah cun ṭhuro bantukin a ra lai, kan nun kan i nemter lai i Bawipa ratnak ah hnahnawhnak kan pe lai loh.
- e. Mipi hna duhnak kha Bawipa sinah a phakter khomi cawlcanghna kha hmang. Hika zawn ah hin, kut thlirnak, mitchimhnak, dai tein dirnak, khupbil in Pathian biaknak, pulpit in ṭum, asiloah ‘hmun lai fang’ zong in hnulei ah tawn.
- f. Pathian biak lioah cun Microphone kha cu hmanlo ding, dir pah in hman a si zongah (na ka he a hlatnak hmun ah chia) Zei thanh awk le phuanawk a um lo ahcun mipi kha Bawipa sinah chia hna law kaltak ko hna. Na aw cu solo sak tik aw hman in hmanmi kha si hlah seh. Pathian biak lioah, mi vialte nih Bawipa he an i ton a si ahcun, ‘microphone’ in bia chim kha cu ngol ko, pakhat si ṭung i Pathian bia tampi a lomi ah na cang sual lai.
- g. Pathian biaknak le bu can ah aa pummi mipi hna nih khan Pathian biak cawlcanghna kha cu ngei ko hna seh.

Pumhnaak chungah mipi hna cu 90% cu an si men lai, cu a si caah Pathian biaknak bu nih (team) nan bawmh hna lai, lam dang cu nan pawngah a um ti loh.

- h. Ngol ding ti zong kha hngal. Mi hna nih thlarau lei tlangcung ah an um tikah, asilole hmun rawn ah, Pathian biaknak in na hruai liomi hruainak kha cu dihter law ngol ko. A inn thiang chungah thawng ngaiin a ummi Bawipa he mah thil kha ngol awkah kawlaw mi thiangmi hna lawmhnak thinlung he a khatmi hna le, dawtnak, le teinak kha kawlaw. Sau tuk na pumhpi hna a si ahcun, mipi kha a simh hna lai i Bawipa he an umtinak khan, Bawipa kha chuah hram a thawk ve lai.

Nan i pumhnaak ah thathi in thil a kal kho loh tiin na hmuh ah cun teinak tiang ah na phakpi khawh hna le hna lo kha thleidannak ngei. Na phakpi khawh hna lo a si ahcun a vun changtu pumhnaak cu hruaitu dang sinah hluai hna. Na ngeih lomi a thiangmi teinak ki kha an ngei kho men.

7. Ringawn wadawh tum thiam pawl hna he rianṭuan ṭinak

Pathian biaknak i hruaitu pa nih cun ringawn awdawh pawl he luanṭi kha a cawn lai, Pathian thluachuahnak a ratnak ding caah pumhnaak ah lung khat tein umṭi kha a herh, Salm 133 nak zongah uar ngaiin chimmi a si.

Na hruai tik hna ah ringawn awdawh tummi vialte hna nih hlasakning cang kha an thiam dih lai. Hla kha a ki he pe hna. Pumh hlan ah hla kha rak cawn chung ding a si.

Khrihfabu tapi ah cun ringawn awdawh kha zing pumh hlan ah an cawn chung. Hla kha cawn lawng hmanh si loin, Pathian biak tikah zeitindah a luan lai ti zong kha rak theih chung a herh. Mah nih hin Pathian biak hla in pumhnaak maw a si asiloah hlasaknak puai maw a si asiloah Pathian biak cawlcanghnak dah a si timi kha a thleidan khawh lai. Pathian biaknak i chiahmi mibu (team) hna cu pumh hlan ah an chuak

chung lai i thla an rak cam chung lai.

Bu (team) vialte nih khan na hruai tik hna i hmuhsaknak na ngeihmi kha an hngalh dih lai. An zulh khawh hnga dingmi hmuhsaknak kha na hman lai. Kut nih a phunphun in a piah tikah thawk, nolh, asiloah ngol, cun a hmaanmi ki kawlnak, a ranhnak, le volume (zeizat) timi vialte kha theih khawh a si. Na piahmi cu mipi kha cu hmuhter hna hlah, zeicahtiah an lung na tuai hna lai. Keng hnulei in piahmi, asiloah pulpit hnulei in piahmi cu hmuhsak piahmi kha hmuh a duh taktakmi hna lawng nih an hmuh khawh. Pumhnak kha tha tein tuah khawhnak dingah a tha bikmi lam cu bu kong kha hngalh lo le asiloah chamhbaunak a um ti hngalh lo kha a si.

Khrihfabu tampi nih cun Pathian biaknak hruaitu hna caah le ringawn awdawh tummi hna caah hruaining phung kha an serpiak hna. Hi cauk a dih tikah, hruaining kha nangmah ca zongah a um. Nangmah tein cazin i tuah, Khrihfabu cu kan i dan cio tikah anmah duhning cio paoh in hruaining phung cu an i suai cio ko.

Dal 8

A PEMMI THLOPNAK

Kan hmuh cang bantukin, David ringawn awdawh cu i thanghnak caah a biapi ngaimi amah pennak ah si seh Solomon pennak ah siseh a rak si. Hi thilri cu Judah pennak chungah thanghnak nganpi a tlun tiang aa pehtlaimi a si. Hihi cu Solomon chan i chan tampi hnuah a cangmi a si i, i thanghnak paohpaoh ah hin David ringawn awdawh le Pathian biaknak ah a rak sining te khan a hung cang kho ve. David nih Judah pennak a dirhmi caah zeitluk in dah Pathian biak hi a biapit timi cu kan ruahnak cun kan chim kho tuk loh. ‘Judah’ i a sullam cu ‘Hebrew’ holh in thangthat tinak a si, a hmuhsakmi zong ah siangpahrang pennak kha thangthatnak

in kan hman lai ti a si.

Asinain mah i thanghnak a tlun karlak ah hin, a caancaan ahcun caan saupi a rauh caah Pathian mi hna cu kik tung lo lum tung loin an rak um asiloah biakamnak a zul lomi ah an i cang, (Milei rawitu ah an i cang). David Pathian biaknak cu a vun changtu i thanghnak aa thawk hlan ah an rak philh cang. ‘Amos 9:11 nak ah, David puan biaknak inn a tlumi aha tahchunh, cu a si caah cu caan ah an sermi Pathian biakinn ah cun a pemmi asiloah a awngmi vampang ah khan a um cang. Amos 9:11 (KJV) kha zoh. “Cu ni ahcun David puan biakinn a tlumi kha ka dirh than lai, i a awnnak vialte kha ka belh dih hna lai.”

Judah pennak bantuakin, a penmi tampi an rak ngei cio asiloah a lawnnak timi kha Khrihfabu tuanbia i i thanghnak caan karlak ah khan an rak ngei cio. Hi caan lio hna ah hin i thanghnak le Pathian biaknak taktak kha a tlu asiloah aa din, cu a si caah a pemmi cu an phih than lai i Pathian biaknak cu David Puan biaknak chung i tuah le hman tawnmi pungsan cu siter than a si lai.

Zei nih dah a tak in Pathian biaknak le i thanghnak kha a dinh a ngolter, zeitindah a pemnak cu kan thlop lai? Hi piahtana ruangah a biapi ngaimi thil pakhat kan theih, cucu David nih a hmasa bik a pemmi Pathian biaknak i a rak phihmi kha a si, A min ah ‘Uzzah pemnak” ti a si. 2Samuel 6:8 ah zoh khawh a si. Mah a penmi nih hin Pathian umpinak le sunparnak an sin phakternak ah khan a donh. David cawlcanghnak kha kan zoh tikah kanmah zong nih pemnak kan ngeihmi le lawnnak kan ngeihmi ah, kan Pathian biaknak ah i remh le i thlop kan herh cio. Hi bantuakin i thanghnak ding caah timhtuahnak kan ngei lai i David Puan biakinn i pungsan kha kan i lak lai i kan i zohchunh lai.

David nih Pathian sunparnak rak tlunh ding kha a zuam

1Chanrelnak dal 13 nak ah kan rel khawhmi ah David cu

Israel siangpahrang a can cangka in Pathian kuang kha lak than a duh. Mah kuang cu thing in tuahmi thingkuang a si i sui in an khuh i a chin ah sui pahnih in an sermi 'cherubim' vanmi kha an um. Bawipa nih Moses kha Pathian kuang ser a rak cawnpiak, cu hmelchunhnak cu Pathian nih a umpi hna nak le a sunparnak a mi

hna lak ah a um tinak kha a si.

Hi Pathian kuang cu Israel mi hna sinah a um i, Moses Puan biakinn ah khan chan tampi a rak um, Eli tlangbawi pa chan tiang zongah a rak um rih. 1Samuel dal 4 nak kan rel tikah Filistin ralkap hna nih Israel doh awk i an rat tikah, Israel mi hna nih Pathian kuang kha raldohnak hmun ah an rak put, an i ruahchanmi cu Bawipa nih a thawnnak kha langhter seh law ral kha tei hna seh tinak a si ko. Asinain, an soal ruangah Bawipa nih A mi hna kha a sunghter hna i Filistin mi nih Pathian kuang kha an tlaih. Eli le a fapa hna zong cu ni ah cun an thi, cu a fapa hna lak i pakhat i nupi, (nuhmei nu) nih fapa pakhat kha a hrin i a min ah ‘Chabad’ an sak, a sullam ah “sunparnak le lianhgannak a um loh tinak a si.” Angan a fah i a thih lai ah hitin a chim, “Pathian sunpar lianhgannak nih Isarel mi a chuahtak cang hna, zeicahtiah Pathian kuang kha an lakter hna.”

Filistin mi hna nih cun Pathian kuang kha sau an i chiah lo, zeicahtiah Bawipa nih A thilti khawh thawnnak kha a langhter i an siasal kha a hrawhpiak dih hna i an khuapi hmun tampi ah ‘ngal eu zawtnak’ rai a tlunter. Zei ruangah dah a si hnga tiin an tuak tikah Pathian kuang nih hin hi harnak vialte hi a chuahtermi a si ko lai tiah an ruah i Pathian kuang kha leng cungah an chiah i caw pahnih kha hnuk ding ah an hngawng ah seihnam an thlah hna, caw nofa tete zong kha an sinin an lak hna i an inn (caw inn) ah khan an chiah hna. Caw hna kha an thlah tik hna ah an duhnak paoh ah an kal kho, Filistin mi nih cun, kokek in cawpi nih bia a leh dingmi hna cu an nu a simi caw hna nih cun hngawng thlahmi seihnam kha a doh i an fale sinah kir kha a si ko. An hngalhmi ah cun khalh lomi cawnu hna nih Pathian kuang umnak leeng

kha an lak lai i Pathian nih a thil ti khawhnak hmang in a hruai hna ah cun, Israel ram kha an phakpi khawh ko lai.

Bawipa nih Filistin mi kha, A thil ti khawhnak a langhter than hna, caw nu hna kha hmang in Israel ram leiah kal a fial hna, cuticun Pathian kuang zong cu an hnuh pah, 1Samuel dal 6 nak ah a ummi a si. Pathian kuang cu an vun hnuh i Israel ram chung an phakpi tikah, Moses Pathian biaknak inn ah khan cun an vun phakter loh, asiloah zeibantuk hmun a si zongah, kum (80) a va rauh ko cang zongah, David caan a vun phak hlan lo tiang paoh kha a si ko. Cu ti a si caah siangpahrang thar nih a mi hna kha hitin a chimh hna. “Pathian kuang cu kan sinah phakter than u sih, zeicahtiah Saul chan lioah khan cun kan rak kawl lo.” David cu Pathian lung a tongmi pa a si, Pathian lianhnagan sunparnak kha a mi hna sinah rak tlunpi than a duh. 1Chanrelnak 13:6-13 nak nih David nih a hmasa bikah Pathian kuang kha Jerusalem an khualipi ah tlunter a zuam. Cuka ah cun hitin kan rel.

“Cun David le Israel mi vialte cu Baalah ah khan an hung kal, cucu Judah ta a simi Kiriath-Jearim kha a si. Cherubim hna cungah a thumi Bawipa min in kawhmi pathian kuang va lak awkah khan a si. Cun annih nih Abianadab inn khan Pathian kuang cu cawheng thar cung in an kalpi i Uzzale Ahio nih khan cawheng cu an mongh. Cun David le Israel mi vialte kha Pathian hmai ah cun an thazang dihlak le hla le tingtang le thanglawi le khuang tete le sumsel le muko he tiah thanuam in an um. Cun khidon phuhri an va phak tikah cawtum cu an lumhrilh caah Uzza nih cun kuang kha tlaih awkah a kut in a hei banh. Cun Bawipa thinhunnak cu Uzza cungah cun a alh i kuang kha a hei banh caah a thah i cuka ah cun Pathian hmai ah a thi. Cun Bawipa nih Uzza cungah a thinhunnak a langhter caah David cu a thin a hung i cuka hmun cu nihin ni tiang hin Perez-Uzza tiah ti a si. Cun David nih Pathian cu khi ni ah a tih i “Zeitindah inn ah ka sinah Pathian kuang cu ka ratpi khawh lai?” tiah a ti. Cucaah David nih inn ah David khuachung ah khan kuang cu a luhpi lo, sihmanhsehlaw Git mi Obededom inn ah khan a kalpi.”

David nih Israel siangpahrang sinak in a hmasa bik thanghnak kha a tuah a thawk i, a hram a thawknak cu aa dawh ngaingai. An puai an awn ni ah cun ram tampi nih an vun i tel kho i, Pathian biaknak cu lunglawmhnak le i lunghmuihnak in an hman i ringawn awdawh thilri le hlasaknak in thangthatnak zong kha an tuah. Asinain an i thanghnak nih tawi te lawng a phak khawh i Pathian nih thluachuah can ah biaceihnak kha a pek hna.

Chidon i phuhri

David le Israel mi hna nih cun Pathian kuang kha Jerusalem ah an vun luhipi, phuhri pakhat kha an vun pal. Bawipa nih an i thanghnak i aa cawhmi a thian khawhnak ah an i thanghnak kha cilter ta a duh hna.

Mathai dal 3:12 nak ah hitin kan rel “A kut in facang zahnak sisiap cu aa put i rawl cu a zah dih hna lai. A fang cu cu buk ah a rawn hna lai i a hii cu a mit lomi mei in a khangh hna lai,” tiah a ti. Pathian kha kan biak caah aa cawhmi thil kha cu a hmanmi hmun ah thlen i phakter kha a duh, asinain hi ral zongah hin A mi kha thianter awakah a thim hna lai, rianrang le tha tein biaceihnak he! Kan thlarau thanchonak caah caan tampi um a herh, phuhri in kan chuah hnuah khan cun i thianhhlilmhnak he cawlcangh kan hau cang.

Phuhri a ngeitu pa i a min cu Chidon a si. A min kha Krik holh in kan chim ahcun ‘thil pakhatkhat deen’ tinak a si i bia hrampi a simi hna, zatlak puicimhnak asiloah rawhralnak in a chuakmi bia kha a si. Mah zatlak puicimhnak asiloah rawhralnak cu Chidon phuhri ah a rak cangmi a si, David nih Pathian sunparnak kha vun tlunh than a rak i zuam lio caan ah khan a si. Pathian nih Uzza cu an puai lakpi ah a rak thah, i cun i thanghnak cu chikkhat te ah a dih ve.

David nih cu hmun cu Perez Uzza tiah min a sak, cu i a sullam cu ‘Uzza Pemnak’ ti a si ko. A pemmi pakhat a rak um asiloah, rawhnak kha thanghnak ah a rak um i cucu thlop le phih Bawipa hmai ah a herh (Pathian kuang nih khan a

langhter ko) cu nih cun cawlcanghnak kha a chuahpi lai.

Cubantuk thiamthiam in, a sullam tampi a ummi ah, zeicahdah i thanghnak hi nunnak in tlaih a si, Khrihfabu zong in asiloah ram zong in. David bantukin a tha bikmi tinhmi kan ngei kho, i Pathian rian kan tuanmi vialte ah khan, a caan ningin tuah awkah kalpi mi chungah tling tein a kal ko lai. Asinain Bawipa nih aa cawhmi kha Amah rian kan tuannak chungin a run phozaar tikah, 'phuhri' i cawlcanghnak, a pemmi pakhat asiloah a rawk i a awngmi thil hna kha an chuak kho, cu hna nih cun Pathian cawlcanghnak kha an kham lai, a hii le a vaai hna kha facag he kan thleidan hna hlan lo tiang paoh kha cu.

A hnu deuh ah David cu 'a dang phuhri' ah a phan than, cuka i cawlcanghnak kan zoh tikah, Bawipa nih Israel mi hna sinah ngal eu raai a tlunter, i hrawktu vancung mi pakhat cu Ornan phuhri ah khan a dir, 1 Chanrelnak 21:15 kha zoh hmanh. David cu aa ngaihchih i biaktheng pakhat kha a ser, i cu phuhri hmun cu Solomon biakinn saknak hmun kha a si. Cu a si caah hika phuhri ah hin biaceihnak le thiannak kha kan hmuh, hika ah hin Pathian lawnglawng a cawlcang kho, cucu cawlcanghnak thar le biaknak le thanghnak sunparnak he a luh khawhnak ding kutka caah khan a si.

Kan chan zongah hin, Bawipa nih a mi hna kha i cil awkah a rak chuahpi tawn hna. TV in Evengelist minthang an langhtermi hna an si ah, 'Local church' Khrihfabu mah bing in a dirhmi hna an si zongah, Bawipa nih cun an sin i a cawhmi kha thleidan awkah a cil cio hna. Atu cu i ngaihchih le Khirhfabu thianh hlimhna cawlcanghpi kha a herh, cun ruahchannak nganpi he nun chan a si. I thanghnak cu a rauh hlan ah mi thiangu mi hna sinah a tlung lai, cu hna nih cun Pathian biak kha an thiam i thlarau le biatak in Bawipa kha an biak lai.

Cawtum hna nih an tlu

1 Chanrelnak 13:9 nak i kan relmi ah Chidon i phurhi ah khan an tlu ti a si. Zeicahtiah cun, Pathian kuang kha a si loning in an tlunh. Leeng an hman tikah khan Filistin duhning in an hman, Baibal duhning khan cun an hmang loh. Cuaah cun pei Amah an biaknak ah aa cawhmi a um i Bawipa nih thianh dingah aa thimmi a si cu.

Baibal cathar caang tampi nih cun, cawtum timi cu Pathian rianuan tinak kha a si. Cawtum hna nih Pathian kuang kha an hnuh i an tluk bantukin, caan tampi ah pumpak in Pathian rian a tuanni hna zong an tlu ve lai, Pathian he um tinak ding caah a hman lomi ning le cang asiloah ruah khannak an ngeih i an cawlcanghpi ah cun an tlu ko lai. Mah tluk rilhnak Pathian biak pumhnak i thil a luanning le thanchonak ah hma kal ngaiin thil a um kho lai loh i thatnak kha aa pehzul kho lai loh. Pathian biaknak hruaitu le ringawn awdawh thiammi hna nih kar khat hnu kar khat pumhnak an hruainak ah harnak caan kha an ngei. Ningcang tein a ummi kha a ping in kan kalpi soal hna ahcun Amah thluachuahnak kha hmu loin Pathan biaceihnak tu kha kan hmuh lai i Amah cilnak kha kan tong lai.

Cawtum hna an tluhnak kong kha kan rel, Pathian kuang zong kha aa hnin ve. Kanmah ca zongah, mah hi nih a kan hmuhsakmi cu Bawipa he umtinak ah (Pathian kuang nih a langhter cang) dawnkhantu le hnahnawhnak a um lai. Pumhnak kha tha tein thawk kho hmanh u sih law, ka khat ah cun, chiti thuhmi ah khan Pathian rian kan tuannak i, i chuihpahnak nih khan donhkhanhnak a ngeih lai. Baibal ca chungah thuro cu Thiang Thlarau he tahchunh a si, thuro cu hngalhnak tampi a ngei khomi va a si, hnahnawh donhkhanhnak kan pek ah cun a zuang colh ko lai. Kan i pumh tik i Bawipa nih a kan umpinak cu Pathian rianuanmi ah chuihpahnak a um a si ahcun pumhnak kha hnahnawhnak kan pek a si ko. Pumhnak chungah khan a thiangmi upatnak kha kan hman lai, kan thinlung duhmi kha kan tuah lai loh asiloah a leng i umnak nih khan Pathian umpinak kha a donhkhanh.

Pathian kuang a hninh ah khan zeidah a hung cang, Uzza nih khan tha tein umter awkah a hei tongh, Uzza timi min cu Hebrew holh in thazang tinak a si. Kan i pumh lioah chiti thuhmi kha a luan

khawh lo a si ahcun zeidah kan tuah lai? Uzza nih a thazang a hman bantu kin kan hmang ve lai maw? Kokek minung nih cun ‘Pathian kuang kha’ tongh a timh tawn, i amah thil tikhawhna le pahrang hna kha pumhna tha tein a kal khawhna dingah le mipi hna hnangamnak caah a hman tawn. A cheu Khrihfabu hna nih cun thla tampi asiloah kum tampi chiti thuh luannak kha an thlau. An sining phuan ding can ah khan, hruaitu hna nih conglawmhnak le program ah Khrihfabu chungtel nuamhnak le hnahnawhna tukha an kawlpia kha. Cu tikah cun thlarau mi a simi pa nih titsa ah hngatchannak kha a ngei lai lo. Jesuh nih a rak chimmi bia kha ngai u sih. “Keimah lo cun zehmanh nan tuah kho lai lo.” Kan hmuh awkah a herhmi cu “Thawhna zong in a si lo thil ti khawhna zong in a si lo, asinain ka thlarau thawng in a si,” tia bu tampi i Bawipa nih a ti.

Thihnak!

Uzza cu amah ruahnak le duhnak hmang in Pathian kuang kha a tongh ruangah a thi. Number cauk 4:15 nak zong nih cuti tuah cu a kham. Israel mi hna nih hi ruangah kum (80) biaceihnak an tong. ‘Beth Shemesh’ an timi hmun zong Israel mi hna thong tampi an thi, zeicahtiah kha bantu k thiamthiam in Pathian kuang kha zeirel loin an rak um, 1 Samuel 6:19 nak ah na hmuh lai. Uzza nih hi kong hi a hngalh dih, an thih hnuah ‘Beth Shemesh’ i a taangmi hna nih khan Pathian kuang kha hmundang ah an kuat i Kirjath Jearim i Uzza pa inn ah khan an chiah. Amah cu Pathian kuang Jerusalem phakter dingah an rak thimmi a si, zeicahtiah amah nih hi kong ah fianfainak le hngalhnak a ngei, zeicahtiah amah cua inn chung i Pathian kuang he a rak thang timi kha a si. Cu bantu k thiamthiam in, kan inn chung cio i Bawipa a um kha kan duh i Amah umpinak ah khan Pathian sunparnak kha kan biakinn cio ah tlunter kan duh. Thiang Thlarau kha daithlang ngaiin kan zoh a si ahcun harnak thihnung kha kan tong lai! Bawipa kha a hmaan loin le aa tlak lonak in kan biak a si

ahcun, tihnung a simi lam ah ka kal lio a si tiah kan i theih awk a si ko. Pumhnak pakhat hnu pakhat ah khan hruaitu ah kan cang kho, a caancaan ah cun kanmah le kanmah kha rian a thiam ngaimi ah kan i ruat tawn i, kha nak khan cun toidormi sal si i Thiang Thlarau hruainak tangah, zeizong te chiah i um kha a tha deuh. Uzza nih amah ruahnak lawng a hman caah a thi. Mah hi cu Bawipa nih aa cawhmi a um ruangah a hmasa bik Pathian biak pumhnak thihnak tiang phan in bia a ceihmi cu a si loh. Israel mi hna nih sui cawfa an rak biak lio i minung 3,000 an rak thih kha kan theih ko, cu sui cawfa cu ramcar chungah an rak sermi kha a si. Cu thil a tlun hlan zarh tlawmpal ah khan cu hna thiamthiam nih khan Rilisen ah Bawipa kha sunglawi tuk in an rak biak. Pathian kha Thlarau in biak chin lengmang ding a si nain, Pathian an biaknak cu siasal biaknak le a tha lomi ziaza lei ah an rak tumter. Mah nih hin ralrinnak a kan pekmi ah Khrihfabu pakhat nih Pathian biak pumhnak ah Bawipa kha voi khat cu an rak ton ko, zarh tlawmpal hnuah cun thlarau in an cuang kho lai tiah aamahkhannak a um loh. Hebrew 3:13 nih, hitin a kan chimh, “Nannah cu sualnak nih an hlen hna nakhnga lo le lungthawng in nan um sual nakhnga lo Cathiang nih, “Nihin” a timi kha nan caah nihin a si chung paoh cu, nifate in pakhat le pakhat i bawm lengmang u.”

Leviticus 10:1-2 nak zongah kan rel khawh, hika zawn ah hin Aaron fapa le pahnih hna cu Bawipa sinah khuaruahhar mei kha an hlut caah an thi ve. Leviticus 9:24 nih a chim bantukin, Pathian nih biaktheng cungah mei a tlakter hlanah cun tlangbawi hna nih mei an hmang kho loh. Pathian an biaknak ah van in a tlami, mei lawng kha dotla a si, cu bantukin Thiang Thlarau mei alh cu kan ringawn le Pathian kan biaknak ah dotla a si. “Khuaruahhar a simi mei” asiloah a dang sathau thuhnak zong a um rih. Cu nih cun a kan hlirhhlauh khawh lai. Hi vawlei ringawn awdawh thiam hna le hlasak thiammi hna cu thlarau thur hna sinin chiti thuhnak kha an hmuh i, vawlei pumsa nuamhnak, ruamkai phorhlawtnak, i doh i ralchannak, asiloah zuritnak timi kha an ngei lengmang tawn. Hla an sakmi a biafang in thlarau thur nih a hman hna le hman hna lo kha theih khawh an si, asiloah hmanthlak le thawngthanhnak kan

ringawn awdawh cawisang u sih ti i an tuahmi zong in na hngalh ko hna lai. Cu a si caah Khrihfa a simi hna sualnak kha thinlung chungah a caamter pengmi hna nih “khuaruahhar mei alh kha an ngeih i cucu thlarau thur nih anringawn awdawh asiloah an hlasaknak ah chiti thuhmi kha a luanter.

Caan khat ah Khrihfabu i pumhna ah hi thil a can kha ka rak hmuh cang. Caan khat ah Pathian biaknak hruaitu pa, pakhat cu mipi kha Pathian thangthatnak ah a hruai hna. Pulpit i laam a vun i thawk ah khan, minu pakhat kha a zoh peng i merh ngang khin a um. Amah zong hmaitlang ah a laam lengmang ve i mipa kha merh ziam tein a hei zoh ve tawn. Kha ti khan an laam veve lioah, “Khuaruahhar mi mei alh” kha an sinah a hung tla ve i ruamkai phorhlawtnak le pumsa duhna nih khan an thinlung kha a thawhter. Thla tlawmpal hnuah cun an cawlcanghning cu a hung fiang, i ningcang lo piin um le i pehtlaihna kha hmunkhat ah an tuah ti cang.

Khrihfabu nganpi pakhat chung zongah a cangmi a um rih, mipa pakhat cu aw lei ah tinvo an pekmi a si i ‘amplifier’ le aw a cawhmi kha a uktu a si. Ringawn awdawh tumnak thilri hna kha a khing a thlen lengmang hna, cu ti a tuahmi cu ruah tikah Khrihfabu i hruaitu sinak ah cuaithlai cangmi kha ar ak um lo i vawlei thisa in an kalpi tinak kha a si. Mah mipa nih hin hruaitu hna hi a doh ngai hna i a kut tangah chiah a duh dih hna. Amah nih cun hruaitu hna nakin a tuah khawh deuh, cu a si caah an hruainak kha zeih ah a rel loh. “Khuaruahhar mei alh” tu kha chap than a zalh, i ruamkai phorhlawtnak le i dohdalnak cu ringawn awdawh chungah a um. Cuti phorhlawt bu cun a dang sualnak hna zong kha a tuah chin lengmang i a hnuah cun a biakamnak kha a hrawh i Khrihfabu kha a chuahtak hna.

Pathian biaknak ca i chiahmi ‘team’ pakhat nih teinak caan chungah a hung lut nain an nunnak ah cun sualnak a um, hi kongah Khrihfabu hruaitu cu hi kong kha a thei hngal ngaimi a si lai. Kha (team) member hna nih teinak nun le i peknak nun a hung luh khawh tung lo a si ahcun an rian kha

an ngol ta a herh. Pathian biaknak (team) chung i a ummi hna nih teinak nun chungah an nun ah siseh, sualnak chungah an nun ah siseh phan awk a um, Khrihfabu hruaitu hna nih khan ringawn awdawh kha hruai ko rih an ti hna lai maw asiloah hlasaknak zongah khan anmah cu a thiam cangmi an paw cawmnak rian ca zongah dotla cangmi an si an ti hna lai dek. Mi pakhat nih harnak chung i a um lioah mah nih hin sualnak thilrit kha a khinh ðhan. Pathian rianðuannak le thlaraumi sinak ca zongah Khrihfabu hruaitu sinak ah, kha hruaitu a simi hna nih khan Pathian biaknak ‘team’ i a ummi hna kha, an herhmi zeidah a si hnga tiah theihpiaknak an ngei lai. Mi pakhat cu Pathian rian a ðuannak in dinhnak zong kha an pek khawh, mipi sinah hnahnawhnak le ningzahnak a tuah lo zongah. Dawtnak in bawmhnak le forhfialnak kha, Khrihfabu hruaitu hna nih Pathian biaknak bu i member a simi hna kha an rian in caan tlawmpal cu nu an si zongah pa an si zongah dinhnak an pek khawh hna. Pumh lioah Bawipa theihnak caan ðha le caan thiangan ngeih bantukin—Pathian rianðuannak ah a vun namchihtu hna um loin – an nunnak ah khan zeidah a cang timi kha an hmuh khawh i a thuk deuhmi teinak nun ah an lut kho. Cu ti bantukin Pathian rian an ðuannak ah a ngan deuhmi thluachuahnak kha an hmuh lai i an rian i an kir tikah hlawknak tampi a um lai.

A cheu Khrihfabu hna ringawn awdawh a herhmi hna nih cun biakam leet a hmanngmi le asiloah khamh a si rih lomi ringawn awdawh tum thiam pawl kha an Pathian biak pumhnak ah an sawm hna. An konglam a chimmi, mi hna kha ka rak theih cang hna. Khrihfabu hruaitu hna nih ringawn awdawh ðha a chuahter khomi ringawn tum thiamnak lei i hranghmi kha kan herh an ti, ringawn bu tlamtlinter awkah, asiloah khamh a si rih lomi hna forh haih i, an sin phakter kha a si. An ruahchannak an phuanmi ah, ringawn awdawh pawl nih thawngðha an chimmi kha an theih lai i Khrih sinah khan an kir lai, cu a si caah sawm ðhan awkah ringawn awdawh tumnak le hlasaknak ah an herh.

A ngaite, a zum lomi hna kha kan Khrihfabu nih sawm hna i khamhter kha kan duh. Asinain, anmah kha ratter i kanmah hruai kha cu kan duh loh. Cu bantukin, Khrihfabu nih vawlei le ‘actor’

cawlcangh hlasak a thiammi le naingnganzi tama hna kha phungchinter awkah le a zum lomi ratternak caah tiin le thawngtha hlasak kha theihter i khamhnak ah hruai ding ah tiin nan sawm hna lai loh. Pathian duhning tuin hruai kha a hmaan bikmi cu a si ko, cu nih cun khamh a si rih lomi hna thinlung kha a tongh lai i khamhnak ah a hruai hna lai. Asinain vawlei thil a simi kha pumhnak ah an ratpi ah cun Khrihfa chungtel kip nih khan kha thil kha an i lak lai i kik lo lum lo sinak le asiloah rawiphiarnak biakam letnak te hna kha a chuak lai. Cu a si caah a zum lomi Khrihfabu i kan luhter tik hna ah Khrihfabu nih khan tlahhip ding a si, thil a ping in kalternak nawl kha cu kan pe loh. Pathian caah aa pe lomi hna kha nawlpeknak cha cun pahrang a ngei i hranghmi minung hna nih Pathian biaknak bu kha bawm hna seh law Khrihfabu pumhnak kha rianpi ah a cang lai. Asinain, mah nih hin Pathian riantuannak taktak kha cu a donh a kham lai. Hi bantuk aa cawhmi cu Bawipa nih ‘fihnung’ tiah a ti. Ezekiel 44:6-8 nak kha rel. Tuan deuh ah kan chim cang bantukin, pumhnak ah khan ‘khuaruahhar mei alh’ kha a tlunter lai. Thlarau riantuannak cu rian vialte lak ah a cungnung bik ah kan chiah lai asiloah cun Pathian kan biaknak ah khan thihnak a ra lai i, Aaron fapa le pahnih nih Pathian biaknak ah khuaruahhar mei alh an pek bantuk he khan kan i lo lai. Khrihfabu hmete zong nih thlarau lei in mi a hruai kho tung lomi ringawn awdawh tum thiammi an um lo zongah zeibantuk ringawn awdawh thilri a um lo zongah hmunkhat te i hlasanak in Bawipa kha an ton khawh ko. Khrihfabu chungah ringawn awdawh bu an um ko. Pathian biak pumhnak ah chiti thuhmi kha an luanter khawh tung lo ahcun, a cung i kan chim cangmi hi a tha deuh.

Baibal ca hlun i kan relmi ah Pathian nih Amah biak pumhnak ah thihnak in bia a rak ceih. Atu cu Baibal catharchan a si cang i Baibal ca hlun i a rak tlungmi caan ah khan Bawipa nih thlarau tlamtlinhternak kha a pek. Nihin i Pathian biak pumhnak kan ngeihmi ah Bawipa kha a lung kan ton lo a si zongah, hla satu hna le ringawn awdawh tumtu hna nih Uzza le Aaron fapa hna pahnih bantukin an thih lo caah kan i lawm ko. Asinain nihin i a phi kan hmuhmi ah Bawipa nih thlarau thihnak kha a tlunter khawh. Amah

nih kan sinah a um duh lai lo i a kan tong duh lai lo. Khrihfabu chung i thlarau thihnak kan ti tikah hin i thenrawinak le i thangchiat i congoihnak hna hi aa tel. Ruahnak lawng nih cun zei hmanh a tuah kho lo i ngaihchiatnak lawng kha a chuahter.

Pathian Kuang nih A cawlcang ti loh

1 Chanrelnak 13:14 kha Bawipa nih Uzza kha puhri ah a thah hnuah kan rel. “Cucaah David nih inn ah David khua chungah khan kuang cu a luhi lo, sihmanhsehlaw Git mi Obededom inn ah khan a kalpi. Cun Pathian kuang cu Obededom inn chungkhar hna he thla thum a um i cun Bawipa nih Obededom inn chungkhar le a ngeihmi vialte cu thluachuah a pek hna.

Pathian kuang kha Jerusalem lei i an kalpi tikah aa din tiah kan rel, thla thum aa din zeicahtiah Uzza ah ‘pemnak’ a um. Pathian kuang cu Pathian nih a kan umpi tinak a si bang in, cu nih a langhter mi ah Thiang Thlarau chiti thuhnak zong kha aa ngol kho ve tinak a si asiloah pumhnak in aa zuk kho. A caancaan ah cun Khrihfabu hna sinah thla tampi asiloah kum tampi Bawipa nih a cawlcanghnak kha a ngol. Hiti thil a um ah cun, kan thu sawhsawh lai lo i ‘hlan lio caanṯha’ hmanna kong lawng ah khan, kan lungtling hlah seh. Atu lio ṯhanghnak a tlungmi ah Bawipa kha kawl kan herh i Amah kha kan ton hnu lawngah piahtana a ummi hna kha kan hmanter hna lai kan remh siam khawh hna lai i ṯhanghnak i dawnkhantu a simi hna thil kha kan tei khawh lai.

David nih A pemmi thlop aa tim

Mah thla thum chung vialte ah Pathian kuang kha aa din, David nih thil sining a hmaan khawhnak dingah Bawipa kha a kawl. David nih Pathian kuang cu amah khualipi ah khan chiah a duh i Israel ram chung hmun a biapi ngaimiah khan kirter a duh. Asinain Bawipa lungton lo soal ahcun a biaceihnak a tlung ṯhan lai ti kha a phang.

Bawipa nih David kha lam tampi langhnak a hmuhtermi ah Pathian kuang kha kalpi a tikah tha tein timhlahmnak a ngei lai i Pathian sunparnak he Pathian kuang kha a mi hna sinah a phakpi lai.

Lam pakhat cu 1Chanrelnak 15:1 ah kan rel, cuka ah cun David nih “Pathian kuang caah hmunhma kha a timh i, thlam kha a dirh.” A hmasa bik David nih Pathian kuang kha tlunpi a zuam tikah khan, hmun pakhat kha a rak timh cang tiah kan rel loh. Pathian cu thil kha a ningcang tein um seh ti a duhmi a si caah, Amah a ratnak dingah timhlahmnak kha kan ngeih lo ahcun A thluachuahnak kha kan coting lai lo. A sal le hna nih cun Bawipa lam kha kan sial lai, cucu A sunparnak a langhnak dingah a si ko. Kan rumnak, kan chungkhar, Pathian rian le kan Khrihfabu ah timhtuahnak kan ngei lai, David nih Pathian kuang caah hmun pakhat a timh bang in.

Salm 132:1-9 nih a kan chimhmi ah David nih Bawipa caah hmun pakhat kha ser i Pathian kuang kha tlunh a duh. A rak hngakchiat lioah, Pathian kuang timi kha Bethlehem Ephratah i a rak um lioah a raktheih cang, cucu Pathian kuang kong kha a hmasa bik a rak theihnak a si. Filistin mi hna nih Pathian kuang kha an lak hnuah cun, Pathian nih Israel mi kha a chuahtak hna ti zong kha a rak theih, a rauh hlan ah Pathian kuang cu Israel ram ah a phan than, asinain Saul nih zeihmanh ah a rel lo. Cu a si caah David nih siangpahrang a si ka ah Pathian kuang kha heh tiah a kawl i, KirJath Jearim ah a rak hmuh. “KirJath Jearim” timi hi “tupi chungah a rak um” Salm 132:6 kha zoh law na hmuh ko lai.

Caang 3-5 kan zoh tikah David nih a thinlung in hmun pakhat a timh Bawipa ca i a duhnak kha kan hmuh lai.

“Cu a biakamnak cu hitihin a si, Bawipa caah hmun pakhat ka ser khawh hlan lo, Israel Pathian lianngan bik caah inn pakhat ka tuah khawh hlan lo, inn chung zongah ka lut lai lo i a hngilh zong kaa hngilh lai lo,” a ti. Mah bantuk thinlung put cu Pathian sunparnak a tlunnak ding caah kan herh. Mah saduhthahnak cu nifate kan lung a kan thawhtertu si seh. Chun nitlak zong Bawipa caah cun kan it lai lo, nifate Amah sin i kan i peknak i Amah kan ton hlan lo

tiang Amah caah hmun kan zuahpiak lai i kan thinlung chungah kan umter lai. Tha te le tling tein kan hngalh awkah cun, Khrihfa mi Pathian rian kan tuannak i a hrampi cu Bawipa he tonnak ah khan kan herh, cucu nifate Amah sinah kan nunnak a thli in kan peknak chungah a um. Bawipa nih len a rak kan thawk tikah, i thanghnak kha kan inn chungkhar le Khrihfabu sinah kan tlunh lai.

Nangmah le nangmah kha i thianhhlimh

1Chanrelnak 15:12 nak ah a voi hnihnak David nih Pathian kuang kha Jerusalem i a tlunh kha kan rel. Levi mi hna sinah hitin a chim. “Nannih nih Bawipa Israel Pathian kuang kha, ka timhpiakmi hmun ahcun nan hunpi nakhnga nan unau le he i thianh tuah u.” Bawipa ton awkah David bantukin thinlung kan ngeih cang a si ahcun, mah a vun changtu karhlannak ah hin kal kan herh. Mizei paoh Khrihfabu chung i Pathian riantuannak le biaknak ah auh a si ahcun, Pathian kuang kha tlunh thana herh lai caah ‘Levi’ mi hna bantukin i thianh a herh. Khrihfabu i chungtel vialte an i tel dih lai, Pathian biaknak lei bu hna nih cun rian kha anmah timhtuahnak ding caah an ngei cio. Thlarau in timhtuahnak kan ngeih lo a si ahcun asiloah kan tlin lo a si ahcun, Thiang Thlarau cawlcanghnak kha kan donh khawh. (Johsua 7) nak na rel ahcun “Achan” ‘Aakhan’ ruangah mibupi nih raltuknak ah an sung. Thiannak cu ‘Pathian kuang’ tlunhnak ding ah a biapi bikmi le a hrampi a si, a duhnak cu Pathian kha Amah biaknak paoh ah umter kha a herh.

Baibal ca hlun i tlangbawi hna i an i peknak ah an orhlel hnakhaw ah khan thi kha neh ding a si. Mah hi kanmah ca zongah a biapimi biatak a si. Jesuh Khrih thisen nih vawlei pumsa duhnak ringawn awdawh kan theihmi ah khan a kan thianh a herh. Kan ngeihmi kha zeidah a si tiah kan i ralring lai—na hnakhaw khan a thi kha neh! Khrihfa hlasatu pakhat

asiloah ringawn awdawh tum a thiammi nih vawlei duhnak in a kal i, a thurhnawmmi ringawn awdawh kha a hman i a thinlung ah thiannak a um lo tikah thlarau lei thian lonak kha hlasaknak le Pathian inn i ringawn awdawh tumnak ah khan a um. Phungthlukbia 4:23 nih hitin a kan forh. “Teimaknak vialte in nan thinlung kha khahter u, cu chungin nunnak caah a herhmi kha a hung chuak.”

Vawlei cung ringawn awdawh cu a caancaan ah cun a thahnem ko, asiloah kan thlarau nunnak ca zongah ‘a karlak’ i a ummi a si. Vawleicung vawlei thisa in ringawn awdawh a thiammi hna le hlasatu hna nih sualnak theihtleimi thlarau thur an ringawn awdawh ca i thawnnak a pe khomi hna kha an ngeih. Vawlei le ringawn awdawh pawl an ringawn awdawh kha rit hmangmi asiloah zureu tibantukin an khuh nenhter. Cu ringawn awdawh cu na ngaih tik ah, thlarau thil pekmi kha a hrawh i na thlarau kha a thurter. Kan hna kha kan thianter a herh asiloah a hnan tein kan chiah a herh, cucu kan thlarau kha thurnawm hlah seh law kan ringawn awdawh kha thiang seh tinak a si. Na hna ah thi kha i neh tuah.

Tlangbawi hna cu thisen in thian an i cheh hnuah, i peknak an vun tuah thanmi cu, a thiangmi chiti khan an i toih. (Pathian chitithuhmi). Mah nih hin a langhtermi cu chitithuhnak cu hi vawlei duhnak in aa kholhmi hna sinin a rami a si. Kan hna i thi kan i nehmi le Thiang Thlarau nih kan thinlung chiti a thuhnak thawng in zeidah a tak a si—i zeidah a tak a si loh, ti kha kan hngalh lai—chiti thuhmi ringawn awdawh in Pathian biak kha a herh.

David nih tha tein Pathian a biaknak ah thianh cangmi tlangbawi hna lawng nih Pathian rian kha an tuan khawh. Cu ti a si caah donhlei cung i a kaimi hna le Khrihfabu hmai i a dirmi hna cu aa pe taktakmi zumtu an si lai. A cheu hna nih cun hruaitu sinak dirhmun kha an duh zeicahtiah an bu mipi sinin a miak hmuh an duh. Hlasatu hna, milaam mi hna, ringawn awdawh tummi hna le ‘tambourine’ khuangte a tlaimi hna nih cun hmaisuang um kha an duh, a caancaan ah cun mah hna cu ‘hmunhma laak’ asiloah ‘a laifang i um’ kha an duh peng i Pathian biatu nakin mi englawmtu an si deuh.

A cheu Pathian biaknak hmun ahcun hngakchia an ngeih ruangah an min a thang asiloah an hmai i mino an um ruangah an zatein ‘tambourine’ khangte kha an program ning in an tum an kalpi. Mah hi ka theih cang caah, caan tampi ah mah ‘tambourine’ khangte a tum i a laammi hna nih Pathian bia tu taktak sinak dirhmun ah khan cun an dir loh. An sining kha pakhat hnu pakhat sinah an phuan tawn i, an piahmi ah ningcang tein an piah khawhning asiloah tha tein an rian an tuan i mipi aa pummi hna lung an ton le ton lo kha an i ceih tawn. Cun tambourine khangte tum i a bu piin laamnak kha a hung dih. Mah mino hna nih cun Pathian biaknak chung luh hmanh ah khanani tim loh. Lungthin thlircan ah, kutthlir can ah le au can ah khan annih cu bia an i ruah, an pawngkam an zoh i Pathian biaknak ah khan an fil.

Voi khat Khrihfabu Pathian biaknak i ka rak um lioah hitin bantukin a rak cang cang ‘tambourine’ thinmi khangte he a laammi hna cu donhhlei cungah va um hna kaw hngakchia lawng te an si hna i cu nih cun ka ngaih a ka chiatter ngai te. Ka khuaruah a har i ka ar ko. Mah hi cu zoh dawh cu a si ko, “Zeicah Khrihfabu nih chiti thuh cangmi Pathian biaknak ah ser loin conglawmhna caah an tuah hnga ka ti.” Bawipa nih ka thinlung ah a vun ka chimhmi ah cun, aa pummi mibu hna cu thlarau ah bawh te le hngakchia lawngte an si a ti. Pastor hna lawng nih Pathian ca i aa pe taktakmi hna lawng kha Pathian bia tu sinak nawl an pek hna lai i Khrihfabu hna hmaiah an dirter hna lai i Pathian biak pumhna kha an hruai lai, mi hna nih khan Pathian lei i zohchun tlak a simi hna lawng kha an duh hna i kha hna ruangah rianrang tein an thang lai tiah ka zumh.

Mah nih hin Pathian thangthatnak le biaknak ah ngakchia hna cu cawnpiak khawh an si loh tiah a ti loh asiloah anmah cu ngakchia an si bantukin theihtlei hlasaknak le Khrihfabu i cawlcanghna ah khan cun an i tel lai loh. A no bik ngakchia te hmanh nih Pathian cu a ton khawh ko, Thiang Thlarau zong nih a tongh khawh ko, upa thluachuahnak a pek hna

bantuk zongin a leh khawh ko hna. Zohchun awk tha bik a simi baibal ca cu hi zawn ah cun Tipil petu Johan kha a si ko, amah cu Thiang Thlarau in a khat i Khrih he an i ton kate ah lunglawmhnak in a per khomi asi—an nu le paw chung i an um lio veve ah khan! Asinain, ngakchia hna cu Pathian biak riantuannak bu ah hmaan tein cun an i tel lai lo, Khrihfabu hna lak i phungchimtu ti i timi hna lak zongah an i tel lai lo. Cawnpiak hna law, timlaam hna hmailei ah Pathian riantuannak ah upa an si tikah anmah cu chiti thuh cangmi ringawn awdawh tum thiammi le hlasatu ah an i cang lai i Bawipa kha lungthin tak tein an biak khawh lai.

A thami phunglam

1 Chanrelnak 15:13 ah hitin kan rel khawh, David nih Levi pawl kha hitin a ti hna “A voi hmasa bik ah khan nannah nih nan put lo caah Bawipa kan Pathian nih, kan cungah a thinhunnak a langhter. Zeicahtiah kannih nih hitin tuah awk a si lai ti i fehter ciami ning khan kan zohkhenh lo,” tiah a ti hna. David nih cun Baibal ca kha a kawl lengmang zeicahtiah a hmasa bik Pathian kuang kha Jerusalem i an tlunh ah Bawipa nih thluachuahnak a pe hna loh. Moses phungbia ah khan Levi a simi hna lawng nih Pathian kuang kha an put khawh tiin a um. Cu hlanah cun David nih Pathian kuang phurtu ah leeng a hman. Khuazei indah cawleng hmanna cu a rat? “Pathian sal le, Filistin mi hna sin in!”

Caan tampi ah Pahtian mi hna nih baibal ningin Pathian biak pumhnak kha an zul loh, an vawlei thisa ruahnak kha an hman deuh. A cheu nih cun Pathian biak pumhnak kha mi lunglang ngaiin tuah an i zuam asiloah chan he aa tlak in an pahrang bantuk ah an i ruah i thil kha an langhter, heh tiah i thin, i thui laamnak puai i hlasak, (rock music concert) minthang mi TV program, hmun pakhat ah aa khatmi thuan thil in umnak asilole (disco club) an timi zalong ngaiin tlonlennak hna kha an tuah. Hi bantukin thil cu a rak um zeicahtiah David nih Baibal a zul lomi Filistin phung kha aa lak ve i cawleeng thar in Pathian kuang kha a tlunh tikah Bawipa

nih a vun i thlak i thanghnak ah khan a awng a pemmi a um. Cu bantu kin kannih zong Pathian hmaika um kha kan i ralring lai i vawlei pumsa duhnak le ningcang timi kha kan zul lai loh. Zeitindah Pathian hmai ah thanghnak cu kan chuahpi khawh lai? Cawleeng thar in le ruahnak thar zong in a si kho loh, minthangmi zapi tuah uarmi le chantiluan ningin i conglawmhnak zong kha a si loh—asinain Pathian kuang kha (Pathian hmaika ah) kan nunnak le Amah Pathian rian ah phakter ding a si. Baibal ca ning tein David nih Pathian kuang phurh a vun thiammi cu tlangbawi phun Levi mi hna kha Pathian kuang a putter hna caah a si. Cu bantu k thiamthiam in nihin ah, Bawipa i a sal le hna nih Bawipa he um tinak kha an nunnak le Pathian rian ah an hngat lai i cu nih cun Thiang Thlarau cawlcanghnak kha a chuahpi lai. “Ningcang asiloah pahrang asiloah Filistin Leeng, kha kan zumh awk a si loh.”

Khrihfabu tampi hna nih cun Baibal ca kha Pathian biak pumhnak ah tha tein an hmang loh. Khrihfabu a cheu hna cu minthang mi ringawn awdawh le conglawmhnak kha an zoh i vawlei thisa sinak nih khan mibu chungin a hnuh hna. Anmah cu vawlei pumsa duhnak kha an i lak i an zuluh! A dang Khrihfabu hna nih cun hitin an tuah loh, asinain a dang Khrihfabu vawlei duhnak in a rak kal cangmi hna nawl kha an i cawn ve. Asinain Pathian nih Deuteronomy 28:13 i a rak chimmi kha kan i tlaih lai, teinak a hmumi Pathian fa le hna cu, “Lu an si lai i, mei an si loh.” Khrihfabu nih vawlei hi a hruai awk a si i, vawlei duhnak kha zuluh ding a si loh.

***Miphun Nunphung in Pathian biaknak kha an hman:
Tlanh asiloah minthan?***

Pathian kan biak tik i miphun nunphung kan hman tikah Filistin mi hna he kan i lo i, hi kong hi ruah awk a tlak ngaimi a si. A hmasa bik ah Filistin tlangbawi hna nih leeng hmanna ah ruahnak an rak cheuh hna, cuka ah cun baibal duh loning in Pathian biaknak kha a um. Amah upatnak ca i an zuamnak ah Pathian nih thluachuahnak a pek hna, asinain Pathian lam

an theih lonak kong kha, Israel mi hna sinah a lang. Hi kong hi Lamkaltu 17:30 nak ah Paul nih a rak chim cang, a kong cu ‘Athen’ mi hna kong kha a si i “An theih lomi Pathian” an biaknak kong kha a si. “Hi bantuk caan lio i zeihmanh theih hngalh lonak kha Pathian nih a hleice in a zoh,” tiah a phuan. Asinain Pathian nih David kha Filistin phung in kalnak nawl kha cu a pe loh, kha kongah aa fian tikah khan cun aa fiang deuh cang lai. Uzza i a awn a pemnak tuanbia cu kan caah ralrinnak a si i Pathian a thei lomi hna miphun cawlcanghning in Pathian kha biak dingah a si loh timi kha kan theih lai i zeituaktan lopi in Pathian cu kan bia lai loh—Hi tin Pathian thei loin cawlcanghnaak cungah hin Pathian nih a velngeih zaangfahnak kha a hmang kho lai loh.

Atu lio vawlei ah hin nunphung a phunphun in kalpinak hi a chuak chin lengmang, miphun nih an nunphung in an kal i an cawlcanghnaak an langhter mi cu aa dawh ngai ko lai i Pathian zong nih a upat ko lai. Asinain zeizong vialte hi Pathian bia ning lawngte in siseh law, A Thiang Thlarau cawnpiaknak thawngin ze i dah Amah upatnak caah a duh i, ze i dah a ruahmi a si hnga ti kha kan ruah a herh. A cheu Khrihfabu i bu tete an sermi hna nih Khrihfa Pathian biaknak kha miphun nunphung in an ringawn awdawh le Pathian biaknak zong hi kal seh law upa tling ah i cang seh tiah an ruah. A caan ah cun an bia in hitin an langhter, “Hi nunphung hi khamh le tlanh kan herh an ti—asilole mah ringawn awdawh zong hi—asiloh mah Pathian a biaknak hi, hi hna hi Satan sinin lak than kan duh an ti!” Mah cucu baibal duhning a si hnga maw?

Baibal nih fiang tein a kan chimhmi ahcu miphun vialte, holh vialte, le ram vialte hna cu tlanh dih an si lai a ti. Cu a si caah Baibal nih fiang tein a chimmi ah miphun hna le ram hna cu nunphung ning in khamh an si lai loh. A cheu khamh a si cangmi hna kha Pathian theih le hngalh lonak nunphung in kan chuahter hna lai i an lam thing kha kan hrawhpiak hna lai.

Jeremiah chan lio i Profet rak chim chungmi bia hna kha kan i zohchun hna lai. Bawipa nih ram a cheu hna i an bia kha ka ceih lai a ti, i hi ram hna i aa thianter cangmi a taangmi,

mi cheu hna kha an rammi sinak ka pek hna lai a ti. Asinain, ram a cheu hna cu cu tibantukin an thurhnomh i fihnung an si caah Bawipa nih kha ram hna kha ‘Sodom le Gomorrah’ khua bantukin ka hrawh dih cikcek hna lai a ti. Mah a hrawh dingmi hna ram lakah pakhat cu ‘Babylon’ a si. Biathlam 18:22 nak nih a kan chimhmi ah Babylon nun phung in an zoh i an hmuhmi thil pakhat kha a hram in ka kalh lai i ka hrawh lai a ti, cucu an ringawn awdawh kha a si.

Ram tampi hna nih nunphung in kalpimi thilri an ngei hna, kha vialte kha thianter i Pathian sunparnak caah pek ding an si a ti. A cheu nunphung hna cu thuk piin sualnak le Satan biaknak in an tuahmi a si, i kha hna kha cu an rawk lai—asiloah annih cu—an rawkral cikcek cang.

Cu a si caah Khrihfa i Pathian biak pumhna ah tha tein ruah i thimmi thil hna lawng kha kan chuahpi lai. (Miphun nunphung ah). Bianabia ah, Sodom le Gomorrah nuamhna phung in laamnak le ringawn awdawh kha cu, tlanhna le Pathian biaknak caah hman a si lai loh tiah ka ruah. Kan hngalhmi ah, kha thil hna kha Pathian nih a hram in chah i kalh dih hloh dih kha a duh.

Hi vawlei cung i Pathian biaknak hmun tampi, ‘convention’ pumhna, Khrihfabu a phunphun ah, le Khrihfa pumhna hi vawlei cung i ram tampi hna nih an tuahmi pumhna ah voi thong tampi ah ka rak i tel cang. Miphun hna nunphung in kalpimi Pathian biaknak zong kha Thiang Thlarau nih chiti a rak thuhmi a um ve ko. Asinain, Khrihfa a si deuh rih lomi pumhna zongah kaa tel tawn i miphun nunphung le ringawn awdawh kha hmang in Pathian a bia rih lo i Khrihfa zong a si rih lomi hna cungah thlarau thur hruainak le ukna kha a tlung tawn. Khrihfabu ngan pipi hna le a dang bu ngan pipi a simi hna sinin theih cangmi ka rak ngei, an Pathian biaknak ah khan Satan Pathian theih lonak phung kha an hman i cu thlarau cu an Pathian biaknak ah aa tel caah a hnuah cun rawhralnak a chuak tawn.

Vawleicung i ram a dawmi hna ram tampi nih Pathian zum lomi hna kha an ringawn awdawh le laamnak in an

Pathian biaknak pumhnak chung i tel awkah an sawm hna. Asinain, hi thil hna hi voi tampi hman an si zongah “Filistin cawleeng” a thar in nunnak can ah thihnak a tlunertu” kha a si ko lai. Nunphung in Pathian biak cu miphun in a si zongah ramdang in luhpimi a sizongah kan tuah kan zul lai loh, a pakhatnak tu kha kan cohlan lai i a pahnihnak tu kha cu kan hlonh lai. Pathian duhning in kalpiminunphung cu a kum zong in zoh ding a si lo i ram sining kalpimi zong in a si lo i—”cu nakin a tha deuhmi cu Pathian duhning in dirhmi hrampi a si le si lo kha thleidan a herh i, cu nih cun thlarau le biatak in biak zullhnak kha a chuahter lai.”

Khingthlai ciami buu Pathian rianṭuannak a biapitning

1 Chanrelnak dal 15 nak le dal 16 nak ah Pathian duhning David nih a rak dirhmi kha a um. Mah hi cu Pathian rianṭuanmi bu hna nih Pathian kuang kha an tlnpi khawh ṭhannak ding caah a si. Siangpahrang David cu Pathian biak pumhnak caah hruaitu ngan bik a si. Cu bantukin kanmah zong nih pastor pakhat asiloah Pathian biaknak i hruaitu tha bik kha Pathian kan biaknak i pumhnak ah kan herh. Aa tlukmi hruaitu hna kha tampi kan ngeih zongah, kha hna nih khan hihzennak an chuahter khawh (hruaitu hna nih khan an ral a chiat i kar an hlannak le an i hruainak ah) asiloah i tuaihmalnak (hruaitu hna nih hlasak awk i kar an hlan tik le, miforhnak i kar an hlan tikah, a chuak.) Mi pakhat nih caan khat kha cu hmang seh law, hlasatu hna le ringawn awdawh tumtu hna nih lungthin khat le rualrem tein zul hna seh. Bawipa nih mi pakhat sinah biathlam in an i pumh hruainak caah pekmi a ngeih a si ahcun, hruaitu upa bik a simi pa zong nih kha thil kha a cohlan ah cun, dai tein a um lai i mi thar pa nih khan an ca i a hmuhmi kha a phuanpiak hna lai.

Upa tling sinak ah kan i sersiam a herh, khingthlai ciami hna bu (team) a herhnak paoh i mi a bawm khomi hna kha le “Pathian kuang a rak tlnh khomi” hna kha kan herh i cu hna sinah cun Pathian Thiang Thlarau nih Pathian biak pumhnak ah zalong ngaiin a cawlcang lai. Levi mi hna tampi nih hmun khatte ah rian an ṭuan

ti lai i khing kha an thlai lai i Pathian kuang kha an put lai, anmah he khan thimmi hlasatu hna le ringawn awdawh a tummi hna kha an kalti lai. Kan chan lio zongah hin, Pathian rianuantu, ringawn awdawh tumtu, le hlasatu hna kha Khrihfabu Pathian biak pumhnak ah kan herh. Mikip, Pathian nih a auhmi hna paoh kha cu Pathian thuam in an i thuam lai i a khingthlai cangmi mibu rianuannak kha an hruai lai. Hmunkhatte ah Khrih pum kha amah tein an sinah thlarau lei ah a thang lai i “Khrih tlinnak ah khan an i ciah an iphum lai.”

***Pathian kuang cu a cawlcang chin lengmang—
I thanghnak kha a sining ah a phan than!***

1 Chanrelnak 15:14 le 16:37 nak kha kan rel tikah David nih a pemmi a phih hnuah Pathian kuang cu Jerusalem ah a tlung. Levi miphun nih Pathian kuang cu an put i Zion Tlang cung i David Puan biakinn ah khan an chiah. Cuka i a um cang caah Pathian minung hna lakpi ah Pathian kuang cu um kaw voi khat ah Pathian sunparnak le umpinak kha a lang i a tlung than. Zion tlang ah cun David nih thlarau he Pathian biaknak kha cat lo hlasaknak le ringawn awdawh tumnak in a hman. Hika hmun ah hin pei David le Asaph le midang hna sinah Pathian thiang thlarau nih Salm hla kha a hmasa bik a peknak hna a si cu.

Zion Tlang i David Puan biakinn i thanghnak a rak tlungmi cu hlan lio thil a si kan ti lai loh. Atu kanmah ca zongah hman dingmi kha a si ri! Khrihfabu hmang in Pathian nih David Pathian biaknak inn kha sak than awkah bia a kam, cu a si caah cat loin i thanghnak um seh ti kan duh ah cun kan sin i a awngmi le a pemmi a ummi kha kan phih dih lai. Bawipa nih a kan hman khawh nakhnga i thanhlim u sih law, awnnak, pemnak kan ngeihmi vialte hna kha phit dih hna u sih, law chiti thuh cangmi ringawn awdawh le Pathian biaknak in thil sining kha a hlan a rak sining ah phakter than hna u sih, cun Pathian mi hna sinah i thanghnak le kan Bawipa Jesuh Khrih i sunpar lianngannak kha phakter hna u sih! Amos nih Amos dal 9:11-12 nak ah hitin a rak chim.

“Khi ni ah cun a tlu cangmi David thlam cu ka tun than lai;
 A vampang a awnnak hna cu ka phih hna lai i
 A rawhna hna cu ka remh than hna lai;
 Hlan lio i a rak sining te ah khan ka ser than lai i
¹²Edom ram a taangmi le ka min in auh a rak simi miphun
 vialte kha an co hna lai.
 Mah hihi Bawipa bia hrimhrim a si i amah nih cun a tuah lai.
 Isaiah 58:12 nak zongah kan hmuh khawh.
 Saupi a rawk cangmi nan inn le nan lo kha nan mi nih
 cun an remh than hna lai i hmasa a hlun hram ah khan an
 bunh than hna lai. A kuaimi thil kha a remh i a rawkmi inn
 kha a sa than tu ti, nannih cu nan si lai,” a ti hna.

Dal 9

ZION TLANG LEI AH

Bawipa he naih deuh in kan kal ti tikah, Bawipa nih A mi
 hna kha cunglei in a auh hna ti kha kan theih. A sannak bik
 hmun Israel mi hna Pathian nih a auhnak hna hmun cu Zion
 Tlang a si. Salm cauk chungah kan rel khawh. “Bawipa nih
 Zion cu a thim cang.” “Amah umnak hmun cu Zion tlang hi a
 si,” i Zion in dawhna tling kha, Pathian nih a tlinte lai.”
 Zion tlang ah hin pei David nih a Puan piakinn cu a rak chiah
 i Pathian bia tu ding ah hlasami hna le ringawn awdawh
 thiammi kha a rak chiah hna cu. Mah hlasaknak le ringawn
 awdawh cu Pathian nih “Zion cu vawlei pi i lunglawmhnak”
 a ti tikah uar ngaimi ah aa cang, i hlasatu hna le ringawn
 awdawh tumtu hna cu hitin a auh hna. “Ka lunglawmhnak cu
 nangmah Zion in a ra,” a ti.

Jerusalem khua chung i Zion tlang an timi cu kokek in aa
 sermi tlang a si i Baibal cahlun i Pathian mi hna caah a biapi

ngaimi a si, atu i kanmah i kan hmuhmi zongah thlarau in tlamtlinnak cu atu Baibal cathar Khrihfabu sin zongah a um kho ve. Profet Amos nih a rak chimmi ah David nih Zion tlang i Puan biakinn a rak sakmi cu sak thanding a si a rak ti. Kan hmuh cangmi ah, tuan deuh Khrihfabu pa le hna nih cun amah hi cu Khrihfabu chungah a tlung ve lai ti kha an rak theih. Isaiah Profet zong nih Zion a rak sining i dirh thannak kha Khrihfabu chungin a si te lai tiah a rak phuan, Aphanmi cu a tanglei bantuk hi a si. Isaiah 2:2-3 ah a um. “Hmailei caan pi ah cun Bawipa biakinn a dirnak tlang hi tlang vialte lakah a sang bik tlang a si lai. Miphun vialte kha cuka ah cun an ra luaimai lai i, mitampi nih an i thawh lai i Bawipa tlang ah cun hung kal u sih, Israel Pathian biakinn ah cun hung kal u sih. Tuah hna seh ti a kan duhmi tuah kha kan thiam lai i, An kan thimpiakmi lam kha kan zuhl lai,” an ti lai. Bawipa cawnpiaknak cu Jerusalem in a ra i a mi hna sinah Zion in bia a chim.”

Zei ruangah dah Zion tlang i Khrihfabu chungah thil tlamtlinnak a um hnga, zeicah kan ti ahcun Zion tlang cu Jerusalem i tlang sawsawhnak in cun let tampi in a biapi deuh. Vawlei Zion Tlang cu profet hna nih an rak huhphenhmi a hman taktakmi vancung Zion kha a si. Hebrew 12:22 nak ah hitin kan rel. “Sihmanhsehlaw nannih nan phakmi tlang cu Zion Tlang le a nungmi Pathian khualipi Van Jerusalem, Van mi a thongthong in an umnak kha a si.” Vancung Zion khua i an sak dingmi hla le ringawn awdawh Pathian biaknak ah an timi cu Biathlam 14:1-3 ah hin kan rel khawh.

“Khua ka hun zoh i, Zion Tlang i Tuufa a dir ko kha ka hmuh. Cun tisor nganpi thawng bantuk le khuari thawng bantuk a simi aw pakhat kha vancung in ka theih. Cu ka theihmi aw cu tingtang tum thiammi nih tingtang in aw dawh an tummi bantuk a si. Vawlei cung in tlanh a sim hna lawng nih an thiam khawhmi hla thar kha an sa.”

Cu a si caah David nih a dirhmi Zion khua chungah hlasaknak le ringawn awdawh he kan luh tikah, vancung Pathian thutdan i biaknak ah kan lut hrimhrim tiah a fiang.

Zion Tlang i arak ummi hna kha cu Baibal cahlun i Pathian mi hna cung lei in auhnak a rak tongmi hna kha an si,

Israel mi, mi tampi hna nih cun hika ah hin an um kho loh. An tlinh loh. Cu bantuk cun Bawipa nih thlarau nunnak le Pathian, Amah biaknak kha a kan pek i cuka ah cun vancung khua bantukin kan um kho ve—Asinain Khrihfa mi tampi hna nih cunglei auhnak kha an hmu loh.

Baibal cahlun i Isarel mi an rak umnak kha kan zoh tikah nihin Khrihfa hna i Pathian biak cawlcanghnak a phunphun in an chuahpimi kha kan hmuh khawh ve.

Izipt Ram in Biakamh ciami ram ah

Pathian mi hna cu a hmasa bik ah Izipt ram ah an rak um, mah cucu hmanthlak, asiloah profet phung a si tungmi vawlei sualnak ah sal sinak in an luat hlan ah ti hmuh khawhnak dingah rian an tuan. Deuteronomy 11:10 nih hitin a chim, Izipt ram chungah an ke in ti kha an dawp i ti kha a hung chuak i anthlai cinmi caah ti kha an lak. Cu bantuk thiamthiam in, sal sinak chung i a ummi Khrihfa pakhat nih Thiang Thlarau ti kha a dawp ve lai i a chuahter lai. Thiang Thlarau ‘dawp’ nak kha kan rak tuah bal maw, Pathian biak pumhnak ah kan titsa zuamnak in maw Thiang Thlarau chung ah luh kan i timh, Pathian vel thawng in cu nakin a tha deuhmi lei ah kan cawlcang lai.

Deuteronomy 11:10-11 nak ah kan hmuhmi ah, Israel mi hna nih cun Bia kamh ciami ram ah cun ti hmuh awkah an ke in ti kha an dawp ti loh.

“Zeitindah nannih nih co awkah nan va luh hnawh laimi ram cu nan hung chuahnak Iziptram, a chung i thlaici nan tuh tik i an hring dum bangin, nan ke in ti nan toihmi ram bantuk kha a si lo. Sihmanhsehlaw co awkah nan kal hnawh laimi ram cu tlang le nelrawn an umnak hmun, van ruah ti a dingmi, Bawipa nan Pathian nih a zohkhenhmi ram a si.” Isarel mi hna nih Izipt ram chungah ti hmuh awkah rian an tuanmi kha Biakamh ciami ram an phak tikah cun phundang piin a um i aa ralchan ngai te. Cuka ah cun vancung in ti kha thlak awkah Pathian nih bia a kamh hna. Pathian sinah kan um kan ti hnu i kan ti a hal ahcun, Pathian kan biaknak ah thiang thlarau cawlcanghinak kha kan herh tinak a si. A si taktak. Kan lu

kan tun khawhnak dingah le kan kaa kau piin kan aan khawhnak dingah, Bawipa nih a vancung ruah in kan khahter ko seh. Hika ah cun tisa rianṭuannak kha a um ti loh, Pathian rian lawng kha a um cang i cu nih cun Thiarau ruahsurnak kha a chuahter.

Ichabod chan lio i Pathian minung hna

Eli Tlangbawi ngan i a chan lioah tlangbawi a si liomi hna sual ruangah Pathian biaceihnak a rak tlung. Cu a si caah Pathian kuang Pathian nih a sunparnak he a umpi hna nak kha a hmuhsak, cu nih cun Moses Puan biaknak inn khan a chuahtak hna. Puan biakinn ah cun pumhnak kha an peh, asinain Bawipa nih an sinah a umpi hna loh. Kamh ciami biakam ram ah cun an um cang ko nain, an sual ruangah Pathian an biaknak cu hlonhpiak le hlawtpiak an si. Hi bantu kin thlarau lei ah kan kal nakhnga lo Pathian nih kanbawm ko seh! Cu a si caah pumhnak pakhat in a dang pumhnak pakhat ah peh cu kan duh loh, Pathian kan biaknak ah hin vawlei lei thiam fimnak kha aa tel tawn i, cu sualnak ruangah cun Bawipa nih a kan chuahtak tawn.

Filistin mi hna he umṭinak

Zeitindah Filistin mi hna sinah Pathian kuang kha a rak um khawh, cucu kan hmuh cangmi a si. Bawipa ṭih kha an thiam cang i an biak cang zeicahtiah a lianhngan ṭhawnnak a langhtermi in an bia a ceih hna. Bawipa duhnak si loin leeng in Pathian kuang kha an hnuh, Filistin mi nih an rak hmanmi cawleeng kha Pathian nih thluachuahnak a pek ko. Moses sinin Pathian nawlbia kha an thei loh, cu nih cun mah hi cu

Pathian kuang phurhtlunhna caah a hmanmi lam a si loh tiah a cawnpiak hna i a hmuhsak hna. Bawipa nih cun zei hmanh an theih lonak cungah khan a zaangfah hna, i cun A thawnnak le thil ti khawhna kha a langhter i minung thluak pha loin Pathian kuang cu Israel mi hna sinah a tlunh. Pathian nih a tlingmi Amah duhna a si lo zongah thluachuah pek a hmang. Cu bantuk in mi pakhat nih thil pakhat a tuah, Pathian nih thluachuahna a pek, mah kha cu aamahkan a si lo caah kan cawng hna lai lo. David nih cu bantuk thil tuah aa zuam tikah, Pathian biaceihna kha rianrang tein a tlung.

Pathian kuang kha phuhri ah an rak tlunhna

David nih Filistin sining le tuahning kha a zulh i Pathian kuang tlunhna ah cawng a hman tikah, phuhri ah khan Pathian biaceihna a tlung. Zeicahtiah cun Bawipa nih A mi hna cu an nunning saang seh ti hi a duh. Pathian bia in ceunak kha kan hmuh chin lengmang tikah, Pathian nih cu ceunak chung kal awkah a kan tlaihip lai i a kan cawnpiak lai. Bawipa Jesuh nih Luke 12:48 ah hitin a chim. “Tampi pekmi cu tampi hal than a si ve lai: Minung cu thil tam deuh pek a si paoh ah tam deuh hal than a si ve ko lai,” tiah a ti.

Pathian nih Filistin an hmanmi cawng kha thluachuahna a pek ko, asinain David nih an nawl aa cawn i kha tin thil a tuah ve tikah cun Pathian nih bia a ceih. Cu bantuk thiamthiam in, Pathian nih cun khamh rih lomi hna sinah khan a hmanmi ningcang kha a hman ve, a si nain Bawipa nih A mi hna kha, kha ti khan um tuah ve hna seh tiah a duhna cu a si lem loh. Mi pakhat nih cun hitin an chim lai, “Mah bantuk ringawn awdawh phun nih cun Khrih sinah a kan phakter, cu a si caah kha bantuk ringawn awdawh phun kha ka tum lai i an ngaih lai,” tiah a ti. Asinain Bawipa nih phuhri cawlcanghna ah a kan phakter tikah, kan nunnah ah khan aa cawhmi thil a um kha hmuh kan i thawk ve i Amah rian kan tuannak ah khan Amah nih a kan hnatlakpi thlu loh.

Zion Tlang kainak

Zion Tlang cu David Pathian biaknak Puan inn umnak a si caah, Pathian kuang kha cuka ah cun an vun tlunh. Cuka i Pathian kuang aa dinhnak hmun ah cun, Pathian umpinak le sunparnak kha hmuh i zulh ding a si, Zion Tlang ah zeitin kai a si timi zong kha kan hngalh lai. Salm 84 ah hi kong cu kanhmuh i hitin kan rel. Salm 84:5-7 kha rel.

“Nangmah sinin thazaang a hmumi hna cu zeitluk indah an i lawmh, Zion Tlang i va kal a duhmi hna cu zeitluk indah an i lawmh. A rocarmi nelrawn kha an tan tikah cerh tiput tamnak hmun ah a cang; ruahter nih khan tidil in a khahter. An kal tikah an thawng chin lengmang; Zion Tlang ah Pathian hna Pathian cu an hmuh lai.”

Zion Tlang i kalnak lampi kha ngeih kan herh cio. Isaiah dal 35 nak ah kha kong kha kan cawn. Cuka i lampi cu ‘dinnak lampi’ tiah auh a si i, cu lam in cun hlasaknak le zungzal lunglawmhnak he Zion ah cun kan tlung lai. Cuka ah cun hitin kan rel.

“Cuka ah cun lam nganpi pakhat a um lai i a min ah “Thiannak lam” ti a si lai. Hi lam cu misual mi nih an zul lai lo i hi lam a zulmi cu mihrut nih an pialter kho hna lai lo. Chiandaih zeihmanh an um lai lo, Saram tihnung zeihmanh an i chawk lai lo. Bawipa nih a luattermi hna cu hi lam in inn ah an tlung lai. Jerusalem cu lunglawm tein an phan lai i hla an i sak pah lai i lawmhnak in an au lai. Zungzal in an i lawm lai i ngaihchiatnak le lungretheihnak an ing ti lai lo.” Isaiah 35:8-10 nak kha zoh. David cu Zion Tlang kainak i a herhmi thiamnak ah khan fiang le felfai in a um chin lengmang Salm 24:3-5 nak in Zion Tlang bia halnak kha a leh.

“Bawipa tlang ah cun ahodah a kai kho lai? A biakinn thiang chungah ahodah a lut kho lai? Tuahnak le lungthin in a thiang i siasal kha a bia lo i hlennak biakam a tuah lomi kha an kai kho lai i an lut kho lai. Bawipa nih tluachuah a pek hna lai i annih a khamhtu hna Pathian nih, nan sual lo, a ti hna

lai.”

Hika ah hin Zion Tlang kainak i thianhhlimhnak caah a herhmi pali kha kan hmuh, i cucu David Puan biaknak i Pathian he um ñinak ding ca zongah a si.

Zion Tlang i David Puan biaknak inn chungah umnak

Pathian hmaika le Pathian sunparnak chung i luhnak can vo ngeih cu khuaruahhar ngai a si i mah cucu Zion Tlang i David puan biakinn nih khan a aiawh. Cu nakin khuaruahhar deuh a simi sawmnak kan sin i pek cangmi kong zong kha an kan chimh. Zion Tlang kainak ah cu nakin a ða deuhmi le David Puan biaknak in lennak in a ða deuhmi zong a um rih—mah cucu cuka i hmunhma lak um peng kha a si ko. David nih mah a sangmi auhnak kong ah hin, hitin ca a ðial, “Bawipa ahodah na biakinn ah cun a um lai? Na Tlangthiang ah cun ahodah a um lai?” Cun Salm a taangmi chung khan hitin a kan chimh, cucu a herhmi dinnak pahleikhat kong kha a si i, kanmah ca zongah mah cawlcanghpinak chungah um awkah a herhmi a si ve. Bawipa tlang ah kai kan duh a si ahcun, a herhmi phun li lawng a um. Asinain Zion Tlangcung David Puan biakinn ah um kan duh a si ahcun dinnak cah tuah hnga dingmi pahlei khat kha a um lai. Pathian kan biaknak le Pathian kong kha kan cawlcanghpinak ah hla deuh le sang deuh ah kal kan duh a si ahcun, Pathian nih a sang deuhmi nunnak kha kan nunnak caah a kan pek ve ko lai.

Khoika ahdah um kan duh?

Biahalnak an kan ngeih ciomi cu, khoika ahdah thlarau in um kan duh? timi hi a si. Filistin mi hna lakpi i kan um a si ahcun, Pathian nih thil tampi ah thluachuahnak a kan pe ko lai nain aa cawhmi kha a um lai, cu nih cun Pathian kuang ðawnnak le thil ti khawhnak asiloah Amah he umñinak kha a langhter lai. Pathian he kan cawlcangh ði tikah cun caan tampi ah cun chimhhrin cawnpiak in kan um lai i Pathian nih kan ziaza a remh siam lai, Chidon puhri i thil a cangmi he khan

an i lo lai. Saang deuh i kai kan duh le David Puan biakinn chungah Bawipa vung len kan duh ah cun, kanmah le kanmah kha kan i thianhhlimeh lai i Salm 24 nih a herh a timi thil pali hna kha ngeih kan herh. Zion Tlang i David Puan biakinn chungah cun kan duh ah cun a saang deuhmi Salm 15 nak i a ummi kha kan ngeih lai. Zion Tlang i kai le umnak kha kan kawl tikah kanmah le kanmah van ah cawi kan simi kha kan i hmu lai, “Zion Tlang ah ra tuah, a nungmi Pathian khualipi, vancung Jerusalem, vancung mi run rel caw lo anumnak hmun.” Thlarau in David Puan biakinn i kan um tikah vancung ah khan Khrih he hmunkhat ah kan thu ti lai!

Mitampi hna cu thluachuahnak an hmuhmi cungah an lung a tling, cucu Bawipa nih A mi hna kha a pekmi a si. Kik tung lo lum tung lo i a ummi ‘Laodicean’ laudici Khrihfa hna nih cun hitin an chim lai,

“Keimah cu ka rum cang i zehmanh ka herh ti loh an ti lai.” Mah na lung a tlinnak a sullam cu, Pathian chung i na cawlcanghnak ah khan a man na pek awk a si. Khrihfa mi, mi tampi hna nih cun “mei in hneksak cangmi sui kha” an caw loh. Zeicahtiah vailamtah nunnak kha cawlcanghpi a herh caah a si.

Hi vawlei cung thilri kha duhnak ah kan thinlung kha kan thum lai lo. David he thla kan cam ti a herh.

“Maw Pathian, rak ka dap law, ka lungthin kha hngal tuah, ka hneksak law ka lungretheihnak kha hngal tuah. Ka lam ah thatlonak a um ahcun zoh tuah, cun na lam ah a zungzal in ka hruai, David he thlacam kan herh,

“Na min tihzahnak caah ka thinlung kha ser ko, “Amah sinah hitin bia kan chim khawh hlan lo tiang, “Bawipa ah duhmi pakhat ka ngei, i mah cu ka kaw lai: Ka nun chung vialte Amah Bawipa inn chung i ka um khawhnak ding ca le Bawipa i aa dawhnak kha zoh awkah le, Amah biakinn chung i biaruah biahal awkah.”

Bawipa nih Zion khuachung i um awkah a sangmi auh hmuhnak in kan au seh law, kanmah zong nih aa cawhmi kha kan nunnak le Pathian rian kan tuannak ah ngeih kan duh lai

lo i nawl zong kan pe lai loh.

David he thlacam ti hna u sih,

“Na ceunak le na bia tak kha vun thlah tuah! Cu nih cun ka hruai hna seh. Cu nih cun Na tlang thieng le Na biakinn ah ka hruai hna seh.” Nu zong pa zong kan si ah Pathian lungton kha kan i zuam lai, Amah cu thlarau in Pathian biaknak ah, David Puan biakinn ah khan a um lai. Mah thlarau cawlcanghnak chungah um kan thiam tikah Pathian rian kan tuannak ah chiti thuhmi kan si lai i Pathian he tonnak kha a hung tlung lai. Salm hla phuahu pa bantukin hitin kan phuan lai, “Keimah cu a thiengmi sathau kha thuh ka si cang.” David bantukin, midang tampi hna kha chiti a thuk cangmi ringawn awdawh in Pathian biaknak ah kan hruai hna lai.”

Aa chapmi A

Ringawn awdawh tum a thiammi hna ca i Ruahnak pekmi

1. Pumh hlan ah minute pahlei nga chung thlacam dingah le i timhtuahnak caah rak i pe. Zeibantuk ringawn awdawh a herh lai timi kha rak chek, aw zong rak chek hna.
2. Biakinn chung a hung lut liomi hna kha i tim chung hna seh tinak ah ringawn awdawh kha tum chung ding a si. Cucu ringawn awdawh tum thiam pawl zong nih an tum khawh asiloah CD zong in chuah khawh a si ve.
3. Mi lung cawtnak, hnutnak, le a herh lomi thawng chuahter lo ding. Aa pummi hna nih Pathian an theih khawh nakhnga na sining kha tha tein i ser, cu hnu lawngah Pathian hmai ah na phakpi khawh hna lai.
4. Hla fung khatnak sak an thawk tikah keyboard asiloah ringawn awdawh tum pawl hna nih a hram thawk hna seh.
5. Hla hruaitu nih cun, hla rang deuh in sak ding, nolh ding

- a ki thlen ding, thang deuh in, din deuh in timi ah a hruai hna lai.
6. Rianrang tein le lungtho ngaiin hlasakmi ah khan tha tein na tlaih hna lai.
  7. Hla pakhat le pakhat an sak karlak ah 'keyboard' kha na onhter lengmang lai. Cucu hla kalning tha seh tinak caah a si. Cu lioah cun ringawn awdawh tum thiamtu pawl hna cu dai tein an um lai.
  8. Pumh hlan ah hlasak dingmi cazin kha tha tein tuah. Hla kha tha tein rak cawn chung na duh ah cun, pumh hruaitu pa sinah hlasak dingmi cazin kha tuante ah rak hal law rak i chiah.

Aa chapmi B

Pathian biaknak caah Hruaitu a simi hna ca i Ruahnak peknak

1. A caan chungah na rian thawk kha i tim.
2. Lungcwttertu thil vialte kha hrial dih, hnutnak, le a herh lomi thawng zong kha hrial. Mi hna kha Pathian hmai ka ah vun hruai hna.
3. Thangthatnak hla in caan kha thawk, cun Pathian biaknak hla in hruai than hna. Thangthatnak hla cu rianrang in sak i mi vialte kha an tha nuamter ding a si.
4. Pumhnak thawk hlan ah a hmasa bik hlasak dingmi kha thanh. Pumh caan tawi seh ti ah thangthatnak hla fung thum le Pathian biaknak hla fung 2 asiloah fung thum kha cu a za ko, Hlasaknak caan caah minute 20 asiloah minute 30 kha a zaa ko. Pumh sau seh tiah cun thangthatnak hla fung li le Pathian biaknak hla fung 3 asiloah fung 4 kha cu a za cang, hlasaknak caan caah minute 30 asiloah 40 si seh law a za ko. (A za lai tiin caan khiah cangmi kha lonh lo ding a si lai. Chiti thuhmi kha a luang tiin na zumh ah cun mi hna kha Pathian hmaika ah na luhpi chin lengmang khawh hna lai, Pastor pa sinah

- caan lak deuhnak caah nawl na hal lai.
5. Microphone in hla fak tuk in sa hlah. Hla hruaitu pa nih ‘solo’ a sa lai loh, hmun khat te ah hlasak t̄inak kha Bawipa sinah a tuah lai. Hlasak na thawk tikah, asiloah hla na hruaimi kha mipi nih t̄ha tein an theih lo ahcun, thang deuh in le fiang deuh in hla kha sa law hruai hna. Mikip nih hmun khat te ah hla t̄ha tein an sak tikah, hla hruaitu pa nih microphone khan a kir t̄han lai i hmun khat te ah Pathian biaknak kha a tuah lai i Pathian biaknak cu a luanter lai.
  6. Hla pakhat le pakhat sak karlak ah i din hlah. Hla kha t̄ha te i a luan khawhnak ding caah a si. Mipi hna thinlung ah chimphuan duhnak a um a si ahcun, lungtak te i Pathian thangt̄hatnak le Pathian biaknak ah khan hruai hna.
  7. Hlasak dingmi kha cazin in rak tuah chung. Nangmah caah cazin pakhat i chiah, ringawn awdawh tummi vialte hna zong kha phaw dih hna, cun ‘projector’ seh a piahtu pa zong kha pe uh. Hla kip ah an min le an ki kha t̄ial dih hna. Ringawn awdawh tum thiammi hna kha tuan deuh ah na pek hna lai i hla kha an rak cawn chung lai.
  8. Hlasakmi ah thiang thlarau a tlak ruangah cazin chung i a ummi hla kha phundang piin an sak ah cun Thiang Thlarau duhmi zulh kha i zuam law, ringawn awdawh tum thiammi hna zong kha nangmah zulh awkah a thiam cangmi ringawn awdawh tumtu na rak siter hna lai.
  9. Hla kha cu Khrihfabu hla cauk chung khan na thim lai i na hman lai. Hla thar pakhat na chimh khawh hna ah cun a t̄ha, asinain ringawn awdawh tumtu le nih an thiam vemi kha a si lai i ‘project’ in a bia zong kha nan langhter lai. Pathian thangt̄hatnak hla hi mipi nih an thiam lo bikmi a si ahcun Pathian thangt̄hatnak thawk ka te ah chim hna. Pathian biaknak hla kha mitampi nih an thiam lo a si ahcun, aa pummi vialte hna kha caan tlawmte in t̄hutter hna law Pathian biaknak aa thawk ka te ah biaknak hla a simi hlasak pumhnak i an hman tawnmi kha chim hna.

Thiam huaha lomi hla cu voi khat pumh ah fung khat hlei sakpi
hna hlah, fung hnih kha cu a si thiam loh.

Cinken awk a thami

Dal 1

1. Pathian le ringawn awdawh, a chimtu John Edwards (New York Baker le Taylorco. 1907), 144.
2. 2Siangpahrang 3:15 nak kha rel. 1Samuel 10:5 le,

- Chanrelnak 25:1 zong kha rel.
3. Martin Luther, Preface to Symphoniae Jucundae (1538), trans, Ulrich Leupold, in Luther's Works, LIII (Philadelphia: The Fortress Press, 1965), 322.
  4. Edwards, nih a chim, 145
  5. Edwards nih a chim, 147
  6. Edwards nih a chi, 146
  7. Ezekiel 28:13 (a sunglawimi lung, Lucifer a khuhtu) kha Exodus 39:10-13 (a sunglawimi lung Israel Tlangbawi ngan nih a țang ah aa khuhmi). 'Septugint' an timi Baibal ca pahnih hna ah hin an i lo. An i lawhnak 'form' khat i an umnak cu Lucifer nih vancung mi hruainak hmunhma ah a rak dir i cucu Israel mi hna cung i Tlangbawi ngan i hmunhma a lakmi bantuk a si ve.
  8. Ezekiel 28:15 le Isaiah 14:12-14 nak kha rel.
  9. Isaiah 30:31-32 le Salm 149:6-9 nak hna zong kha rel, cuka ahcun raldohnak cu ringawn awdawh tumnak thilri le thangthatnak he an i peh.
  10. 1 Timothy 3:6 nak ah Timothy nih ralrinnak a kan pekmi ah a hrinthar kami kha Khrihfabu ah hruaitu sinak na pek ahcun, aa phorhlaw lai i mi rawitu ah a cang lai a ti.

Dal 2

1. David siangpahrang a rak si hlan ah caan țha i ringawn awdawh zohchun awk i an rak hmanmi cu Exodus 15, Biaceihtu 5, le 1 Samuel 10:5 ah an um cio hna.
2. 1 Chanrelnak 15:1-16:38 nak kha zoh.
3. Salm 119:18 kha zoh.
4. 1 Samuel 16:13 nak kha zoh.
5. Paul nih mah chimmi hi Filipi 3:8 le Filipi 3:3 ah a țial.
6. 1 Chanrelnak 6:33-34 nak zongah kan hmuh khawh, cuka

ah cun Heman cu Samuel i tuu chin fapa a si i mah cu cun a fapa Joel tiang kha a vai peh.

7. 1Chanrelnak dal 25 nak kha rel.
8. Habakkuk 2:14 nak kha rel.

Dal 3

1. 1Saiah 61:3 nak le Isaiah 35:10 nak kha rel.
2. Zechariah 4:6 nak le Filipi 3:3 nak kha rel.
3. 1Korin 14:33 nak kha rel.

Dal 4

1. John 14:6 nak kha zoh.
2. John 3-4
3. 1John 1:7
4. Amos 5:21-24
5. Mah i cu Lamkaltu 12:17 nak le Lamkaltu 21:40 nak ah langhter an si.
6. Biathlam 10:5-6 nak ah an hman.
7. 2Siangpahrang 11:12 nak ah an hman.
8. Mathai 4:10. Lamkaltu 10:25-26, le Biathlam 22:8-9 kha zoh.
9. Salm 7:17, 21:13,42:5; 106:2, 118:21 nak le 139:14 nak hna kha rel.
10. Exodus 34:5-8 le John 9:35:38 nak kha zoh.
11. Salm 149:1-3, 150:3-5 le 30:11-12 nak kha zoh.
12. Salm 95:6 Biathlam 7:11 le Mathai 2:11 nak kha zoh.
13. Phungthlukbia31:31, 1Korin 11:2 le Phungchimtu 4:2 nak kha zoh.

14. Mathai 2:2; Mark 5:6 le Exodus 34:5-8 nak ah kan hmuh.
15. Salm 100:4 le 95:2 kha zoh.
16. Salm 132:7 le Mathai 28:9 kha rel.
17. Mark 15:37-38 le Hebrew 10:20 nak kha rel.
18. Hebrew 4:14 le 9:11-12 nak kha rel.
19. Habakuk 2:20; Salm 46:10 le 1Korin 1:29 nak kha zoh.
20. Genesis 2:2 nak kha zoh.
21. Kalati 5:22 le 1Korin 12:8-10 nak kha zoh.

Dal 5

1. Rom 8:9 le 8:14
2. Rom 8:5-6
3. Rom 8:11-13
4. Charles Walton, Basic Formsin Music (Port Washington, Ny, USA. Alfred Pub.co. back cover.
5. Richard Wagner Quote.
Retrieved August 15, 2005 from [http://www, school music matters. com/resources /quotes.tp./](http://www.school music matters. com/resources /quotes.tp./)
6. Leonardo da vinci. Quote. Retrieved August 15, 2005 from <http://www.school music matters.com/nesources/quotes tp./>
7. Jean Rameau, observations Sur Notre Instinct pour la Musique et son Principe (paris, 1734), 3.
8. Thlarau thleidan thiamnak in, thlarau thilpek 1Korin 12:8-10 hna lakah thilpek laksawng pakhat.
9. Lamkaltu 13:22

Dal 6

1. 2Korin 3:18 1John 3:2 nak kha rel.
2. Filipi 3:3; Zachariah 4:6 le 1Korin 2:1-5 nak kha rel.
3. Kalati 1:10
4. 1Samuel 16:7
5. Lamkaltu 13:22 le Samuel 23:1
6. Deuteronomy 31:6-8 le 2Korin 3:5-6 nak kha rel.

Dal 7

1. 1Chanrelnak 20:21-29,23:16-18, 29:25-28, 35-15-18.
Ezekiel 3:10-11 le Nehemiah 12:27-43 nak kha rel.
2. 1Samuel 5:-12
3. 1Samuel 4:21
4. 1Chanrelnak 13:3
5. 1Chanrelnak 21:26 in 22:1 le 1Chanrelnak 3:1
6. 1Samuel 6:8 le Exodus 25:14 le Joshua 3:6 hna kha
tahchunh hna.
7. 1Korin 9:9-10 le Timothy 5:17-18 nak kha rel.
8. John 15:5
9. Zechariah 4:6
10. 1Samuel 7:1
11. 1John 3:14 le Phungthlukbia 18:21 nak kha rel hna.
12. Rom 8:6 kha rel.
13. 2Korin 7:10 kha rel.
14. Isaiah 40:3-5 kha rel.
15. Exodus 29:1 le 29-20 nak kha rel.
16. Leviticus 8:30 kha rel.
17. Luke 1:41-44 le Luke 1:15 nak kha rel.
18. Deuteronomy 10:8 kha zoh.
19. 1Chanrelnak 13:7 le 1Samuel 6:7-14 nak kha rel.
20. Jeremiah 6:16 nak kha zoh.
21. 1Samuel 6:2-11 kha rel.
22. Athen mi hna nih Pathian an biakmi ah an hngalh lomi
Pathian kha a um i cucu 1Samuel 6 nak he an i lo ngai.
Kumzabu pa 6 tluk, Khrih a rak chuah hlanah khan, Ath-
ens khua cu ngal eu zawtnak nih a rak hrawh dih. An

Pathian sin i rai an thawi tikah an Pathian nih ze i hmanh a bawm kho hna loh, Tuu khan an hngalh lomi Pathian sinah rai an thawi i an pek, cun ngal eu zawtnak cu a hung reh. Biaktheng lak i biaktheng pakhat cu ka i tuu inn an Pathian sinah rai an rak thawinak cu atu zongah Pathian biaknak ah an hman i Paul nih mah Hngalh lomi Pathian kong kha fiang tein a chimh hna, a luanciami caan zongah khan cu Pathian nih cun a vel in a rak bawmh cang hna. Theih chin awkah mah hi rel.

<http://www.bile.org/page.asp?id-2149> (Retrieved August 22, 2005)

23. Biathlam 5:9 kha tlen a si.
24. Mah nih hin a sersiam hna asinain a sining a hlam thanmi ram ah Moab aa tel ve. (Jer.48:47), Ammon (Jer.49:6), Elam (Jer.49:39) le Biathlam 21:24-26.
25. Sodom le Gomorrah bantukin ram tampi hrawk dingmi Edom kha aa tel (Jer.49:17-18) le Babilon (Jer.50:39-40) Salm 9:17 le Mathai 25:32 le 41.
26. 1Korin 14:29-33 nih ruahnak a kan pek.
27. Efesa 4:11-13 kha rel.
28. 1Chanrelnak 15:1,16:1 le 2Chanrelnak 5:2 kha rel.
29. 1Chanrelnak 16:4-37 nak chung i kha tlen a si.

Dal 8

1. Salm 132:13, 76:2 le 50:2
2. Salm 48:2 le 87:7
3. Mathai 19:8; Number 14:2 le 28; Biaceihtu 16:1-3; 1Siangpahrang 13:18-20 le Salm 106:15 kha ciah, rel.
4. Salm 15:1 (KJV)
5. Hebrew 12:22
6. Biathlam 3:17
7. Biathlam 3:18 1Peter 1:6-7 le Kalati 2:20 hna kha zoh hna.
8. Salm 139:23-24
9. Salm 43:3

11. Salm 92:10

A hnulei phaw cuang

Pathian chiti thuh cangmi ringawn awdawh le Pathian Biaknak....Pathian thinlung kha ton i Ami hna sinah nunnak peknak!

Hi cauk cu hmuhnak kaupi le cawlcanghpinak dingah tiin an suaimi hruainak kha Pathian thangthatnak le Pathian biaknak ah a um. Mah hihi, Pathian biaknak riantuannak i aa telmi mahbing Khrihfabu hna caah rel awk a tha ngaimi a si.

BOB SORGE

Pathian biak cawlcanghna i caialtu.

“Hi cauk nih hin Pathian thinlung kha Pathian thangthatnak hmun le Pathian biaknak hmun ah a langhtermi vialte nih hi cauk cu an rel lai tiah ka ruah, a hleice in Pastor hna le Pathian biaknak hruaitu hna nih an rel lai.”

DICK IVERSON

MFI Chairman le City Bible

Church i pastor a hram a dirhtu:

Rev.Holmes nih hin cauk pakhat a chuah i hi nih hin zumtu a si pa nih thlarau le biatak in Pathian a biaknak ah a bawmh ngai lai. Ka thohkhan tuk.

BRIAN BAILEY cu caialtu le, vawlei pumpi i, i hawikomhna Zion ah “president” a si. NORMAN HOLMES cu ringawn awdawh tum thiammi a si, Pathian biaknak ah hruaitu a si leng ah missionary pawl kha ram tampi i Pathian biakning cawnnak hmun ah a hruai hna. Baibal sianginn tampi a tuah, Pastor pawl kha a hruai hna i tintan a pek hna, cauk phun ruk zong kha a rak tial i atu lio vawlei pi nih hin holh phun tam piin an hman lio a si.

Zion

Ministries

Publications.

LUNGLAWMHNAK

Music and Worship

Hi cauk chuah khawhnak caanṭha le damnak a kan petu Pathian cu a min thangṭha ko seh. Hi cauk chuahnak nawl a kan petu le a kan bawmtu Norman Holmes cungah lunglawmhnak tapi kan ngei.

Hi cauk cu Pathian nih music ringawn a rak sernak le ze i bantukin zumtu nih ralrin awk a herh zia le Pathian kan thangṭhatnak ah a biapit kha a kan cawnpia k.

Careltu nan dihlak, hi cauk nan relnak thawngin ‘ringawn’ (music and worship) kongah thazaang thar le ṭhawhnan nan hmuh cionak lai Pathian nih thluachuah in pe ko hna seh.

Anna Dar Hnem Lian
Myanmar Zion Ministry

